

Evaluering av tiltaket ”Arbeidsrettet rehabilitering”

JOAR SANNES, KARIN GUSTAVSEN OG GEIR MØLLER

TF-rapport nr. 247
2009

TF-rapport

Tittel:	Evaluering av tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering"
TF-rapport nr:	247
Forfatter(e):	Joar Sannes, Karin Gustavsen og Geir Møller
År:	29.04.2009
Gradering:	Ingen
Antall sider:	99
ISBN:	978-82-7401-288-2
ISSN:	1501-9918
Pris:	280,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Evaluering av tilbudet arbeidsrettet rehabilitering
Prosjektnr.:	20090280
Prosjektleder:	Joar Sannes
Oppdragsgiver(e):	Fønix Kompetansenett AS

Telemarksforskning, Boks 4, 3833 Bø i Telemark. Org. nr. 948 639 238 MVA

Forord

Telemarksforsking har fått i oppdrag fra Fønix Kompetansenett AS å gjennomføre en evaluering av tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering". Dette er et rehabiliterings- og avklaringstiltak rettet mot sykmeldte. Tiltaket drives i regi av Fønix Kompetansenett AS ved deres avdelinger i Tønsberg og Sandefjord. I tillegg benyttes iFokus i Larvik og Jobbintro i Horten som underleverandører av tiltaket. Evalueringen ble påbegynt i mars 2009 og avsluttes med denne rapporten.

Joar Sannes har vært prosjektleder for evalueringen.

Prosjektmedarbeidere har vært Karin Gustavsen, Geir Møller, Solveig Flermoen og Christine Hvitsand. Joar Sannes har hatt hovedansvaret for spørreundersøkelsen som er gjennomført i forbindelse med evalueringen.

Sannes har også skrevet kapittel 2, 3, 4, 5 og 6 i rapporten. Karin Gustavsen har skrevet kapittel 1, og dessuten gitt bidrag til kapittel 3, 4 og 6, mens kapittel 7 er skrevet av Geir Møller i samarbeid med Joar Sannes.

En stor takk rettes til Solveig Flermoen og Christine Hvitsand for deres arbeid i forbindelse med datainnsamlingen.

Til sist takker vi Hege Norøm og Alf Sandve ved Fønix Kompetansenett for den gode dialogen vi har hatt underveis.

Bø, 29.04.2009

Joar Sannes

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning	11
1.1 Bakgrunn for evalueringen	11
1.2 Tiltaksarrangørens beskrivelse av tiltaket	12
1.3 Undersøkelsens mandat og problemstillinger.....	19
2. Utvalg og metode	21
2.1 Innledning.....	21
2.2 Spørreundersøkelse blant tidligere deltakere.....	21
2.3 Kvalitative intervjuer med saksbehandlere i NAV.....	22
2.4 Dokumentanalyse av sluttrapporter.....	22
3. Rekruttering, målsettinger og forventninger	23
3.1 Innledning.....	23
3.2 Kort presentasjon av deltakerne	23
3.3 Rekruttering.....	26
3.4 Deltakernes forventninger til tiltaket.....	30
3.5 Deltakernes motiver for å delta	32
3.6 Oppsummering	35
4. Innhold og aktiviteter i tiltaket	37
4.1 Innledning.....	37
4.2 Andel fullført – ikke fullført.....	37
4.3 Innhold og aktivitet.....	39
4.4 Oppsummering	43
5. Deltakernes erfaringer med tiltaket	45
5.1 Innledning.....	45

5.2	Generelle vurderinger omkring tiltakets personale.....	46
5.3	Faglig kompetanse blant tiltakets personale.....	49
5.4	Utstyr og lokaler.....	51
5.5	Informasjon og brukermedvirkning.....	55
5.6	Oppsummering.....	62
6.	Effekter av tiltaket.....	65
6.1	Innledning.....	65
6.2	Hovedaktivitet siste uke.....	65
6.3	Opplevde effekter i forhold til helse og livsstil.....	72
6.4	Deltakernes opplevelser av tiltakets relevans.....	74
6.5	Oppsummering.....	80
7.	Oppsummering og konklusjon.....	81
	Referanser.....	85
	Vedlegg.....	87

Sammendrag

På oppdrag fra Fønix Kompetansenett AS har Telemarksforskning gjennomført en evaluering av avklarings- og rehabiliteringstiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering", rettet mot sykmeldte arbeidstakere i Vestfold. Formålet med evalueringen har for det første vært å undersøke hvorvidt tiltaket er gjennomført i tråd med de intensjoner og de planer som ligger til grunn for tiltaket. I den anledning er tre spørsmål søkt besvart;

- Har deltakerne i tiltaket fått avklart sin situasjon?
- Har deltakerne kommet tilbake til sitt opprinnelige arbeid, eventuelt i et annet arbeid?
- Har tiltaket inneholdt de metoder og aktiviteter som er beskrevet i tiltaksbeskrivelsen?

Dernest har det vært en del av evalueringens mandat å dokumentere deltakernes egne erfaringer med tiltaket.

AVKLARING

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt deltakerne har fått avklart sin situasjon, finner vi at de aller fleste synes å ha fått det. Denne konklusjonen baserer seg bl.a. på en gjennomgang av et utvalg anonymiserte sluttrapporter og på de tilbakemeldinger vi har fått gjennom intervjuer med et tilfeldig utvalg saksbehandlere i NAV. I tillegg rapporterer deltakerne selv om at det i tiltaket ble lagt stor vekt på nettopp kartlegging av muligheter og begrensninger. De aller fleste deltakerne melder også tilbake om at det ble lagt stor eller noen vekt på kontakt og dialog med deres arbeidsgivere med tanke på mulighetene for tilrettelegginger og tilpasninger som gjorde det mulig for deltakerne å fortsette hos sin arbeidsgiver.

EFFEKT

I forhold til det andre spørsmålet viser vår undersøkelse at en stor del av deltakerne opplever at tiltaket har bidratt i noen eller stor grad til at de i dag er i arbeid igjen. Undersøkelsen viser også at en stor del av deltakerne som ennå ikke er i arbeid, mener at tiltaket i større eller mindre grad har bidratt til å styrke deres fremtidige muligheter på arbeidsmarkedet. Blant de 40% av deltakerne som har kommet tilbake til jobb, svarer så mange som halvparten (50%) at tiltaket har en stor eller noen del av æren for dette. Blant de som ikke er kommet tilbake i jobb, svarer omkring 35% at tiltaket har styrket deres muligheter på arbeidsmarkedet i stor eller noen grad. Dersom vi sammenligner resultatene fra denne undersøkelsen med resultatene fra tilsvarende undersøkelser av andre tiltak arrangert av eller for NAV, finner vi at "Arbeidsrettet rehabilitering" kan vise til tall som er fullt på høyde med disse. Vårt sammenligningsgrunnlag har imidlertid ikke vært det beste. Vi må derfor være forsiktige med å trekke altfor bastante konklusjoner.

AKTIVITETER/INNHold

Hovedkonklusjonen på det tredje spørsmålet er at tiltaksarrangøren langt på vei har benyttet seg av de metodene som er beskrevet i tiltaksbeskrivelsen. Samtlige metoder synes altså å være tatt i bruk i større eller mindre grad. Spørreundersøkelsen viser at 85% av deltakerne mener tiltaksarrangøren la stor eller noen vekt på brukermedvirkning og medbestemmelsesrett. Videre svarer 75% av deltakerne at arrangøren la stor eller noen vekt på å kartlegge muligheter og begrensninger. Ikke minst finner vi at 83% av deltakerne mener arrangøren la stor vekt på individuell oppfølging av den enkelte. Det at så mange som 71% svarer at erfaringene med tiltaket samsvarte meget eller ganske godt med deres behov, er også en indikasjon på at tiltaket har hatt en stor grad av individfokus. Det samme er tilfellet når vi finner at 63% mener tiltaket var ganske eller meget nyttig i forhold til deres situasjon. Enkelte metoder og aktiviteter er imidlertid benyttet noe sjeldnere enn andre. Dette gjelder bl.a. gruppebaserte aktiviteter, som for eksempel i forbindelse med fysisk aktivitet og trening i sosial mestring og/eller sosialt samvær.

DELTAKERNES VURDERINGER OG ERFARINGER

Når det gjelder deltakernes egne vurderinger og erfaringer, viser undersøkelsen ellers at disse i overveiende grad er positive. De aller fleste melder om at tiltaket har vært et godt tiltak å delta i. Vi finner at dette gjelder langs alle de dimensjoner vi har mål for. Delta-

kerne er svært fornøyde med de ansattes vennlighet og imøtekommenhet, de føler i stor grad at de er møtt med respekt, de er svært fornøyd med tilgjengeligheten til de ansatte og de føler at de ansatte forstod deres behov. De ansatte i tiltaket gis jevnt over svært gode tilbakemelding. Når det gjelder tiltakets lokaler og utstyr, oppleves dette som svært tilfredsstillende. De fleste føler dessuten at de har hatt medbestemmelsesrett underveis, og at det er blitt tatt hensyn til deres ønsker og behov. Tilsvarende mener de aller fleste at deres rettigheter er blitt godt ivaretatt. Kun unntaksvis finner vi at enkelte ikke helt har funnet seg til rette i tiltaket. Disse rokker likevel ikke med helhetsinntrykket; de fleste har stort sett positive erfaringer med tiltaket.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for evalueringen

Fønix Kompetansenett AS henvendte seg i februar 2009 til Telemarksforskning med forespørsel om bistand til å gjennomføre en evaluering av tilbudet "Arbeidsrettet rehabilitering".

Fønix ønsket en enkel evaluering som skulle ferdigstilles i løpet av april 2009. Bestillingen til Telemarksforskning gikk ut på at vi skulle gjennomføre en evaluering som skulle fange opp noen sentrale dimensjoner ved tilbudet. Hensikten fra Fønix sin side var å få dokumentert deltakernes erfaringer med tilbudet "Arbeidsrettet rehabilitering", både som ledd i å identifisere suksessfaktorer, samt utfordringer. Fønix gav også uttrykk for at de ønsket å basere den videre utviklingen av tilbudet på forskningsbasert kunnskap.

Dette er Telemarksforskings sluttrapport. Innledningsvis i rapporten vil vi kort gjøre rede for tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering", slik dette presenteres i tiltaksarrangørens prosjektbeskrivelse. Vi understreker at dette altså er tiltaksarrangørens beskrivelse, ikke Telemarksforskings. Dernest gis en nærmere presentasjon av evalueringens mandat og problemstillinger. Kapittel 2 gir en kortfattet gjennomgang av de metoder som er benyttet i evalueringen. Deretter presenteres forløpende våre funn i kapitlene 3, 4, 5 og 6. Rapporten avsluttes med våre konklusjoner i kapittel 7.

1.2 Tiltaksarrangørens beskrivelse av tiltaket

Følgende opplysninger om tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" er hentet fra tiltaksarrangørens prosjektbeskrivelse (Informasjon om Arbeidsrettet rehabilitering og oppfølging).

TILTAKETS MÅLGRUPPE

I kravspesifikasjonene fra NAV står det at målgruppen for tiltaket skal være sykmeldte arbeidstakere (helt eller gradert), som har behov for et strukturert arbeidsrettet rehabiliteringstiltak. Oppstart i tiltaket skjer først når NAV har innhentet oppfølgingsplan etter arbeidsmiljøloven § 4-6 tredje ledd jf. folketrygdloven § 8-7, og arbeidsgiver har gjennomført bedriftsinterne tiltak som ikke har ført frem, eller at bedriftsinterne tiltak har vært vurdert, men ikke har vært mulig å gjennomføre, jf. arbeidsmiljøloven § 4-6 første ledd. Fra Fønix sin side anses tilbudet som særlig godt egnet for sykmeldte med flersidige og komplekse utfordringer knyttet til det å komme tilbake i arbeid.

OM FORMÅLET MED TILTAKET

Om tiltakets formål står det å lese i tiltaksarrangørens prosjektbeskrivelse; "*Fønix Kompetansenett har som mål å bidra til at sykmeldte arbeidstakere styrker sine muligheter til å bevare eller øke sin deltagelse i arbeidslivet. I vårt program for arbeidsrettet rehabilitering vil vi legge opp til en strukturert avklaring og kartlegging av alle forhold som kan ha innvirkning på den enkeltes arbeidsevne. Tjenesten skal veksle mellom igangsatte aktiviteter og refleksjon rundt disse. Dette for å fremme motivasjon og samspill mellom arbeidsgiver og den sykmeldte, som grunnlag for gode løsninger og fremtidige planer. Det avgjørende er at arbeidstaker får eierskap til egen handlingsplan.*"

TILTAKETS ULIKE FASER

I tiltaksarrangørens beskrivelse av tiltaket heter det videre at det legges opp til en "*.....strukturert avklaring og kartlegging av alle forhold som kan ha innvirkning på den enkeltes arbeidsevne*". Videre vises det til at man i tiltaket skal veksle mellom igangsatte aktiviteter og refleksjoner rundt disse aktivitetene. Tanken er at dette vil fremme både

deltakernes motivasjon og samspillet mellom deltakeren og dennes arbeidsgiver, noe som igjen antas å gi grunnlag for å finne frem til de gode løsningene.

Av tiltaksarrangørens beskrivelse fremgår ellers at "Arbeidsrettet rehabilitering" normalt vil bestå av følgende tre hovedelementer:

Relasjonsbygging og avklaring: Vil fokusere på relasjonsbygging, motivering, sorgbearbeiding, kartlegging og avklaring. Dette som grunnlag for etablering av ulike helse- og arbeidsfremmende aktiviteter.

Aktivitetsfasen/gjennomføringsfasen: Vil bestå av ulike tidsavgrensede treningsprogrammer og aktiviteter. Skal sammen med strukturerte samtale- og veiledningsprogrammer skape en veksling mellom aktivitet og refleksjon, med mål om gi bruker selvinnrettet, selv-erkjennelse, motivasjon og vekst.

Evaluering: Oppsummering og refleksjon som grunnlag for rapport og evt. forslag til videre handlingsplan.

OM FAGLIG INNHOLD I TILTAKET

Om det faglige innholdet i tiltaket skriver tiltaksarrangøren at tiltaket "...har som mål å styrke den enkeltes arbeidsevne og bidra til mestring av helserelaterte og andre utfordringer som hindrer deltakelse i arbeidslivet". I programmet ligger det også en plan for utarbeidelse av "...individuelle opplegg for veiledning og oppfølging i samarbeid med arbeidstaker og arbeidsgiver". Det går videre frem av prosjektbeskrivelsen at man i tiltaket vil gjøre bruk av metoder som styrker den sykmeldtes egne ressurser, og som fremmer jobbmuligheter og livsmestring, samt utvikling av mulighetsperspektiver. Videre står det å lese at man i tiltaket vil ha et betydelig arbeidsrettet fokus, og at dette fokuset vil være rettet mot den sykmeldtes nåværende arbeidsforhold og arbeidsplass. Det pekes også på at fokuset særlig vil rettes mot deltakerens fortid, og det som fungerte før årsaken til sykefraværet oppsto.

OM TILTAKETS TEORETISKE GRUNNLAG

Om tiltakets teoretiske grunnlag fremgår det av prosjektbeskrivelsen at man med tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" vil ta i bruk en lang rekke forskjellige metodiske verktøy. Når det gjelder de ulike metodenes teoretiske grunnlag, heter det at "Vårt utgangspunkt er at vi ser på mennesker som "24-timers mennesker", som med god helse, i et godt arbeidsmiljø og i en tilrettelagt organisasjon har overskudd til både jobb og fritid". Det fremholdes videre at "alle metoder som benyttes har en overordnet filosofi, med et hellig og positivt menneskesyn".

OM METODER SOM BENYTTES I TILTAKET

Tiltaksarrangørens prosjektbeskrivelse gir en utførlig presentasjon av de metoder og de verktøy som benyttes i tiltaket. Nedenfor følger en kort presentasjon av et lite utvalg blant disse:

Løsningsfokuset metode (LØFT) er en metode som er ment å bidra til synliggjøring av den enkeltes ressurser; "LØFT er tenkt å gi motivasjon til å se muligheter og gi rom for mestring, samt å snu fokus fra sykdom og begrensninger til utvikling av egne ferdigheter. Ved å benytte ulike teknikker innen LØFT, holdes fokus på løsningsorienterte, gode mål som er små, konkrete, realistiske og viktige".

Nevrolingvistisk Programmering (NLP) presenteres som en metode som beskriver hvordan vår underbevissthet fungerer: "NLP bygger blant annet på forskning fra ulike retninger innenfor psykologi, slik som kognitiv psykologi, emosjonell intelligens, nevrofysiologi, sosial læringsteori og løsningsorientert psykologi. NLP er derfor ikke en egen retning, men mer et konsentrat av grunnleggende elementer som er basis for de fleste retninger innenfor veiledning, coaching og terapi som har fokus på mestringsstrategier". Man har med utgangspunkt i NLP-metodikken også utviklet flere sorteringsverktøy for bruk i veiledning, for eksempel:

- Trippeldans: En metode som hjelper den enkelte til å se seg selv og sin egen rolle i samspill med andre mennesker, som grunnlag for å endre egen atferd.

- Tidslinje: En metode for å teste ut om mål i fremtiden er attraktive, og for å finne og sortere ressursfylte situasjoner fra tidligere i livet som kan brukes for å bygge opp under fremtidige mål.

-Logiske Nivåer: En metode for å skape bevissthet og sortere i forhold til egne overbevisninger og strategier.

-Gap-analyse: En effektiv metode for å etablere fokus på mål i fremtiden og for å sortere og planlegge delmål på veien. I NLP fokuseres det på at vi alle lever i det subjektive bildet vi skaper om oss selv og av verden vi lever i. Å endre oppfatning om hendelser og muligheter eller omgivelser kan derfor ofte være inngangsporten til at vi også endrer oppfatning av oss selv og våre muligheter. Det økologiske prinsipp er viktig i vår tenking om og bruk av NLP. Det vil si en helhetlig tilnærming og veiledning er med å sikre at nye strategier og oppfatninger er integrert på en balansert og god måte.

Kognitive veiledningsmetoder basert på aktørperspektivet er beskrevet på følgende måte: "Kognitiv samtaleteknikk er en strukturert samtaleteknikk med utspring i kognitiv terapi. Teknikken er et nyttig redskap i forhold til å skape endring i menneskers opplevelser av egne muligheter. Kognitiv samtaleteknikk er en måte å veilede og samtale med personer om mestringsutfordringer, gjennom å endre tankene personen har om mulighet for egen mestring. Tankene våre avgjør hva slags atferd vi setter i gang (tanker – følelser – atferd)".

NÆRMERE OM ARBEIDSPROSESENE

Det fremgår av prosjektbeskrivelsen at arbeidsprosessen bl.a. bygger på kjente elementer fra metodikken i Arbeid Med Bistand (AB) og Fadderordningen. Det pekes på at dette er en metodikk Fønix Kompetansenett har bred erfaring med. Arbeid med bistand (AB) er kort fortalt et arbeidstreningstilbud som er ment å hjelpe yrkeshemmede arbeidssøkere til å få og beholde et arbeid i det ordinære arbeidsliv gjennom å gi hensiktsmessig og nødvendig bistand på arbeidsplassen. Bistanden gis da i form av tilrettelegging, trening og oppfølging fra en personlig tilrettelegger. I følge prosjektbeskrivelsen legges det opp til arbeidstrening i private og offentlige bedrifter, med tett oppfølging og veiledning fra en tilrettelegger. Det fremgår også av prosjektbeskrivelsen at Fønix Kompetansenett vil kunne bistå arbeidsgiver/arbeidstaker med å foreta en funksjonsvurdering, der målet er å "finne ut a hva som skal til for at en sykmeldt skal kunne fortsette i et arbeidsforhold".

Videre anvendes verktøyet TUBA: TUBA står for Tidlig Utredning og Beskrivelse av Arbeidsevne og er et kartleggings- og samtaleverktøy utviklet i Sverige på 90-tallet: "En

TUBA samtale tar 3-4 timer og følger en helt bestemt struktur". "TUBA-samtalen vil på en lettfattelig, oversiktlig og trygg måte synliggjøre sammenhengene mellom kravene i privatlivet, arbeidslivet og personens egne ressurser og evner. Dette gir et unikt helhetsbilde av den sykmeldtes nå-situasjon".

Et annet verktøy som i følge tiltaksarrangøren anvendes, er Profråd/Karriereveiledning. Dette verktøyet beskrives som et verktøy som skal fremme "brukernes innsikt og handlingskompetanse i forhold til karriereplanlegging og fremtidsvalg. Testen skal i tillegg kople den sykmeldtes evner, interesser, verdipreferanser og personlighet opp mot yrkesliv og hvilke muligheter som finnes.....". Et tredje verktøy som også benyttes i følge tiltaksarrangøren er Analyseverktøyet DISC. DISC er et verktøy som gjerne benyttes i forbindelse med personlighetsvurderinger og adferdsanalyser. Videre viser prosjektbeskrivelsen til at deltagerne i "Arbeidsrettet rehabilitering" også kan tilbys en Kompetanseprofil. Hensikten er da å dokumentere deltagerens realkompetanse.

OM INDIVIDUELL TILPASNING

Av prosjektbeskrivelsen fremgår at et kjerneelement i "Arbeidsrettet rehabilitering" er tiltakets individuelle profil, som de hevder vil sikre at den enkelte deltaker får et best mulig tilbud ut fra sine spesielle behov. Det pekes ellers på at tiltaket vil være fleksibelt utformet slik at flere elementer kan kombineres. De ulike brukerne av tjenesten vil med andre ord ikke følge et standardisert opplegg. Av tiltaksarrangørens beskrivelse fremgår det videre at kombinasjonen av arbeidsaktivitet og andre aktiviteter anses å være av stor betydning for den enkeltes utvikling og måloppnåelse. Dernest vises det til at man i tiltaket vil legge vekt på å foreta grundige kartlegginger i den hensikt å få god kjennskap til den enkeltes ressurser og interesser. I den forbindelse vil en rekke ulike kartleggingsverktøy, i følge tiltaksarrangøren bli benyttet. Samtidig pekes det på at alle mennesker har forskjellige læringsstiler, og at tiltaksarrangøren vil vurdere fortløpende hvilke metoder og verktøy som er mest hensiktsmessige for den enkelte.

PRINSIPPET OM BRUKERMEDVIRKNING

Om brukermedvirkning står det i prosjektbeskrivelsen at tiltaksarrangøren vil legge forvaltningens prinsipp til grunn og at man "vil jobbe systematisk for at den sykmeldte i størst mulig grad selv blir i stand til å styre prosessen". Videre står det at: "Vår jobb vil være å kombinere veiledning og kunnskapstilførsel, samtidig som vi tilrettelegger for å

fremme en løsningsfokusert tilnærming. Det betyr at tilbudet skal utformes i et dynamisk samspill med den sykmeldte". Ut fra et aktørperspektiv understrekes det at tiltaksarrangøren ".....ser det som en fordel å kunne tilby aktiviteter og bruk av verktøy som understøtter den enkeltes behov for å styre egen prosess og få klarhet i egne mål".

OM DIALOG OG SAMARBEID MED ARBEIDSGIVERE

Av prosjektbeskrivelsen fremgår at arbeidstaker og arbeidsgiver sammen vil kartlegge sider ved arbeidsplassen som påvirker mulighetene for arbeidsdeltakelse. Dette kan for eksempel omfatte kartlegging av fysisk arbeidsmiljø, organisasjon og rutiner, samt psykososiale forhold. Det fremholdes at de gjennom tiltaket "Arbeidsrettet Rehabilitering" vil legge opp til "en systematisk kartlegging og avklaring av alle forhold som kan ha innvirkning på den enkeltes arbeidsevne. Det kan for eksempel være økonomiske, familiære eller sosiale utfordringer og forhold på arbeidsplassen, i tillegg til egen helsesituasjon". Det legges, i følge tiltaksarrangøren opp til en tett oppfølging av og et godt samarbeid med arbeidsgivere. Videre vil man kartlegge hva arbeidsgiver har gjort med hensyn til tilretteleggingstiltak tidligere. Prosjektbeskrivelsen understreker at det legges stor vekt på å skape et godt samarbeidsklima. Blant annet skal arbeidsgiver holdes løpende orientert om deres arbeidstaker i tiltaket, og det skal avtales tidspunkt for møter. Av prosjektbeskrivelsen fremgår videre at tiltaksarrangøren vil bistå arbeidsgivere i forbindelse med "....tilrettelegging av arbeid, i å finne egnede arbeidsoppgaver og eventuelt andre oppgaver enn det den sykmeldte har hatt tidligere. Tilpasning av arbeidsplassen, og bistand til å finne egnede hjelpemidler ved behov, er med andre ord en del av tilbudet". Det fremgår dessuten av prosjektbeskrivelsen at "i tilfeller hvor arbeidskonflikter eller det psykososiale arbeidsmiljøet skaper begrensninger i forhold til den sykmeldte, vil vi (Fønix) ha fokus på å være en nøytral part i saken". Tiltaksarrangøren peker på at de vil kunne bidra med veiledning overfor både arbeidsgiver og arbeidstaker, men at hovedfokus likevel vil være veiledning av den sykmeldte og hva som skal til for at den sykmeldte skal komme tilbake til arbeid.

BRUK AV HANDLINGSPLANER

I følge prosjektbeskrivelsen skal det tidlig i tiltaket utarbeides en handlingsplan. Denne skal inneholde både mål, delmål og beskrivelse av aktiviteter. "I handlingsplanen skal virkemidler og gjøremål konkretiseres og beskrives. Det skal settes tidsrammer for gjø-

remål og ansvarsfordeling. Evaluering skal skje fortløpende. Ny samtale starter med status i forhold til måloppnåelse. Målene i handlingsplanen skal kommuniseres til arbeidsgiver og godkjennes dersom det berører forhold på arbeidsplassen".

OM VEILEDNING OG VEILEDERE

I prosjektbeskrivelsen heter det at *"individuelle veiledningssamtaler vil være et av de viktigste virkemidlene i Arbeidsrettet rehabilitering".* Tanken er at *"veiledningen vil iverksette kognitive prosesser som gir den sykmeldte muligheter til refleksjon",* og til å se nye muligheter. Det vises til at det tas sikte på å veilede den sykmeldte i forhold til eierskap i egen prosess og at veilederen vil legge vekt på å bygge et godt og trygt tillitsforhold mellom den sykmeldte og de impliserte samhandlingspartnere. Ideen er at *"en plattform av trygghet vil føre til at den sykmeldte raskere tar ansvar og gjør aktive valg i egen rehabiliteringsprosess".* Når det gjelder veilederen som fagutøver, fremgår det at det er viktig å ha respekt for hvordan den sykmeldte opplever situasjonen. Videre vises til at for å snu fra problemfokus til løsningsfokus skal veiledere vektlegge sorgbearbeiding og motivere til mestring. Bevisstgjøring på det man kan, og det man ikke visste at man kunne, vil også stå sentralt, i følge prosjektbeskrivelsen.

Når det gjelder veiledernes kompetanse, viser prosjektbeskrivelsen til at veilederne er *"skolert i og har meget god erfaring i løsningsfokuserte og ressursorienterte metoder".* Dernest fremkommer at veilederne sammen med den sykmeldte vil kartlegge og se på behov for tilrettelegging på arbeidsplassen, og at veilederne sammen med den sykmeldte og arbeidsgiveren vil legge en plan for arbeidsrettet rehabilitering med helse- og arbeidsfremmende aktiviteter, hvor mål og delmål er klart definert.

SAMARBEID MED UNDERLEVERANDØRER

Fønix Kompetansenett leverer tjenesten "Arbeidsrettet rehabilitering" sammen med underleverandørene IFokus og JobbIntro. Dette er dokumentert i egen samarbeidsavtale.

OM SLUTTRAPPORTENE

Aktiviteter, tilbakemeldinger og evalueringer fra aktivitetsfasen legger grunnlaget for en skriftlig sluttrapport. Denne forelegges først den sykemeldte. Deretter sendes den til NAV. Dersom den sykemeldte ikke samtykker i at rapporten sendes arbeidsgiver eller behandlede lege, utarbeides en egen rapport til disse. I rapporten til arbeidsgiver skal det i følge prosjektbeskrivelsen etableres en plan for hvordan arbeidsgiver kan bistå videre eller arbeide forebyggende i forhold til den enkelte.

TID OG VARIGHET

Om tiltakets varighet fremgår det av prosjektbeskrivelsen at det legges det opp til minimum 10 timer arbeidsrettet rehabilitering pr. uke pr. deltaker, og at timene vil bli fordelt mellom individuell veiledning og oppfølging, gruppebaserte aktiviteter og pålagt egenaktivitet. Det fremgår også at aktivitetene i tiltaket vil bli tilpasset den enkelte brukers behov, både når det gjelder tid, omfang og innhold. Det individuelle programmet vil ta utgangspunkt i NAVs bestilling og skal tilpasses og endres etter behov. En individuell plan for den enkelte vil bli avklart med både deltaker og NAV. Denne planen kan, i følge prosjektbeskrivelsen bestå av individuelle avklarings- og veiledningssamtaler, gruppeveiledning/fellestema, ulike former for styrt trening, egentrening, avklaring av behov for utredning og behandling, samt kvalitetssikring i samarbeid med helsefaglige ressurspersoner. Omfang kan derfor variere ukentlig, men det tilbys minimum 10 timer pr uke. I timene regnes også oppfølging og samarbeid med arbeidsgiver, trepartssamtaler med fastlege, NAV eller andre etter behov. Videre fremgår av prosjektbeskrivelsen at tilbudet vil bli gjennomført slik at aktivitetsfasen fyller ca $\frac{3}{4}$ av total tid. Tilbudet vil i hvert enkelt tilfelle bli tilpasset rammer gitt av NAV med vedtak inntil 6 uker. Ved behov kan tiltaket forlenges med ytterligere 6 uker. Maksimal tid i tiltaket vil slik kunne være 12 uker.

1.3 Undersøkelsens mandat og problemstillinger

I sin henvendelse til Telemarksforskning har Fønix kompetansenett AS uttrykt ønske om å gjennomføre en uavhengig og faglig kompetent evaluering av tjenesten "Arbeidsrettet

rehabilitering". Fokus skal være tjenesteleveranser i 2008 og de enkeltpersonene som ble skrevet ut av tiltaket det året. Fønix ønsker følgende forhold belyst:

- Deltakers status ved inntak
- Deltakers status ved avsluttet tiltaksperiode
- Deltakers status på undersøkelsestidspunktet

Videre ønsker Fønix å få dokumentert hvordan deltakerne vurderer tjenesten, f. eks. om de oppfatter tjenesten som nyttig og målrettet i forhold til hvor de er i dag, hva de opplever som de viktigste elementene i tjenesten og om dette stemmer overens med hva Fønix har sagt de skal levere.

Telemarksforskings evaluering ser først og fremst på deltakernes subjektive opplevelser og erfaringer med tilbudet. Vi har valgt å legge vekt på å få frem om tilbudets beskrivelse samsvarer med deltakernes egne erfaringer. I den forbindelse har vi valgt å rette et særlig fokus på tiltakets ulike aktiviteter, på brukermedvirkning og kontakt med arbeidsgiver i tiltaksperioden og på tiltakets tilpasning til den enkeltes behov. Videre har vi vært opptatt av å dokumentere deltakernes egne vurdering av om, og evt. hvordan tiltaket har bidratt til yrkesdeltakelse. Vi har ikke alene vært opptatt av å se på om deltakerne er kommet i lønnet arbeid etter at de avsluttet sin deltakelse i "Arbeidsrettet rehabilitering", men vi har også studert deltakernes vurdering av om avstanden til arbeidslivet er redusert som en følge av deres deltakelse i tiltaket. Evalueringen kan ikke si noe om tiltakets eventuelle virkning eller effekt over tid. Vi vil heller ikke få kunnskap om hva som påvirker hva i forhold til de ulike elementene vi studerer. Evalueringen vil dessuten ikke kunne identifisere hva det er ved dette tiltaket, sammenliknet med andre tiltak som gjør at det fungerer godt eller dårlig.

2. Utvalg og metode

2.1 Innledning

Evalueringen baserer seg i all hovedsak på en semistrukturert spørreundersøkelse blant tidligere deltakere i tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering". I tillegg til denne spørreundersøkelsen er det imidlertid også gjennomført kvalitative intervjuer med et lite utvalg saksbehandlere i NAV. Til sist er det gjennomført en dokumentanalyse av et utvalg av de sluttrapportene som følger deltakerne når de skrives ut av tiltaket.

2.2 Spørreundersøkelse blant tidligere deltakere

I utgangspunktet ønsket vi å intervju samtlige deltakere som var skrevet ut av tiltaket i løpet av 2008, til sammen 71 personer. For at deltakerne skulle få anledning til å reservere seg mot å bli kontaktet, sendte oppdragsgiver ut et invitasjonsbrev der det ble opplyst om at det ville bli gjennomført en evaluering og at de ville bli kontaktet av Fønix pr. telefon med en forespørsel om de ønsket å delta i denne evalueringen. Deretter gjennomførte oppdragsgiver en ringerunde til deltakerne. Til sammen 7 deltakere svarte at de ikke ønsket å delta i evalueringen. Disse ble så fjernet fra deltakerlisten. Til sammen 9 deltakere lot seg av ulike årsaker ikke kontakte. Også disse ble fjernet fra listen. Til sammen 55 deltakere gav sitt samtykke til at Telemarksforskning kunne kontakte dem. En liste med navn og telefonnummer til disse ble så levert Telemarksforskning.

Deltakerne ble deretter intervjuet pr. telefon i løpet av uke 13, 14 eller 15. Det lot seg ikke gjøre å oppnå kontakt med 6 av deltakerne. Dette betyr at det i alt ble gjennomført 49 intervjuer, noe som gir en svarprosent på 69% i forhold til det totale antallet deltakere

og 89% i forhold til antallet deltakere som hadde samtykket i å delta. Til intervjuene ble det laget et eget semistrukturert spørreskjema, der hovedvekten var lagt på de strukturerte spørsmålene, men der det også var lagt inn en del åpne utdypingsspørsmål. Hvert intervju tok mellom 20 og 25 minutter. Evalueringen baserer seg for en stor del på disse intervjuene. I vår analyse har vi ellers i all hovedsak gjort bruk av enkle prosentfordelinger.

2.3 Kvalitative intervjuer med saksbehandlere i NAV

Ellers ønsket vi å intervju samtlige saksbehandlere i NAV Vestfold som i løpet av 2008 hadde søkt inn sykmeldte til "Arbeidsrettet rehabilitering". Grunnet svært korte tidsfrister for dette prosjektet måtte vi imidlertid begrense oss til å gjennomføre et mindre antall korte intervjuer med et lite utvalg av saksbehandlere. Av i alt 24 aktuelle saksbehandlere ved 10 ulike NAV-kontorer hadde tre saksbehandlere sluttet i NAV, mens tre saksbehandlere hadde byttet jobb internt i NAV. En av saksbehandlerne var sykmeldt, en annen var ute i permisjon. Blant de resterende 16 trakk vi ut fem tilfeldige saksbehandlere ved fem forskjellige kontorer. To av de vi ringte ønsket ikke, eller kunne ikke svare da de kun hadde benyttet seg av tiltaket ved en enkelt anledning. To nye saksbehandlere ble deretter trukket ut som erstatning for disse. Intervjuene med saksbehandlerne var kvalitative i formen og ble gjennomført pr. telefon den 21.04.09.

2.4 Dokumentanalyse av sluttrapporter

Når en deltaker skrives ut av tiltaket etter endt tiltaksløp, skal det skrives en sluttrapport. Denne skal bl.a. inneholde en grundig gjennomgang av hva som er gjennomført av aktiviteter i tiltaksperioden. Videre skal rapporten komme med anbefalinger og tilrådinger i forhold til eventuelle videre tiltak for deltakerne. Vi har som et ledd i evalueringen gjennomgått til sammen 9 ulike anonymiserte sluttrapporter.

3. Rekruttering, målsettinger og forventninger

3.1 Innledning

I kapittel 3.2 vil vi først kort presentere deltakerne i tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering". Derneft vil vi i kapittel 3.3 se nærmere på rekrutteringsprosessen inn i tiltaket og på de ulike aktørenes rolle forut for deltakelsen. I kapittel 3.4 gjør vi så rede for deltakernes forventninger til tiltaket. Deretter vil vi i kapittel 3.5 rette fokuset mot deltakernes motiver for å delta. Kapitlet avsluttes med en oppsummering i kapittel 3.6.

3.2 Kort presentasjon av deltakerne

Majoriteten av deltakerne er kvinner. Fordelingen er 63% kvinner og 37% menn. Ellers finner vi at hver tredje deltaker (34%) er 51 år eller eldre. Om lag en av fire (23%) er mellom 41 og 50 år, mens hver tredje deltaker er mellom 31 og 40 år. Kun 9% av deltakerne er 30 år eller yngre. Gjennomsnittsdeltakeren er 44,3 år gammel. Yngste deltaker er 20 år og har fortsatt de fleste av sine yrkesaktive år foran seg, mens tiltakets eldste deltaker er 64 år gammel og nærmer seg slik raskt pensjonsalderen.

Godt over halvparten av deltakerne er gifte (55%). I tillegg finner vi at 17% av deltakerne er samboende. Like mange (17%) er skilte eller separerte, mens bare vel 11% er ugifte. Noe over halvparten av deltakerne har hjemmeboende barn (52%). Videre finner vi at om lag tre av fire deltakere (72%) har utdanning på videregående- eller yrkesskoleniv . Vel 9% av deltakerne har bare grunnskole, mens 19% har utdanning på universitets- eller

høgskolenivå. Vi ba også deltakerne redegjøre for antall år i fast arbeid forut for sin deltakelse i tiltaket. Vi finner at den typiske deltaker har lang yrkeserfaring. Tre av fire deltakere (77%) har en yrkesaktiv karriere som strekker seg over mer enn 10 år, mens 21% har mellom 5 og 10 år i arbeidslivet. Bare 2% av deltakerne har 3 år eller kortere fartstid i arbeidslivet.

Majoriteten blant deltakerne på "Arbeidsrettet rehabilitering" hadde i det de begynte i tiltaket gått sykmeldt i lang tid. Vel 79% av deltakerne oppgir at de på dette tidspunktet hadde gått sykmeldt i mer enn 20 uker. Videre hadde 9% gått sykmeldt mellom 16 og 20 uker, mens 4% hadde vært sykmeldt mellom 11 og 15 uker. Til sist finner vi at vel en av ti (9%) hadde vært sykmeldt i 10 uker eller mindre.

Vi finner at de aller fleste deltakerne hadde en høy sykmeldingsgrad på starttidspunktet. Så vidt over 80% av deltakerne var 75% sykmeldt eller mer, mens sykmeldingsgraden for de øvrige varierte mellom 25% eller mindre (2%), via 26% til 50% (7%) til et sted mellom 51% og 75% (11%). De aller fleste karakteriserer egen helse som dårlig eller svært dårlig da de begynte i tiltaket. Dette gjelder først og fremst den fysiske helsen, men også i noen grad den psykiske helsen. På spørsmål om deltakernes egenvurdering av sin fysiske helse svarer 29% at denne var svært dårlig da de begynte i tiltaket. Ytterligere 36% svarer at denne var dårlig. Til sammen utgjør disse to gruppene 65% av deltakerne. I den andre enden av skalaen finner vi at vel 18% av de spurte karakteriserer egen fysisk helse på starttidspunktet som god eller svært god. Når det gjelder den psykiske helsen, svarer 18% av de spurte at denne var svært dårlig, mens 24% svarer at den var dårlig. Til sammen 42% av de spurte mener slik at deres psykiske helse var dårlig på den tiden de begynte i tiltaket. Vi finner en tendens til sammenheng mellom deltakernes verdier på de to dimensjonene. Deltakere som rapporterer om svak fysisk helse svarer også noe oftere enn andre at deres psykiske helse var dårlig. Korrelasjonen ($R_{(xy)}$ 0.12) er imidlertid for svak til at den er signifikant, noe som i alle fall et stykke på vei skyldes det lave antallet respondenter i utvalget.

Det er rimelig å anta at arbeidsevne følger av helse. Vi ba deltakerne beskrive deres evne til å utføre sitt vanlige arbeid på den tiden de begynte i tiltaket. Overveldende 81% av de spurte beskriver sin arbeidsevne (relativt til sitt vanlige arbeid) som mye nedsatt. Ytterli-

gere 17% mener den var noe nedsatt. Nær samtlige av de spurte (98%) mener med andre ord at deres evne til å utføre deres vanlige arbeid var nedsatt på dette tidspunktet. Dette betyr imidlertid ikke at deres arbeidsevne som sådan nødvendigvis oppfattes som like nedsatt. På spørsmål om deres arbeidsevne i sin alminnelighet svarer 46% av de spurte at denne var betydelig nedsatt, mens 39% mener den var noe nedsatt. Til sammen utgjør disse to gruppene 85% av de spurte.

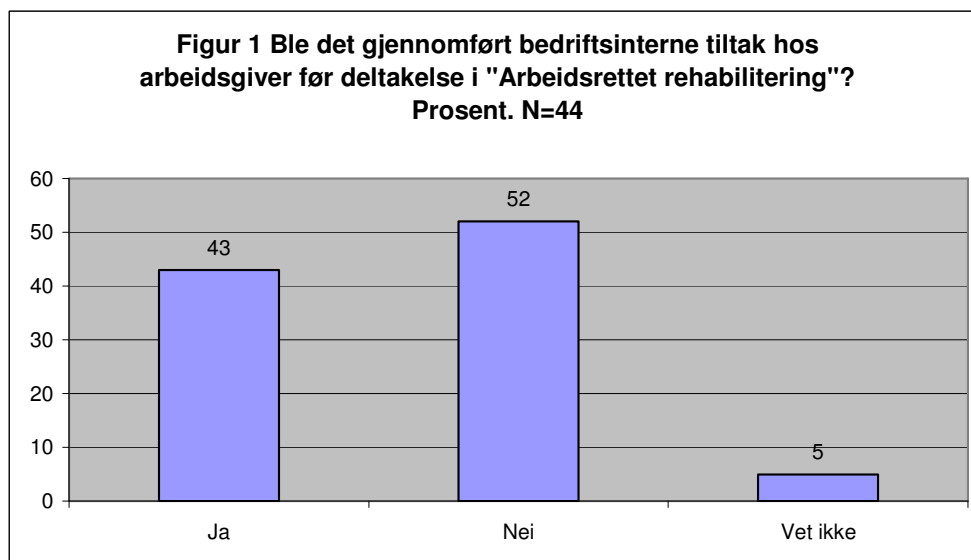
Det hører ellers med til bildet at kun de færreste blant deltakerne på "Arbeidsrettet rehabilitering" synes å ha deltatt på tiltak tidligere. Vi ba deltakerne gjøre rede for om de tidligere hadde deltatt på tiltak i regi av NAV eller kommune. Spørsmålet vi stilte lød; *Hadde du, før du begynte i tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" deltatt i andre tiltak? Med tiltak mener vi arbeidspraksis, opplæring eller annen aktivitet formidlet gjennom NAV eller kommune.* Bare vel 18% av de spurte oppgir at de også tidligere har deltatt på ulike former for tiltak. Ser vi nærmere på hva slags type tiltak dette er snakk om, finner vi at dette for en stor del dreier seg om opphold ved ulike rehabiliteringssentra; Attføringscenteret i Rauland, Ringom-instituttet, Rehabilitering på Vikersund etc.

Vel 82% av deltakerne svarer derimot at dette er det første tiltaket de har deltatt på. Her er det imidlertid rimelig å anta en tendens til underrapportering. For enkelte kan det være uklart hva som faktisk menes med "tiltak", og i stedet for å be om en ytterligere utdyping av dette "hopper de over spørsmålet" ved å svare at de ikke tidligere har deltatt på tiltak. For andre kan en tidligere deltakelse være noe som ligger så pass langt tilbake i tid at den er glemt eller vurderes som irrelevant. Men selv om vi tar høyde for at tidligere tiltaksdeltakelse her kan være noe underrapportert synes det rimelig å anta at deltakelsen i "Arbeidsrettet rehabilitering" for mange representerer deres første møte med tiltaksapparatet.

Spissformulert kan vi si at den typiske deltaker synes å være en middels utdannet, langtidssykemeldt gift mor med en relativt omfattende yrkeskarriere bak seg og en høy sykemeldingsgrad (75% eller mer) på innsøkingstidspunktet. Hun synes særlig å slite med den fysiske helsen, men også hennes psykiske helsen er i noen grad dårlig. Hennes helseproblemer oppleves å ha til dels betydelige konsekvenser for hennes arbeidsevne relativt til hennes vanlige arbeid, men ikke nødvendigvis i forhold til arbeid i sin alminnelighet.

3.3 Rekruttering

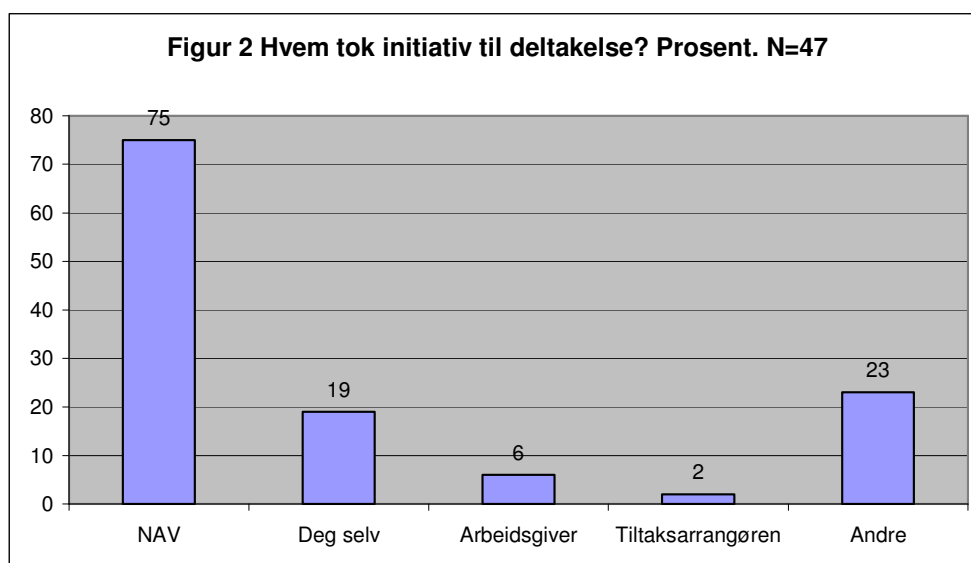
I NAVs kravspesifikasjoner til dette tiltaket heter det at målgruppen skal være helt eller delvis sykmeldte arbeidstakere med behov for avklaring. Videre heter det at "tildeling av denne tjenesten kan tidligst skje når Arbeids- og velferdsetaten har innhentet oppfølgingsplan etter arbeidsmiljølovens § 4-6 tredje ledd jf. folketryktdloven § 8-7, og det er dokumentert at arbeidsgiver har gjennomført bedriftsinterne tiltak som ikke har ført frem eller at bedriftsinterne tiltak har vært vurdert, men ikke er mulig å gjennomføre, jf. Arbeidsmiljølovens § 4-6 første ledd". Vi har ovenfor sett at majoriteten av deltakerne har en høy sykmeldingsgrad (75% eller mer). Videre har vi sett at majoriteten av deltakerne er langtidssykmeldte. Vi ba deltakerne svare på hvorvidt bedriftsinterne tiltak hos deres arbeidsgivere var forsøkt før de ble søkt inn i "Arbeidsrettet rehabilitering". Figur 1 gir oss svarfordelingen.

Deltakerne synes her å dele seg i to relativt like store grupper. Noe over halvparten (52%) svarer at bedriftsinterne tiltak ikke var forsøkt, mens 43% bekrefter at dette var forsøkt. En ringerunde blant saksbehandlere i NAV, som har søkt inn sykmeldte til dette tiltaket, indikerer at praksisen her varierer noe. Mens enkelte er opptatt av at bedriftsinterne tiltak skal være forsøkt, eller i alle fall skal være vurdert, gir andre uttrykk for at dette i seg selv

ikke er avgjørende for om en sykmeldt søkes inn på tiltaket eller ikke. Disse synes i stedet å mene at bedriftsinterne tiltak er noe som vel så gjerne kan administreres gjennom tiltaket.

Vi ba ellers deltakerne svare på hvem som tok initiativet til deres deltakelse i tiltaket. Figur 2 gir oss tallene.

De aller fleste opplever, ikke overraskede, at det var NAV som tok initiativet til deltakelsen. Dette er da også formelt sett eneste vei inn i tiltaket. Imidlertid trenger ikke det første initiativet komme fra NAV, selv om innsøkingen altså må gå den veien. Foruten NAV svarer 19% av de spurte at de selv tok initiativet. Det er ikke utenkelig at enkelte kan ha hørt om tiltaket via venner og bekjente, eller på annen måte, og at de har henvendt seg til NAV med spørsmål om dette er noe de kan få være med på. Ellers oppgir 6% av de spurte at det var deres arbeidsgiver som tok initiativet. En av deltakerne (2%) oppfatter det slik at det var tiltaksarrangøren som tok initiativet. Til høyre i figuren ser vi at nesten hver fjerde deltaker oppgir "andre" som initiativtakere. "Andre" er i denne sammenhengen deltakernes fastlege. En av saksbehandlerne forklarer dette ved å peke på at det ofte kan være litt tilfeldig hvem som søkes inn til tiltaket, og at det avgjørende i mange tilfeller er de signaler fastlegen gir gjennom sykmeldingen. Dette må naturligvis ikke forstås slik at fastlegen anbefaler dette spesielle tiltaket, eller andre konkrete tiltak. Mer handler det om

at det legen skriver i sykmeldingen får saksbehandlerne til å tenke at det eller det tiltaket kanskje kunne ha noe for seg. Slik sett kan initiativet godt tenkes å ha kommet fra fastlegen, selv om det altså ikke er fastlegen som velger tiltak.

Prosentandelene i figur 2 summerer seg ellers til godt over 100%. Forklaringen på dette er at mange opplever at initiativet ble tatt av flere instanser samtidig. Typisk oppleves initiativet tatt av NAV i samarbeid med enten deltakeren selv (9%) eller med deltakerens fastlege (11%). Ingen oppgir at arbeidsgiver eller tiltaksarrangør alene tok initiativet.

Hvem som søkes inn til tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" synes, som antydnet ovenfor, i noen grad å variere fra NAV-kontor til NAV-kontor, fra en saksbehandler til en annen og fra sak til sak. Mens enkelte er opptatt av at bedriftsinterne tiltak skal være forsøkt, mener andre at dette ikke er nødvendig. Videre er en av saksbehandlere vi intervjuet tydelig på at den sykmeldte må være ferdig medisinsk avklart. Potensielle deltakere til tiltaket må altså gjennomgå en medisinsk avklaring før de eventuelt kan søkes inn på tiltaket. Andre synes å mene at heller ikke dette er noe absolutt krav i forhold til deltakelse i tiltaket. Ellers peker en av saksbehandlerne på at dette er et tiltak de gjerne benytter overfor folk som har gått sykmeldt lenge, og gjerne da i forhold til sykmeldte med mer diffuse plager. Denne praksisen synes vi også i noen grad å gjenfinne ved et av de andre kontorene, som svarer at de sjelden benytter seg av tilbudet om "Arbeidsrettet rehabilitering" overfor sykmeldte med kroniske, fysiske plager. Saksbehandleren ved dette kontoret mener at dette er et tilbud de først og fremst benytter overfor sykmeldte som *"ikke helt vet hvor de står"*. Bildet som tegner seg er derfor at NAV ikke har noen enhetlig og fast praksis med hensyn til hvem de søker inn på tiltaket, men at praksisen varierer fra kontor til kontor, og fra sak til sak. Det avgjørende for om en sykmeldt søkes inn eller ikke synes i stor grad å bygge på den enkelte saksbehandlers vurderinger omkring hvem dette tiltaket kan tenkes å passe for. I et slikt perspektiv er det ikke usannsynlig at også forhold som den sykmeldtes personlighet og spesielle ønsker vil spille inn når avgjørelsen om deltakelse eller ikke tas.

For øvrig gir alle de saksbehandlerne vi har intervjuet uttrykk for at de oppfatter kapasiteten hos tiltaksarrangøren som god. En av saksbehandlerne vi intervjuet mener det har vært enkeltstående tilfeller der de har måttet gå til B-leverandøren fordi det var fullt hos

A-leverandøren, men at dette stort sett ikke oppleves som noe problem. En annen saksbehandler gir uttrykk for at problemet snarere knytter seg til at de må bestille inn hos A-leverandøren, selv om kanskje B-leverandøren synes å være den beste løsningen. Det generelle inntrykket vi sitter igjen med etter å ha intervjuet saksbehandlerne er at de stort sett føler de søker inn, og for plass for alle de sykmeldte de mener tiltaket kan være det rette for. En av saksbehandlerne sier riktig nok at de kanskje kunne tenkt seg å søke inn flere, men at årsaken til at dette ikke gjøres er at de, d.v.s. saksbehandlerne selv rett og slett ikke har tid til å søke inn flere.

Brukermedvirkning er ellers etter hvert blitt et stadig viktigere styringsprinsipp i forvaltningens arbeid. På spørsmål om hvor vanlig det er at den sykmeldte tas med på råd når planer legges og avgjørelser tas, gir samtlige saksbehandlere vi har snakket med uttrykk for at dette er noe de legger stor vekt på. *"Beslutningen tas i samråd med den sykmeldte"*, er gjennomgangstonen i intervjuene. De fleste svarer at de bruker å informere om hva tiltaket innebærer, hvor lenge det varer og at det er et tiltak med individuell oppfølging etc. En av saksbehandlerne pleier også å opplyse om at en eventuell deltakelse er frivillig, og at den sykmeldte ikke risikerer å miste sine sykepengene dersom han eller hun velger å ikke delta. Til syvende og sist er det i følge saksbehandlerne likevel de som tar den endelige beslutningen. I hvilken grad, og hvor ofte denne avgjørelsen går på tvers av de sykmeldtes egne ønsker har vi imidlertid ikke grunnlag for å si noe om.

Saksbehandlerne vi har snakket med mener altså at de sykmeldte har en stor grad av medbestemmelsesrett i egen sak. De sykmeldte selv er kanskje av en annen oppfatning. Dette er noe vi vil komme nærmere tilbake til i kapittel 3.5, der vi vil se nærmere på deltakernes motiver for å delta. Dersom vi imidlertid tar som utgangspunkt at også deltakerne oppfatter at de har en medbestemmelsesrett og at de faktisk gis anledning til å praktisere denne, så gir dette oss grunn til å tro at mange av de som begynner i tiltaket vil være relativt godt motiverte for deltakelsen. Dette er viktig siden det er en alminnelig anerkjent oppfatning at riktige motiver ofte vil være helt avgjørende for om man lykkes eller ikke. Dette gjelder måloppnåelse i livet generelt og det vil gjelde måloppnåelse i dette tiltaket.

3.4 Deltakernes forventninger til tiltaket

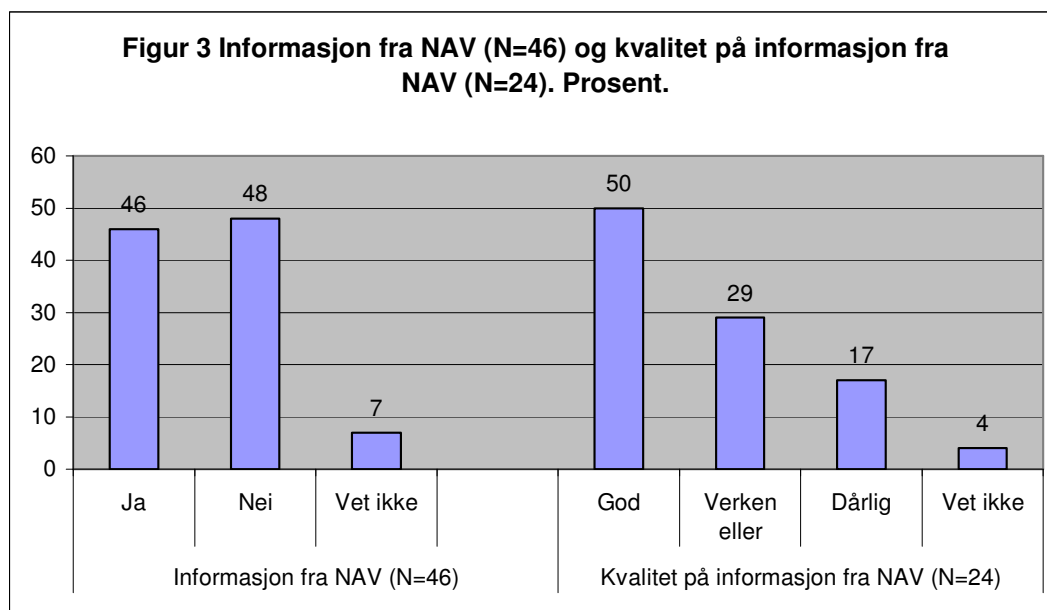

I følge flere av saksbehandlere vi har intervjuet er deltakerne gjerne informert om tiltaket på forhånd, de har deltatt i beslutningen om hvorvidt dette er det rette tiltaket eller ikke, og de har takket ja til å delta. Hvilke forventninger hadde de da til tiltaket før de begynte. Vi ba deltakerne svare på følgende spørsmål; *Kan du med egne ord beskrive hvilke forventninger du hadde til tiltaket før du begynte?*

Det første som slår oss er hvor mange som svarer at de ikke hadde noen forventninger i det hele tatt. Nesten en av fire hadde ingen forventninger, verken små, middels eller store. Flere av de vi snakket med mener at de umulig kunne ha noen forventninger når de ingenting viste om tiltaket før de begynte der. Dette indikerer at NAV kanskje ikke alltid har vært så flinke til å informere som våre intervjuer med saksbehandlerne gir inntrykk av. Den nest største gruppen består ellers av de som hadde forventninger om en eller annen form for avklaring av egen situasjon. De fleste svarene som går på dette med avklaring er generelle. Enkelte knytter likevel denne forventningen opp mot spørsmålet om jobb; hva kan de jobbe med og hva slags jobb passer dem? En av deltakerne i denne gruppen var dessuten klar på at hennes forventninger gikk på å få dokumentasjon i forhold til en søknad om uførepensjon. Den tredje største gruppen består av de som ønsket seg over i en annen jobb, og som hadde forventninger om hjelp i den anledning. Dernest finner vi at enkelte også ønsket seg tilbake til sin gamle jobb og forventet at tiltaket kunne hjelpe dem med det, blant annet gjennom å finne ut hva som kunne bidra til at jobben deres ble lettere. Ut over dette finner vi at en av deltakerne hadde forventninger om hjelp til å orientere seg i systemet og i regelverket, eller i "papirmølla" som vedkommende beskriver det. Denne deltakeren trengte hjelpemidler og tenkte at tiltaket kanskje kunne hjelpe henne slik at hun fikk disse hjelpemidlene. En annen deltaker hadde forventninger om behandling for sitt helseproblem, kanskje gjennom øvelser, mens en tredje deltaker hadde forventninger om å få delta på kurs.

En relativt stor andel av deltakerne svarer altså at de ikke hadde noen forventninger til tiltaket i det hele tatt. Blant disse er flere av respondentene tydelige på at manglende forventninger skyldtes at de ikke visste noe om tiltaket før de begynte. Vi ba deltakerne sva-

re på følgende spørsmål; *Fikk du noe informasjon fra NAV om tiltaket før du begynte?* Videre ba vi deltakerne vurdere den informasjonen de fikk fra NAV i forkant av tiltaket. Spørsmålet lød; *Hvor god eller dårlig synes du at den informasjonen du fikk om tiltaket var?* Figur tre gir oss svarfordelingen.

Til venstre i figuren ser vi at nesten halvparten av alle deltakerne (48%) mener at de ikke fikk noen informasjon fra NAV om tiltaket de skulle delta på. Nesten like mange (46%) mener å huske at de ble informert, mens 7% ikke husker om de mottok noen informasjon eller ikke. Til høyre i figuren ser vi at halvparten (50%) blant de som mottok informasjon mener denne informasjonen var god, mens 29% synes den var verken god eller dårlig. Relativt få (17%) synes å være av den oppfatningen at informasjonen de mottok var direkte dårlig. Likevel, blant alle deltakere på "Arbeidsrettet rehabilitering" i 2008 ble bare halvparten på forhånd orientert om tiltaket de ble tilbudt deltakelse på, og blant den halvparten som faktisk ble orientert om tiltaket, mener bare halvparten at informasjonen de ble gitt var god. Så hvorfor valgte disse da å takke ja til et tilbud om deltakelse i dette tiltaket? Her kan vi tenke oss flere grunner eller motiver.

3.5 Deltakernes motiver for å delta

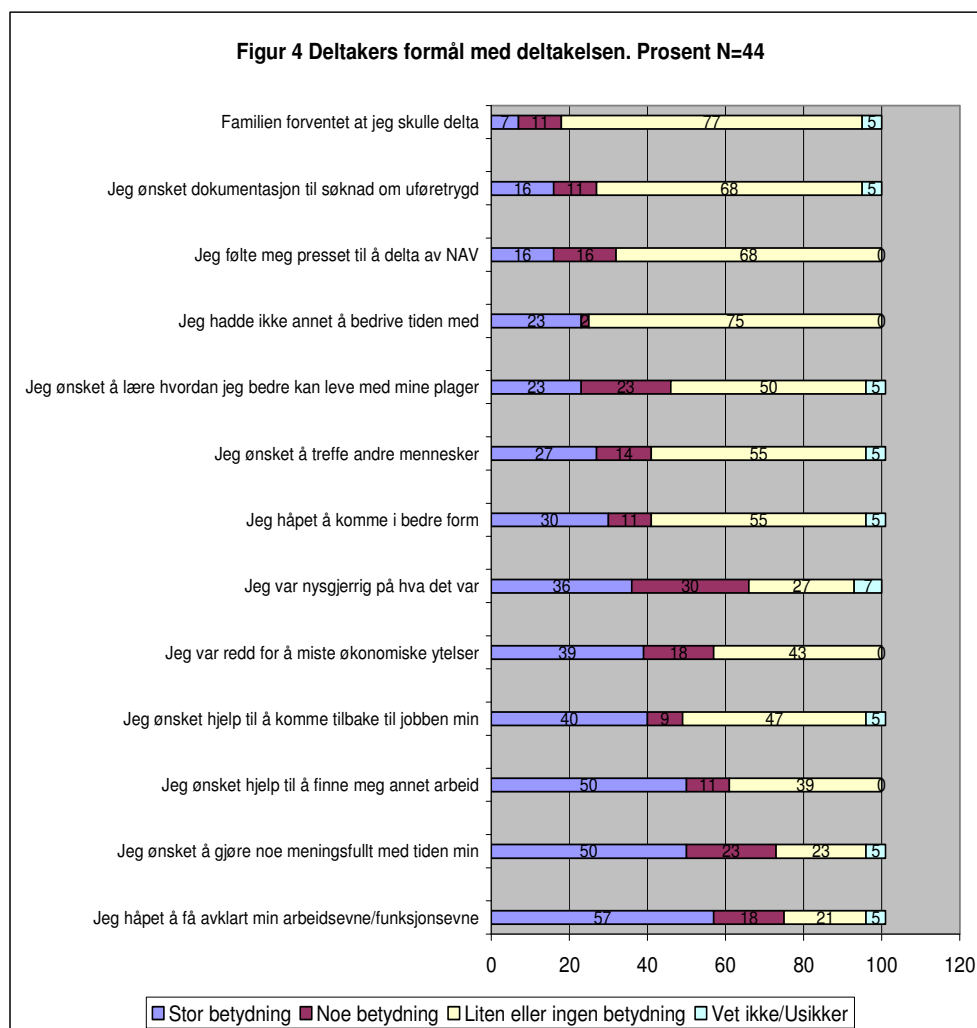
Et nærliggende motiv kan naturligvis tenkes å være deltakernes ønske om å komme tilbake til jobb. Vi ba derfor deltakerne vurdere hvor viktig det er for dem å ha en jobb.

Spørsmålet lød; *Alle forhold tatt i betraktning, hvor viktig er det for deg å ha en jobb?* Til dette svarer overveldende 80% av de spurte at det å ha en jobb er svært viktig for dem.

Ytterligere 13% mener at det å ha en jobb er viktig. Det å ha en jobb å gå til oppleves med andre ord som helt sentralt for en stor majoritet av deltakerne på tiltak. Kun unntaksvis svarer enkelte at det å ha en jobb er mindre viktig. Ønsket om å komme tilbake i jobb igjen synes med andre ord å være et sterkt incitament for de fleste av deltakerne i tiltaket.

Men vi kan også tenke oss andre motiver for å delta. For selv om man aldri så sterkt ønsker at man skal kunne klare å komme seg tilbake til jobben, eller til en annen jobb, er det ikke sikkert at dette er en realistisk målsetning eller et realistisk ønske, slik den helsemessige situasjonen er. Noen ganger kan deltakeren selv være smertelig klar over dette. Noen ganger må man bare bite i det sure eplet enten man vil eller ei. Andre motiver for deltakelse kan i slike tilfeller tenkes å være avklaring i forhold til en søknad om uføretrygd. Vi formulerte følgende spørsmål; *Da du ble tilbudt deltakelse i tiltaket, hva var årsaken til at du valgte å delta? Angi hvor stor betydning følgende begrunnelser hadde for din beslutning om å delta.* De ulike motivene ble presentert som påstander og deltakerne ble bedt om å gradere betydningen av de ulike motivene på en skala fra "stor betydning", via "noe betydning" og "liten betydning" til "ingen betydning". I figur 4 nedenfor er deltakernes svar rangert etter de ulike motivenes relative betydning. Motivene øverst i figuren representerer motiver deltakerne la liten vekt på, mens motiver nederst i figuren representerer motiver deltakerne la stor vekt på.

Nederst i figuren ser vi at 57% av deltakerne mener at ønsket om å få avklart sin arbeids- og funksjonsevne var av stor betydning for at de valgte å delta. I tillegg ser vi at ytterligere 18% av deltakerne mener dette var av noen betydning for at de sa ja til å delta. I den andre enden av skalaen har vi slått sammen deltakerne som mener at dette var av liten betydning og deltakerne som mener denne begrunnelsen ikke hadde noen betydning i det hele tatt. Kun 21% av deltakerne plasserer seg i den enden av skalaen. Deretter ser vi at akkurat halvparten av de spurte (50%) gjennom sin deltakelse i tiltaket ønsket å gjøre noe meningsfullt med sin tid. Dersom vi også inkluderer de som mener at et ønske om å gjøre noe meningsfullt mens man gikk sykmeldt var av noen betydning finner vi at til sammen 73% av de spurte, eller nesten tre av fire i stor eller noen grad hadde et slikt motiv.

Det tredje mest vanlige motivet for å delta synes å ha vært ønsket om hjelp til å finne seg et annet arbeid. Vi ser at 50% av deltakerne ilegger dette motivet stor betydning. Til høyre på skalaen ser vi imidlertid at andelen som ilegger dette motivet liten eller ingen betydning også er relativt stor. Såpass mange som 39% av deltakerne mener at dette i det store og det hele ikke var noe motiv for deres deltakelse.

Etter som vi beveger oss oppover i figuren ser vi at andelen som bekrefter de ulike motivene, eller grunnene for å delta blir stadig mindre. Vi ser at 40% av de spurte ønsket hjelp til å komme tilbake til sin gamle jobb, mens hele 47% mener at dette i liten eller ingen grad var årsaken til at de valgte å delta i tiltaket. Øverst i figuren ser vi at forventninger fra familien og ønsket om dokumentasjon til søknad om uføretrygd er de to motivene færrest deltakere legger til grunn for sin deltakelse.

Særlig ønsket om hjelp til å finne nytt arbeid og ønsket om hjelp til å komme tilbake til jobben, men også i noen grad ønsket om å gjøre noe meningsfullt med tiden vitner om en offensiv og åpen holdning blant majoriteten av deltakerne. Deltakere som ilegger disse motivene stor betydning for deres deltakelse synes å ha hatt klare mål; de ønsket seg tilbake i jobb, og de så på tiltaket som et middel som kunne hjelpe dem på vei. Det er slik grunn til å tro at nettopp disse deltakerne var blant de mest motiverte. Derimot er det ikke like sikkert at de deltakere som svarer at frykten for å miste økonomiske ytelser var av stor betydning, var like motiverte. Så pass mange som 39% av deltakerne mener denne frykten hadde stor betydning for at de valgte å delta. Ytterligere 18% mener at frykten for dette var av noen betydning. Vi finner slik at godt over halvparten (57%) av alle sykmeldte som var innom "Arbeidsrettet rehabilitering" i løpet av 2008 fryktet for sine sykepenges dersom de ikke deltok på tiltaket. Enkelte deltakere sier da også rett ut at de følte seg presset til å delta av NAV. Til sammen 32% av deltakerne svarer at press fra NAV var av stor eller noen betydning for at de valgte å delta. Dette elementet av "tvang" gir grunn til å tro at ikke alle som deltok på "Arbeidsrettet rehabilitering" i 2008 var like motiverte for å delta.

3.6 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett nærmere på hvem deltakerne er. Derneft har vi beskrevet rekrutteringsprosessen inn i tiltaket. Til sist har vi satt fokus på deltakernes motiver for å delta, og vi har gjort rede for deltakernes forventninger til deltakelsen. Vi har sett at det blant deltakerne er betydelig flere kvinner enn menn og at majoriteten blant deltakerne har middels lang utdanning. Gjennomsnittsalderen ligger på noe over 44 år. De aller fleste har lang yrkeserfaring, men de hadde også gått sykmeldt i lang tid forut for deres deltakelse i tiltaket, og de hadde gjennomgående en høy sykmeldingsgrad da de begynte i tiltaket. De fleste karakteriserer egen helse som dårlig eller svært dårlig da de begynte i tiltaket. Dette gjelder først og fremst den fysiske helsen, men også i noen grad den psykiske helsen. Nær samtlige deltakere mener at deres evne til å utføre deres vanlige arbeid var mye eller noe nedsatt da de begynte i tiltaket. Mange, om enn ikke like mange, mener dessuten at den nedsatte arbeidsevnen var generell, d.v.s. at den ikke bare gjaldt deres vanlige arbeid, men også arbeid i sin alminnelighet. Kun de færreste blant deltakerne på "Arbeidsrettet rehabilitering" synes tidligere å ha deltatt på tiltak.

Det er vel så vanlig at bedriftsinterne tiltak ved deltakernes arbeidsplass ikke er forsøkt, som at dette er forsøkt. Intervjuer blant saksbehandlere i NAV indikerer at praksisen her varierer noe fra et NAV-kontor til et annet. Det er NAV som søker deltakere inn til tiltaket. Dette betyr imidlertid ikke at det alltid er NAV som tar initiativet til den enkeltes deltakelse, selv om dette nok er det vanligste. Også den sykmeldtes fastlege og den sykmeldte selv oppfattes fra tid til annen å være den som tar initiativet.

Når det gjelder deltakernes forventninger til tiltaket, var disse i noen grad preget av den informasjon deltakerne fikk fra deres saksbehandlere i NAV. Relativt mange opplever imidlertid ikke å ha fått noen informasjon i det hele tatt. Vi finner dessuten at relativt mange blant de som faktisk ble informert ikke opplever at den informasjon som ble gitt var spesielt god.

Alt i alt er det grunn til å tro at majoriteten blant de som deltok i tiltaket i 2008 var relativt godt motiverte for deltakelsen. Nesten samtlige deltakere gir uttrykk for at det å ha en

jobb er helt sentralt. Inntrykket forsterkes når vi ser på hvilke motiver deltakerne oppgir for deltakelsen. Den vanligste begrunnelsen for å delta var ønsket om å få avklart sin arbeids- og funksjonsevne. Nesten like mange mener de deltok fordi de ønsket å gjøre noe meningsfullt med sin tid, fordi de ønsket hjelp til å finne seg et nytt arbeid, eller fordi de ønsket hjelp til å komme tilbake til sin gamle jobb.

4. Innhold og aktiviteter i tiltaket

4.1 Innledning

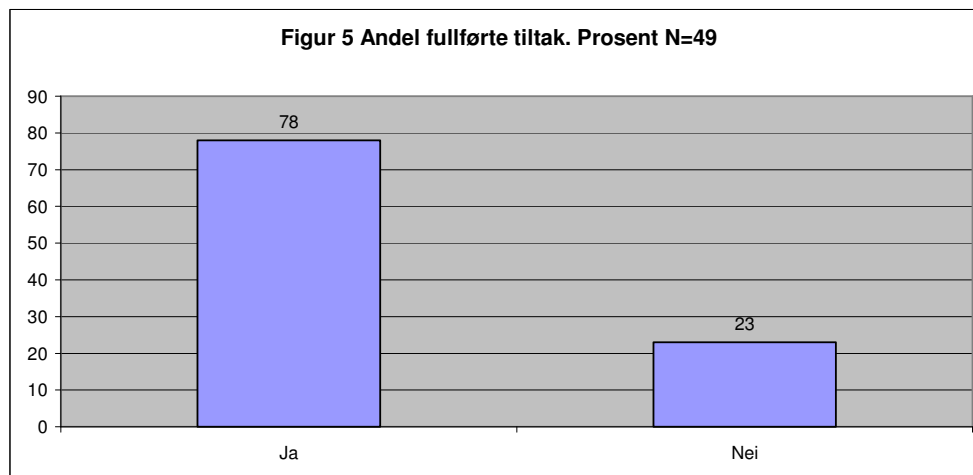

I kapittel 4.2 vil vi først se nærmere på hvor mange som fullførte tiltaket og hvor mange som avsluttet tiltaket før tiltaksperioden var over. Vi vil også studere årsakene til at noen valgte å ikke stå tiden ut, og vi vil se nærmere på hvem som tok initiativet til å avslutte tiltaket. Kapittel 4.3 er deretter viet innholdet i tiltaket. Vi vil her se nærmere på hva deltakelsen konkret innebar for den enkelte med hensyn til aktiviteter og opplegg i tiltaksperioden.

4.2 Andel fullført – ikke fullført

Til sammen har tiltaksarrangøren, d.v.s. Fønix Kompetansenett og underleverandørene Jobbintro og Ifokus skrevet inn i alt 71 deltakere på tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" i løpet av 2008. Enkelte deltakere har riktig nok hatt startdato i 2007, men alle har deltatt i 2008. Av disse 71 deltakerne finner vi at to deltakere er dobbelt bokført. Dette kommer av at disse først har vært skrevet inn hos en av leverandørene. Etter endt tiltaksperiode (for den ene av disse), og etter å ha blitt skrevet ut før tiltaksperiodens utløp (gjelder den andre), er de så skrevet inn for en ny tiltaksperiode hos en annen av leverandørene. To av deltakerne vi kontaktet mente ellers det ikke var noe poeng i å svare på våre spørsmål da de ikke hadde deltatt på tiltaket. Disse hadde bare deltatt på et eller to møter. Deretter var de skrevet ut. Figur 5 viser andelen fullførte tiltaksløp.

Som det fremgår av figuren svarer 78% av de spurte at de fullførte tiltaket. Såpass mange som 23%, eller hver fjerde deltaker sluttet imidlertid før perioden var over. En forklaring på at så pass mange ikke fullførte tiltaket er i følge tiltaksarrangøren at man på et så tidlig tidspunkt som mulig forsøker å avslutte deltakere for hvem "Arbeidsrettet rehabilitering" ikke vurderes som det rette på det aktuelle tidspunktet. Det gjaldt blant annet en av deltakerne vi intervjuet, som ventet på en avgjørende operasjon. Som oftest tas avgjørelsen om å skrive en deltaker ut av tiltaket allerede etter første eller andre møte, og den tas i følge tiltaksarrangøren alltid i samråd med deltakeren selv.

Det bør ellers understrekes at fordelingen i figur 5 er basert på svarene fra vår spørreundersøkelse. Av de i alt 69 unike deltakerne registrert i tiltaket i 2008 intervjuet vi til sammen 49. Blant de resterende 20 deltakerne hadde noen reservert seg fra å bli oppringt, mens andre ikke svarte på vår oppringing. For å finne ut hvorvidt disse to gruppene fullførte eller ikke må vi derfor i stedet basere oss på opplysninger om start- og sluttdato fra tiltaksarrangøren. Dersom vi tar utgangspunkt i registreringene til tiltaksarrangøren finner vi at andelen som sluttet før tiden er noe mindre, nemlig 17%. Det er vanskelig å si noe sikkert om hva denne diskrepansen skyldes, men ved å krysse svarene fra surveyen med tiltaksarrangørens registreringer finner vi at til sammen 5 deltakere, som er registrert med fullført tiltaksperiode, i surveyen oppgir at de enten ikke har deltatt, eller at de har sluttet før tiden. En deltaker svarer i surveyen at han har fullført, mens det i registreringene til tiltaksarrangøren oppgis at han er skrevet ut før tiden.

Tiltakets varighet er i utgangspunktet seks uker. Ved behov gis det imidlertid mulighet for forlengelse i ytterligere seks uker, slik at tiltaksperioden i alt vil strekke seg over 12 uker. Av tiltaksarrangørens egne registreringer fremgår det at 65% av deltakerne fikk forlenget tiltaksperioden fra 6 til 12 uker, mens 17% av deltakerne ble skrevet ut etter 6 uker. Resten (17%) ble av ulike årsaker skrevet ut før tiden.

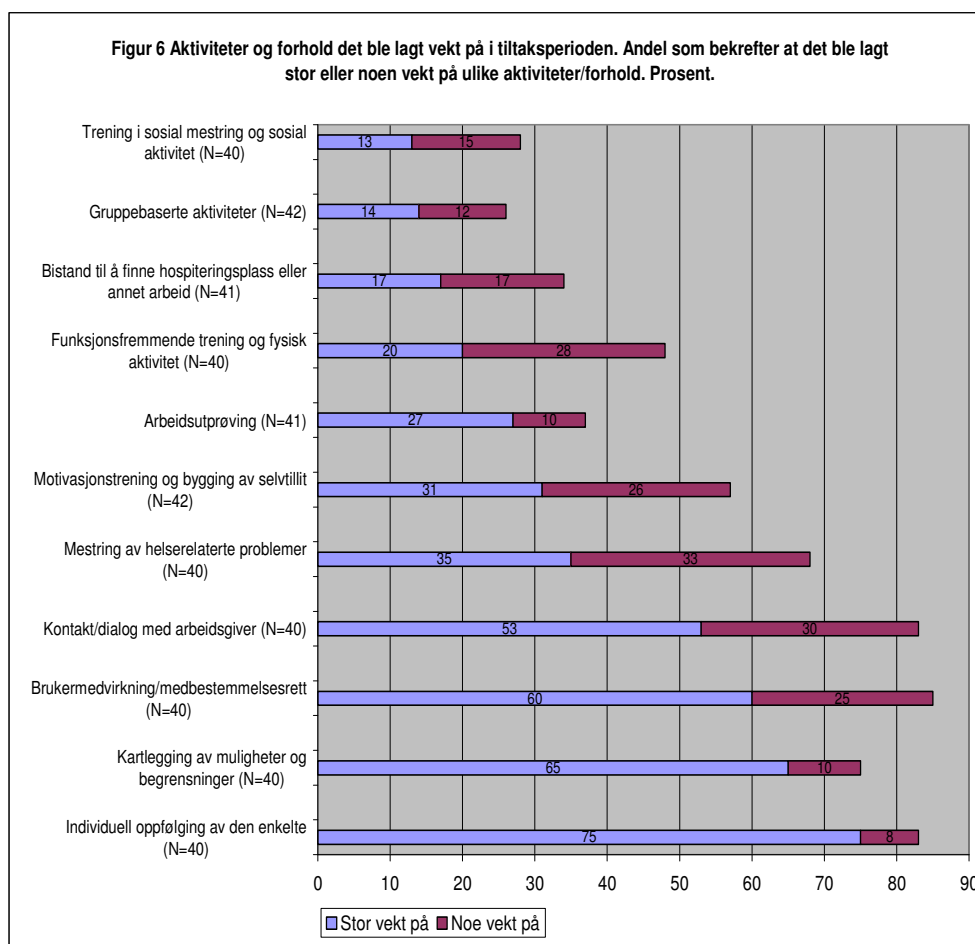
Vi ba de av deltakerne som oppga at de ble skrevet ut før tiden, til sammen 9 stykker om å redegjøre for hvorfor dette ble gjort. Vi finner at årsakene til at disse ble skrevet ut av tiltaket i en tidlig fase, eller allerede før de fikk begynt, er varierte. En av deltakerne opplyser om at hun ble friskmeldt før hun fikk begynt, en annen ble satt på vent p.g.a. en forstående operasjon. En tredje deltaker mener hun var for syk til å delta. Ellers svarer en fjerde deltaker, som til daglig var bosatt på en annen kant av landet og derfor bare var hjemme på en forlenget ferie i forbindelse med at hun var sykmeldt, at hennes startdato i tiltaket stadig lot vente på seg. Årsaken til dette var i følge denne deltakeren rot og treghet i NAV-systemet. Da hun endelig fikk begynne i tiltaket følte hun imidlertid at hun måtte reise hjem til mann og barn. De fem siste mener rett og slett at dette var feil tiltak til feil tid. Fire av disse gir ingen begrunnelse for hvorfor tiltaket var feil, mens den siste oppgir høy alder som forklaring. Vedkommende var 64 år gammel og hadde søkt om tidlig pensjon, noe vedkommende også fikk innvilget. Felles for de 9 deltakerne som ble skrevet ut før tiden synes slik å være at det var feil tiltak til feil tid. Derimot finner vi ikke noe spesielt mønster m.h.t. hvorfor tiltaket var feil. På spørsmål om hvem som tok initiativet til at de skulle slutte svarer alle at initiativet ble tatt av dem selv, enten dette ble tatt av dem selv alene (17%), i samråd med tiltaksarrangøren (67%) eller sammen med NAV (17%).

4.3 Innhold og aktivitet

"Arbeidsrettet rehabilitering" er som sagt et individuelt tilrettelagt tiltak. Innholdet i tiltaket vil derfor sjelden være helt det samme for en deltaker som for en annen. Eller sagt med andre ord; det vil knapt være mulig å finne to like løp. Derfor kan vi vanskelig gå i detalj med hensyn til innholdet i tiltaket. I stedet vil vi bestrebe oss på å identifisere noen hovedtrekk. I vår spørreundersøkelse anmodet vi deltakerne til å; *Angi i hvor stor eller liten grad de ansatte i tiltaket la vekt på følgende aktiviteter/forhold i tiltaksperioden.*

Med utgangspunkt i tiltaksarrangørens beskrivelse av tiltaket hadde vi på forhånd satt opp en liste over ulike typer aktiviteter/forhold deltakerne kunne tenkes å ha deltatt i. For hver av disse aktivitetene/forholdene ba vi deltakerne krysse av på en skala fra "la stor vekt på", via "la noe vekt på", "la liten vekt på" eller "la ingen vekt på". Dersom aktiviteten ble oppfattet som uaktuell ble deltakerne bedt om å krysse av for "Ikke aktuelt". Svarene er presentert i figur 6.

I figur 6 har vi valgt å bare presentere andelen deltakere som svarer at tiltaksarrangøren la stor eller noe vekt på de ulike aktivitetene/forholdene. Aktivitetene er dessuten rangert. Dess lenger nedover i figuren vi beveger oss, dess flere deltakere som svarer at det ble lagt stor vekt på de enkelte aktivitetene. Ikke overraskende ser vi at individuell oppfølging er den aktiviteten/forholdet flest deltakere mener det ble lagt stor vekt på. Så mange som 75% av de spurte mener det ble lagt stor vekt på dette. Inkluderer vi også de deltake-

re som mener at tiltaksarrangøren la noe vekt på individuell oppfølging, finner vi at så mange som 83% av alle de som deltok i tiltaket i løpet av 2008 opplevde at tiltaksarrangøren la vekt på dette. Det er nærliggende å tolke svarene som et uttrykk for at alle disse deltakerne opplevde å få individuell oppfølging underveis i tiltaket. Mange opplevde også at tiltaksarrangøren la stor vekt på kartlegging av deres muligheter og begrensninger. Godt over halvparten av deltakerne (65%) mener tiltaksarrangøren la stor vekt på dette. Videre mener 60% av de spurte at det ble lagt stor vekt på prinsippet om brukermedvirkning. Dersom vi også inkluderer deltakere som opplevde at dette var noe det ble lagt noen vekt på, finner vi at så mange som 85% av deltakerne i større eller mindre grad mener det ble lagt vekt på dette.

Ellers synes kontakt og dialog med deltakernes arbeidsgivere å være et sentralt element i det opplegget deltakerne fulgte i tiltaket. Over halvparten av de spurte (53%) mener dette var noe tiltaksarrangøren la stor vekt på. Ytterligere 30% av deltakerne mener dette var noe arrangøren la noe vekt på.

Individuell oppfølging, kartlegging av muligheter og dialog med arbeidsgiver, samt prinsippet om brukermedvirkning, synes å stå i en særstilling i det dette er elementer de aller fleste opplever som sentrale i deres tiltaksløp. Men også mestring av helserelevante problemer synes å være noe mange mener var en del av opplegget under tiltaksperioden. Omkring hver tredje deltaker (35%) mener tiltaksarrangøren la stor vekt på dette, mens like mange (33%) mener dette var noe det ble lagt noen vekt på. To av tre (68%) antyder m.a.o. at mestring av helserelevante problemer var noe de jobbet med i løpet av tiltaksperioden. Det samme gjelder motivasjonstrening og bygging av selvtillit. Vel en av tre (31%) mener tiltaksarrangøren la stor vekt på denne aktiviteten, mens 26% mener det ble lagt noe vekt på dette.

Når det gjelder de øvrige aktivitetene/forholdene, finner vi at disse elementene var en del av tiltakets innhold for noen, men slett ikke for alle. Dette gjelder blant annet arbeidsutprøving. Av figuren ser vi at bare 27% av deltakerne mener dette var noe tiltaksarrangøren la stor vekt på. Enda færre, bare 17% opplever at det ble lagt stor vekt på bistand til å finne hospiteringsplass eller annet arbeid. Videre ser vi at 20% mener det ble lagt stor vekt på funksjonsfremmende trening og fysisk aktivitet, mens bare 13% mener tiltaksar-

rangøren la stor vekt på trening i sosial mestring og sosial aktivitet. Inntrykket vi sitter igjen med etter å ha intervjuet deltakerne er at det her er litt enten eller. Mens enkelte gir uttrykk for at tiltaket for dem stort sett dreide seg om ulike former for sosial- og fysisk aktivitet, eksempelvis kafé-besøk, museums-besøk eller spaserturer i skogen, gir andre uttrykk for at de ikke deltok i noen fellesaktiviteter i det hele tatt. Svarfordelingen i figur 6 indikerer at den siste gruppen nok er den klart største.

Figur 6 gir oss imidlertid bare et kort og relativt overfladisk innblikk i tiltakets faktiske innhold. "Arbeidsrettet rehabilitering" både kan, og vil naturligvis omfatte flere elementer er de vi har kunnet inkludere i vår spørreundersøkelse. For at vi skulle kunne danne oss et bedre inntrykk av innholdet i tiltaket ble vi gitt tilgang til et utvalg anonymiserte sluttrapporter. Dette dreier seg om kopier av de sluttrapportene som alltid følger deltakeren når denne skrives ut av tiltaket. Disse rapportene er ganske omfattende og gir slik en god beskrivelse av de aktiviteter som er gjennomført for den enkelte deltakeren.

Når det gjelder innhold og aktiviteter i tiltaket, gir sluttrapportene inntrykk av at tiltakets innretning og forløp i stor grad er søkt tilpasset den enkelte deltakers særskilte behov. Dette synes å være i tråd med hva tiltaksarrangøren lover i sin prosjektbeskrivelse. Videre ser tiltaket ut til å følge en struktur der innkalling til førstegangssamtaler, avslutningssamtaler og sluttrapport danner et hovedmønster. Det vi kan kalle arbeids- eller aktivitetsfasen varierer imidlertid i stor grad etter brukernes behov og mål for deltakelsen. De målsetninger som fremgår av sluttrapportene varierer fra det å *"veilede mot et nytt fremtidsbilde"* til det å *"se på mulighetene for andre typer jobber, med fokus på ..... helse"*. Eller målsetningene kan gjelde bedriftsinterne tiltak, som for eksempel; *"....målsetting for perioden er å kartlegge eventuelle arbeidsmuligheter i andre avdelinger i bedriften"*. Vi finner også målsetningen om *"å belyse sykmeldingsårsak for å muliggjøre tilbakeføring til jobb"*. Disse variasjonene i målsetningene avspeiles i de ulike aktivitetene. En fellesnevner kan likevel se ut til å være en tydelig vekt på veiledningssamtaler mellom tiltakets veileder og den enkelte deltaker. Av informasjonen om tiltaket, som vi har presentert innledningsvis i denne rapporten, fremgår det at man i tiltaket legger betydelig vekt på ressurs- og løsningsorienterte samtaler gjennom bruk av en rekke ulike metoder. Alt i alt fremstår sluttrapportene som gode og gjennomarbeidede.

Samtlige saksbehandlere vi snakket med vurderer for øvrig også disse sluttrapportene som gode og informative. I det hele tatt synes saksbehandlerne i NAV å oppleve samar-

beidet og dialogen med tiltaksarrangøren som tilfredsstillende og god. Sluttrapportene er en del av denne dialogen.

4.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at de aller fleste deltakerne som ble skrevet inn i tiltaket ble i tiltaket gjennom hele tiltaksperioden. Relativt mange ble imidlertid av ulike årsaker skrevet ut av tiltaket allerede før det var gått seks uker. Når det gjelder sluttårsaken, finner vi ingen spesielle mønster. Blant deltakerne som ble skrevet ut før tiden finner vi både deltakere som ble friskmeldt før de fikk begynt og deltakere som mener de var for syke til å delta. Som regel tar deltakeren selv initiativet til å avslutte tiltaket. Den endelige beslutningen tas som oftest i samråd med tiltaksarrangøren. Vi finner ellers at majoriteten blant de som fullførte tiltaket fikk forlenget tiltaksperioden med nye seks uker. Det vanligste er m.a.o. en tiltaksperiode på 12 uker.

"Arbeidsrettet rehabilitering" skal være et individuelt tilpasset tiltak. At dette faktisk også er tilfellet synes å bekreftes av svarene fra deltakerne. De aller fleste deltakerne som var innom tiltaket i løpet av 2008 svarer at tiltaksarrangøren gjennom sitt opplegg la stor vekt på individuell oppfølging. Videre synes de fleste deltakerne å mene at tiltaket også la stor vekt på kartlegging av deres muligheter og begrensninger, på dialog med deres arbeidsgiver og på prinsippet om brukermedvirkning. Mange synes dessuten å mene at tiltaksarrangøren la stor vekt på mestring av helserelaterte problemer og på motivasjonstrening og bygging av selvtillit. Betydelig færre mener arrangøren la vekt på trening i sosial mestring og sosial aktivitet, eller på gruppebaserte aktiviteter.

5. Deltakernes erfaringer med tiltaket

5.1 Innledning

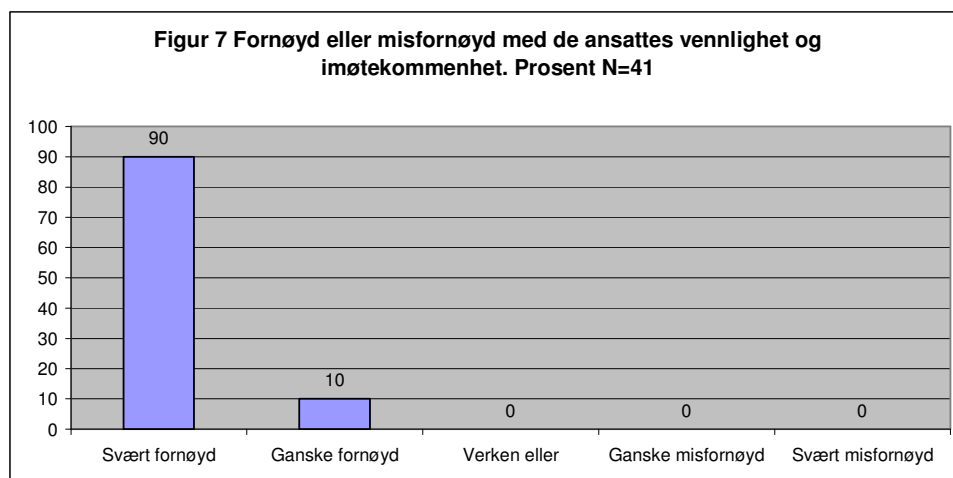

I kapittel 3 presenterte vi deltakerne i tiltaket. Vi så nærmere på deltakernes bakgrunn og på prosessen som ledet frem mot deres deltakelse i tiltaket. Vi gjorde også rede for deltakernes forventninger til tiltaket. I kapittel 4 studerte vi så tiltakets innhold. I kapittel 5 ber vi rett og slett deltakerne gjøre rede for hvor fornøyde eller misfornøyde de er med tiltaket de deltok i.

I og med tiltakets spesielle innretning, d.v.s. den individuelle tilretteleggingen, var det grunn til å forvente stor spredning hva gjelder innhold og aktivitet i tiltaket. Sannsynligheten for å finne to helt like tiltaksløp ble derfor ansett som liten. Følgelig fant vi det ikke hensiktsmessig eller mulig å be deltakerne vurdere de ulike aktivitetene de deltok i. I stedet har vi valgt å konsentrere oss om de mer generelle aspektene og sidene ved tiltaket, d.v.s. aspekter eller sider ved tiltaket som de fleste kunne antas å ha forutsetning for å gjøre seg opp en mening om. I kapittel 5.2 presenterer vi først deltakernes generelle vurderinger omkring tiltakets personale. Deretter ber vi i kapittel 5.3 deltakerne vurdere personalets faglig kompetanse. I kapittel 5.4 lar vi deltakerne si sin mening om de mer fysiske strukturer og rammer rundt tiltaket. Kapittel 5.5 redegjør for deltakernes vurderinger omkring temaene informasjon og brukervedvirkning.

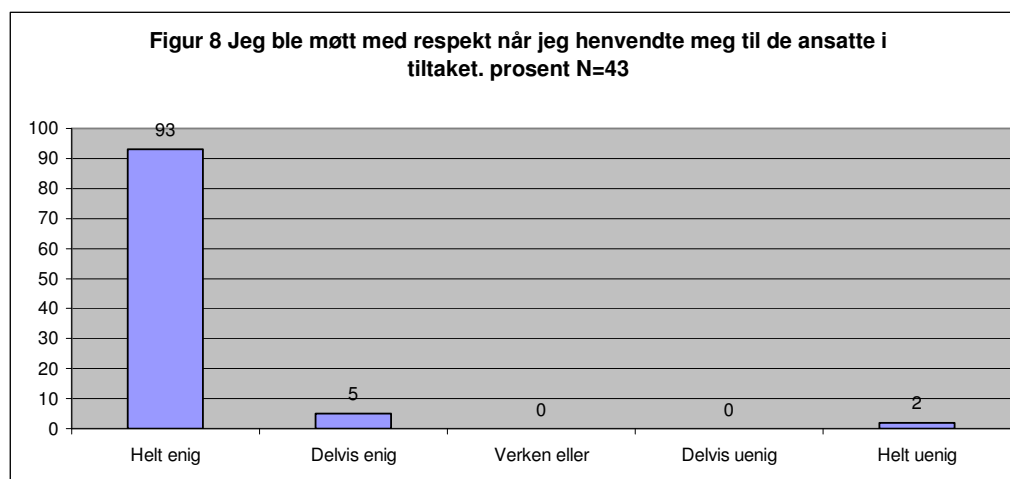
5.2 Generelle vurderinger omkring tiltakets personale

Fra forrige kapittel husker vi at individuell oppfølging av den enkelte synes å være et sentralt element i de fleste tiltaksløpene. Så mange som 83% av deltakerne gir uttrykk for at dette var et viktig element i deres tilfelle. Dette indikerer at en relativt stor del av aktiviteten i tiltaket skjer i møtet mellom deltakerne og deres personlige veiledere eller konsulenter. Dermed blir det også viktig at samhandlingen og dialogen mellom deltaker og veileder er god. Vi formulerte derfor et sett av spørsmål som var ment å måle dette. For det første ba vi deltakerne svare på følgende spørsmål; *Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med tiltaket med hensyn til følgende forhold: De ansattes vennlighet og imøtekommenhet.* Deltakerne ble bedt om å svare på en skala fra "svært fornøyd", via "ganske fornøyd", "verken eller", "ganske misfornøyd" til "svært misfornøyd". Figur 7 gir oss svarfordelingen.

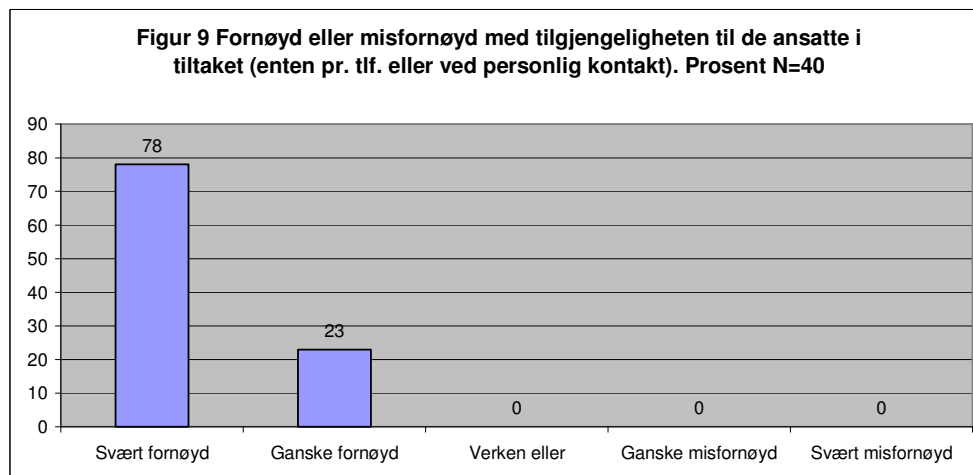
Vi ser at deltakerne her står samlet i sin vurdering. Overveldende 90% av de spurte svarer at de er svært godt fornøyd med de ansattes vennlighet og imøtekommenhet, mens de øvrige 10% gir uttrykk for at de er ganske fornøyd. Ingen av de vi intervjuet gir uttrykk for at dette er noe de er misfornøyd med.

Som sykmeldt, og særlig da som langtids sykmeldt, er det ikke usannsynlig at man til tider vil kunne føle seg sårbar og usikker på seg selv og sin fremtid. Da er det viktig at man blir møtt med respekt. Vi ba derfor deltakerne si seg enig eller uenig i følgende påstand; *Jeg ble møtt med respekt når jeg henvendte meg til de ansatte i tiltaket.* Svarene de gav er presentert i figur 8.

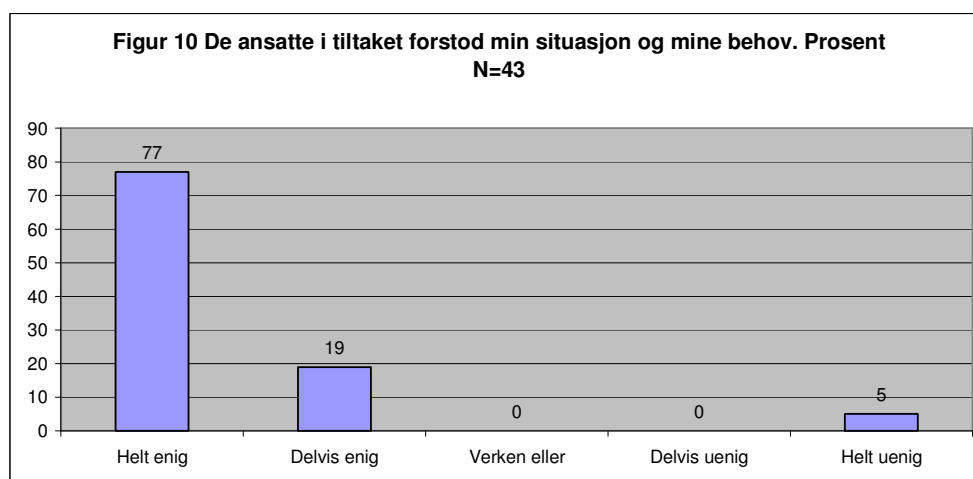
Tendensen er her den samme som for vurderingen av vennlighet og imøtekommenhet. Imponerende 93% av deltakerne sier seg helt enige i denne påstanden. To deltakere gir uttrykk for at de er delvis enige. Bare en deltaker er uenig. Opplevelsen av å bli møtt med respekt er m.a.o. noe deltakerne synes å kunne samle seg om.

Imidlertid hjelper det lite om de ansatte i tiltaket er vennlige og imøtekommende, eller at de viser respekt overfor deltakeren dersom de ikke også er tilgjengelige for deltakeren i den grad han eller hun skulle ha behov for å ta kontakt i forbindelse med ting de lurer på, eller ting de trenger hjelp til. Vi ba derfor deltakerne svare på følgende spørsmål; *Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med tiltaket med hensyn til følgende forhold: Tilgjengeligheten til de ansatte i tiltaket (enten pr. tlf. eller ved personlig kontakt)?* Skalaen deltakerne ble bedt om å forholde seg til er den samme som for spørsmålet som ligger til grunn for figur 7. Figur 9 nedenfor gir oss svarene.

Også her finner vi at deltakerne er svært fornøyde. Til venstre i figuren ser vi at hele 87% av de spurte er svært fornøyd med tilgjengeligheten til de ansatte. Andelen som svarer at de er ganske fornøyde er riktignok noe høyere enn for indikatorene ovenfor, men alt i alt gir figuren likevel inntrykk av høy grad av tilfredshet. Vi ser at dette er et forhold ingen av deltakerne er misfornøyd med.

Et siste forhold vi vil ta med her gjelder opplevelsen av å bli forstått. Deltakerne ble bedt om å si seg enig eller uenig i følgende påstand; *De ansatte i tiltaket forstod min situasjon og mine behov.*

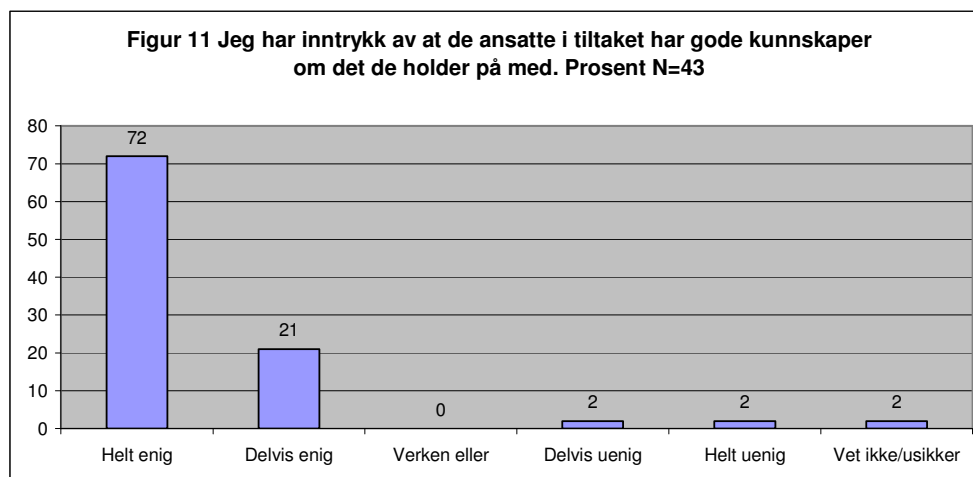

De aller fleste er helt enige i denne påstanden. Hele 77% av de spurte sier seg helt enige, mens 19% svarer at de er delvis enige. Helt til høyre i figuren finner vi at 5% av de spurte er helt uenige. Gitt det lave antall respondenter i utvalget tilsvarer dette kun to deltakere. Disse to røkker ikke ved hovedinntrykket om at de aller fleste i stor grad følte seg forstått av de ansatte i tiltaket.

Til sammen gir figur 7, 8, 9 og 10 inntrykk av at dialogen og kommunikasjonen mellom veiledere eller konsulenter på den ene siden og deltakerne på den andre er god. Dermed synes også utgangspunktet for å jobbe med det mer faglige å være godt.

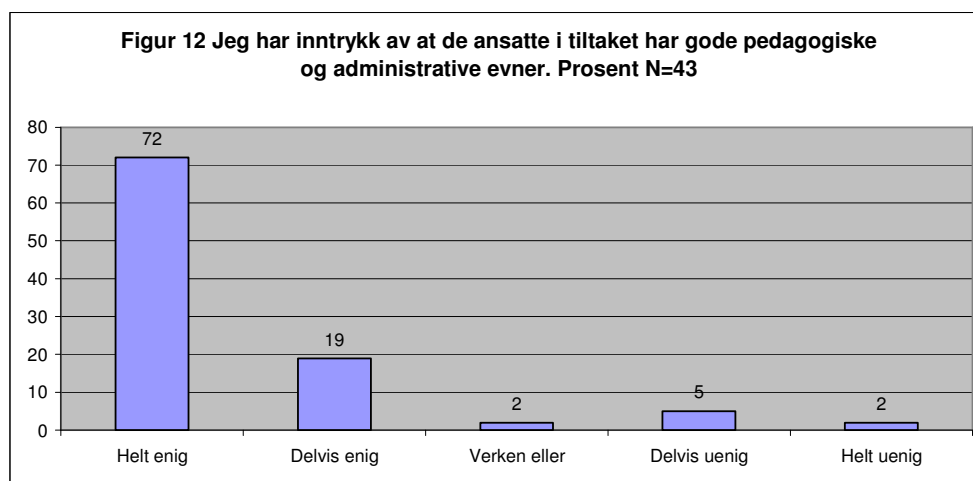
5.3 Faglig kompetanse blant tiltakets personale

Deltakerne vurderer de ansattes sosiale og mellom-menneskelige kvaliteter og egenskaper som gode. Hva så med deres faglige kompetanse? Hvordan vurderer deltakerne de ansattes faglige kompetanse? Vi ba deltakerne forholde seg til følgende påstand; *Jeg har inntrykk av at de ansatte i tiltaket har gode kunnskaper om det de holder på med.* Deltakerenes vurderinger presenteres i figur 11.

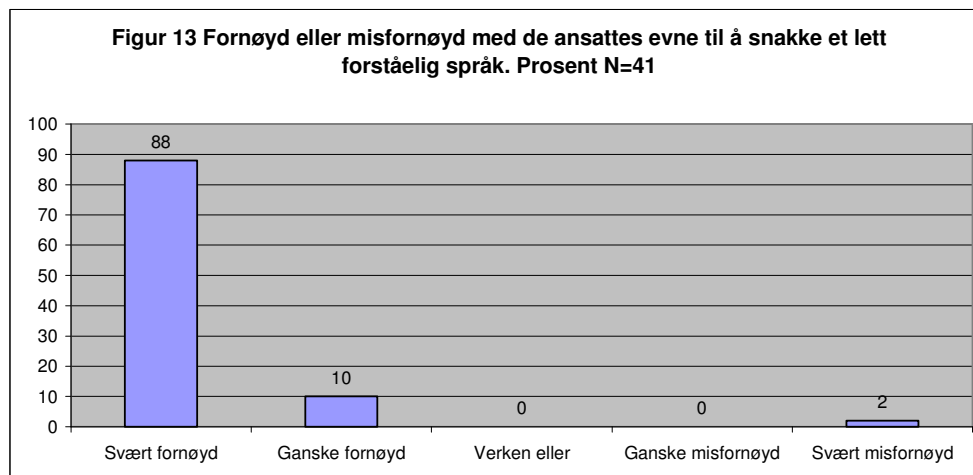
Svarene fra deltakerne synes i det store og det hele å følge samme mønster som ovenfor. Vi ser at vel tre av fire deltakere sier helt enig i påstanden. Dersom vi også inkluderer de deltakerne som sier seg delvis enige i påstanden, finner vi at så mange som 93% av deltakerne vurderer de ansattes faglige kompetanse som god. Bare to av deltakerne gir uttrykk for at de er uenige i denne påstanden, mens en av deltakerne svarer at han er usikker.

Men selv om de ansatte antas å ha god faglig kompetanse og kunnskap er det ikke dermed sagt at de er i stand til å forvalte eller formidle denne på en god måte. Følgende påstand ble derfor forelagt deltakerne; *Jeg har inntrykk av at de ansatte i tiltaket har gode pedagogiske og administrative evner.*

De fleste deltakerne vurderer også de ansattes pedagogiske og administrative evner som gode. Hele 72% sier seg helt enig i påstanden, mens 19% er delvis enig. Alt i alt vurderer deltakerne de ansattes pedagogiske og administrative evner som gode.

Svarene i figur 12 indikerer gode pedagogiske evner blant tiltakets ansatte, i alle fall slik disse vurderes av deltakerne. Dette inntrykket forsterkes når vi ber deltakerne svare på hvorvidt de er fornøyd eller misfornøyd med de ansattes evne til å snakke et lett forståelig språk.

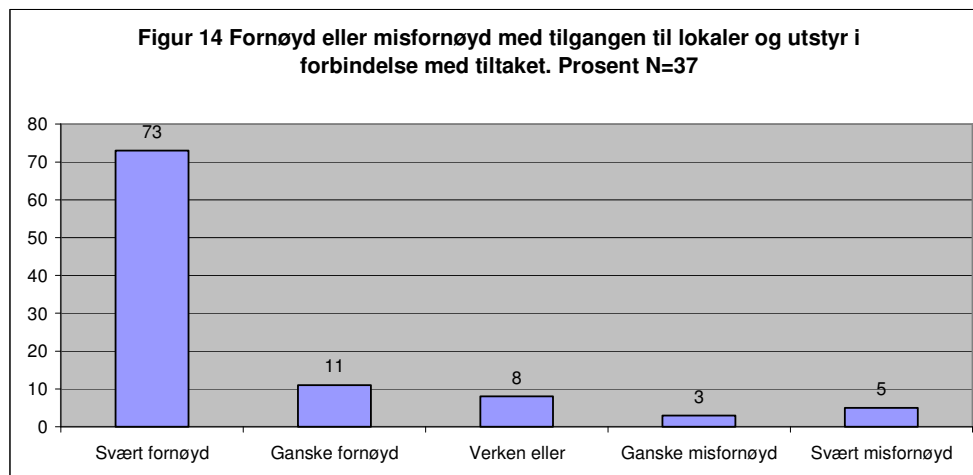

Hele 88% av deltakerne gir uttrykk for at de er svært fornøyde med de ansattes evne til å snakke et lett forståelig språk. Ytterligere 10% er ganske fornøyde. Kun en av deltakerne er misfornøyd.

Oppsummert kan det se ut til at deltakerne er svært godt fornøyde både med de ansattes mellom-menneskelige kvaliteter og med deres faglige kompetanse. Et tiltak er imidlertid mer enn bare de ansatte. Det stilles også krav til lokaliteter og utstyr. Dette vil vi se nærmere på nedenfor.

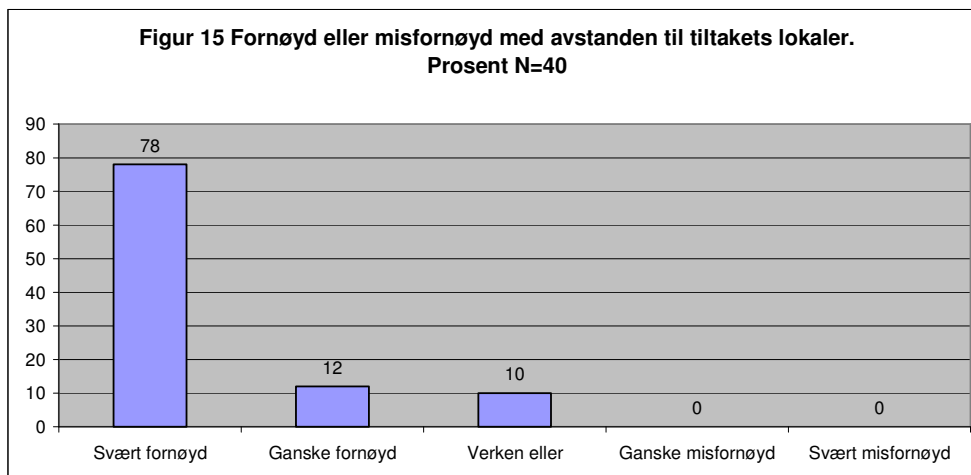
5.4 Utstyr og lokaler

Spørsmålet vi stilte lød; *Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med tiltaket med hensyn til følgende forhold: Tilgangen til lokaler og utstyr i forbindelse med tiltaket?* Figur 14 gir oss svarene.

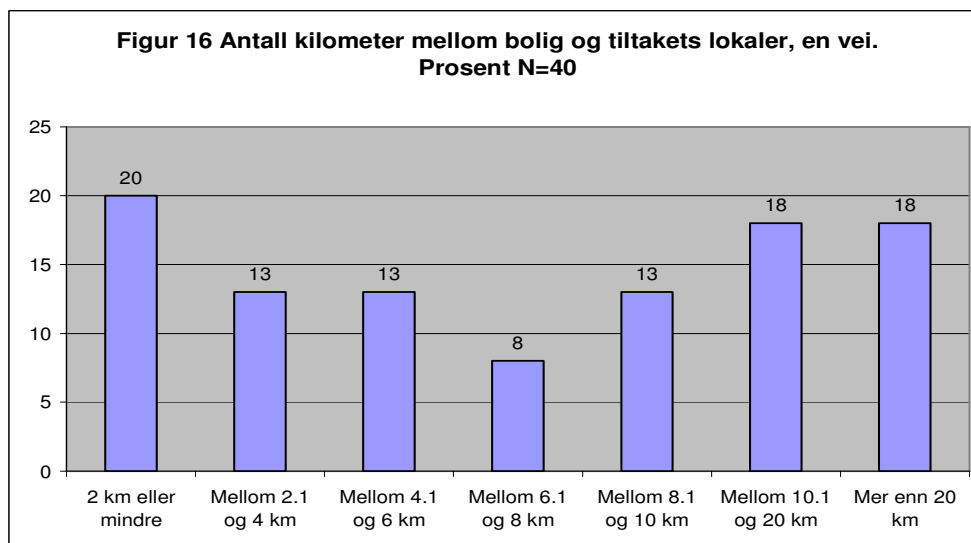

Vi ser at det her er noe mer spredning i svarene, men denne er likevel ikke større enn at den overveldende majoriteten blant de spurte fortsatt plasserer seg til venstre i figuren. Vi finner altså igjen det samme, etter hvert velkjente mønsteret også her; vel tre av fire deltakere (73%) er svært godt fornøyd, mens ytterligere 11% er ganske fornøyd. En liten gruppe på 8% svarer at de verken er fornøyd eller misfornøyd. Bare unntaksvis finner vi at noen er misfornøyd med tiltakets lokaler eller utstyr.

”Arbeidsrettet rehabilitering” er et tilbud som leveres av Fønix Kompetansenett AS. Bedriften har avdelinger både i Sandefjord og i Tønsberg. Det betyr at deltakere i tiltaket har anledning til å møte enten i Tønsberg eller i Sandefjord, alt etter som hvilken av disse avdelingene som ligger nærmest deltakers bolig. I tillegg benytter Fønix seg av underleverandørene iFokus i Larvik og Jobbintro, som holder til i Horten. En av fordelene med denne løsningen, er i følge Fønix at avstanden til tiltaket lokaler og reisetiden i forbindelse med deltakelsen i tiltaket blir mindre for den enkelte deltaker. Vi ba deltakerne redegjøre for hvorvidt de var fornøyd eller misfornøyd med avstanden til tiltakets lokaler.

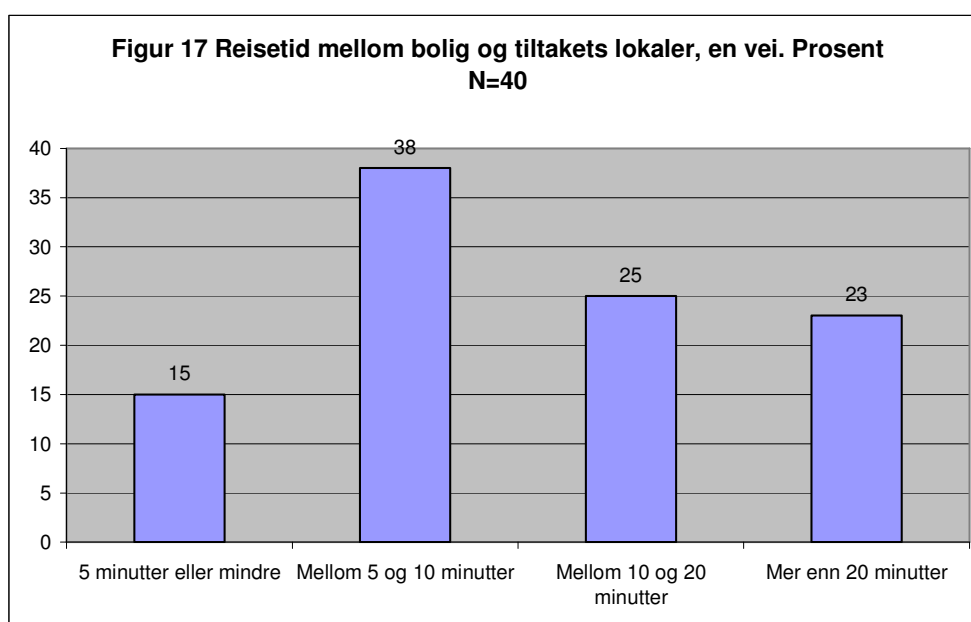

Vi finner at ingen av de spurte er misfornøyd med avstanden til tiltakets lokaler. De fleste (78%) er tvert om svært fornøyd også med dette forholdet. Noen er ganske fornøyd (12%), mens andre (10%) plasserer seg midt mellom fornøyd og misfornøyd. Figur 16 gir oss avstanden mellom deltakers bolig og tiltakets lokaler, målt i antall kilometer.

Vel 20% av deltakerne hadde mindre en 2 kilometers vei fra egen bolig til tiltakets lokaler. Beveger vi oss fra venstre mot høyre i figuren ser vi at 13% av deltakerne måtte forflytte seg mellom 2 og 4 kilometer for å komme seg til sin tiltaksarrangør, mens 13% måtte forflytte seg ytterligere inntil 2 kilometer. Til sammen utgjør disse 46% av delta-

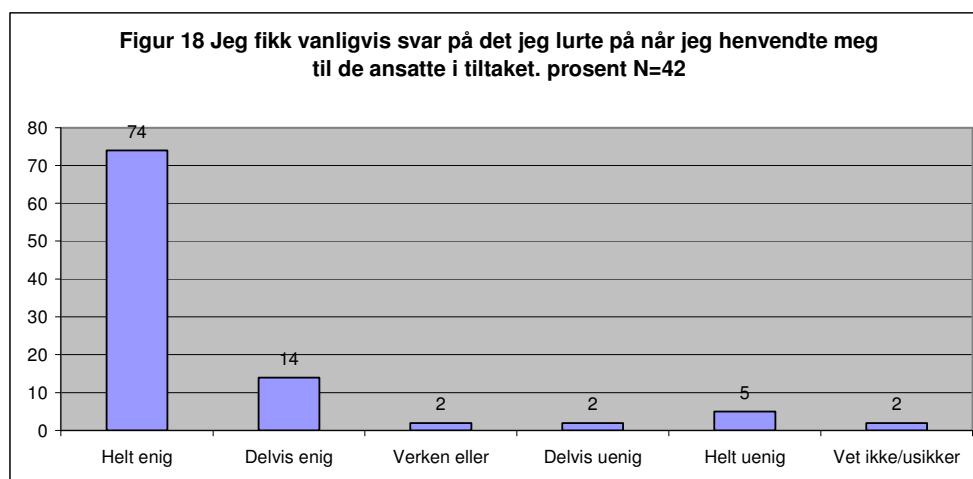
kerne. Vi finner altså at nær halvparten av deltakerne (46%) hadde en distanse tilsvarende 6 kilometer eller mindre å forflytte seg når de skulle delta i tiltakets forskjellige aktiviteter. Vi finner likevel at gjennomsnittlig avstand mellom egen bolig og tiltakets lokaler var såpass høy som 11,9 kilometer. Dette skyldes imidlertid først og fremst de av deltakerne som hadde lengst avstand mellom egen bolig og tiltakets lokaler. Til høyre ser vi at 18% av de spurte oppgir en avstand på mer enn 20 kilometer. Avstanden mellom egen bolig og tiltakets lokaler kan også uttrykkes gjennom den tiden deltakerne brukte på å forflytte seg fra bolig til tiltak.

Majoriteten blant deltakerne (38%) hadde en reisetid på mellom 5 og 10 minutter. Slår vi sammen de som benyttet mellom 5 og 10 minutter og de som brukte enda mindre tid (15%) finner vi at over halvparten deltakerne (53%) trengte mindre enn 10 minutter på å komme seg til tiltakets lokaler. Hver fjerde deltaker brukte mellom 10 og 20 minutter. Den siste fjerdedelen trengte mer enn 20 minutter. Gjennomsnittlig reisetid hver vei var 15,65 minutter.

5.5 Informasjon og brukermedvirkning

I figur 3 så vi at nesten halvparten av deltakerne mente NAV ikke informerte dem om tiltaket de skulle delta i. Videre så vi at bare halvparten av de som faktisk ble informert mente informasjonen de fikk var god. For mange deltakere var "Arbeidsrettet rehabilitering" dessuten det første møtet med tiltaksapparatet. Slik kan det se ut til at relativt mange møtte tiltaket mer eller mindre uforberedt. Følgelig er det også grunn til å tro at mange satt inne med spørsmål og ting de lurte på. Vi ba derfor deltakerne si seg enig eller uenig i følgende påstand; *Jeg fikk vanligvis svar på det jeg lurte på når jeg henvendte meg til de ansatte i tiltaket.* Svarene er gitt i figur 18.

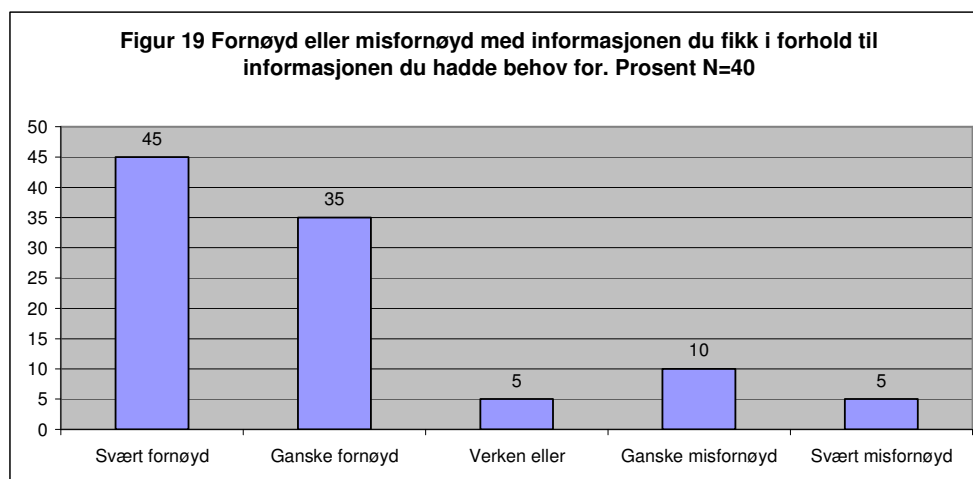

Vi ser at deltakernes svar stort sett følger samme mønster som ovenfor; vel tre av fire deltakere (74%) er helt enige i påstanden, mens 14% er delvis enige. Kun unntaksvis finner vi at noen er uenige. De fleste opplevde m.a.o. å få svar på sine spørsmål.

Imidlertid gjelder påstanden ovenfor kun opplevelsen av å få svar på spørsmål man faktisk stilte. Hva da med alle de spørsmålene man av ulike årsaker ikke stiller, og som man heller ikke kan forventes å skulle stille, men som man likevel trenger, eller har krav på å få besvart? På samme måte som det påhviler NAV et informasjonsansvar hviler det også på tiltaksarrangøren et ansvar om å informere. Eksempelvis er det slik at deltakerne har

en del rettigheter de bør kjenne til. Enten er man kjent med disse på forhånd, eller så er man det ikke. Og er man ikke kjent med sine rettigheter kan man vanskelig etterspørre sin rett.

Spørsmålet vi presenterte for deltakeren var formulert slik; *Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med tiltaket med hensyn til følgende forhold: Informasjonen du fikk i forhold til informasjonen du hadde behov for?* Svarene er presentert i figur 19.

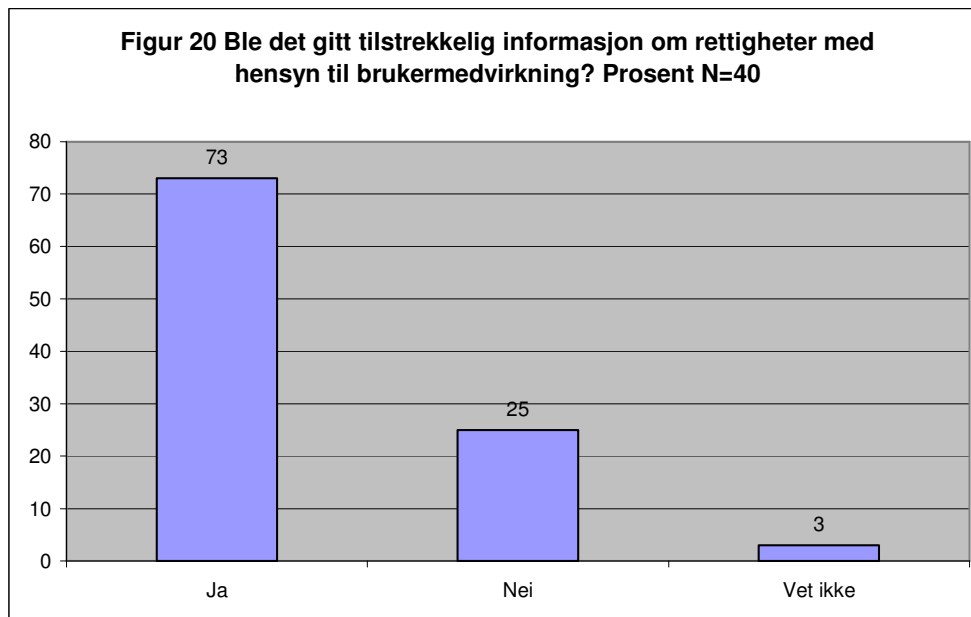

Vi ser at svarfordelingen på dette spørsmålet er noe endret, sammenlignet med det mønsteret vi har sett ovenfor. Andelen svært fornøyde er eksempelvis betydelig lavere enn det vi har sett så langt i kapitlet. Bare 45% av de spurte gir uttrykk for at de er svært fornøyde, mens andelen svært fornøyde så langt har ligget et sted mellom 72% og 93%. Videre ser vi at 35% av de spurte er ganske fornøyde med informasjonen de fikk. I den andre enden av skalaen finner vi at 15% av deltakerne er misfornøyde, mens 5% sier seg mellomfornøyde. Men selv om andelen svært fornøyde slik er betydelig lavere enn hva vi har sett så langt, er hovedinntrykket likevel at også informasjonen som ble gitt er noe deltakerne er fornøyde med.

Blant av de rettigheter man har som deltaker i "Arbeidsrettet rehabilitering" er retten til brukermedvirkning, d.v.s. at man bl.a. har en rett til medbestemmelse i forhold til de beslutninger som tas med hensyn til innhold og aktivitet i tiltaket. Det er ikke automatisk

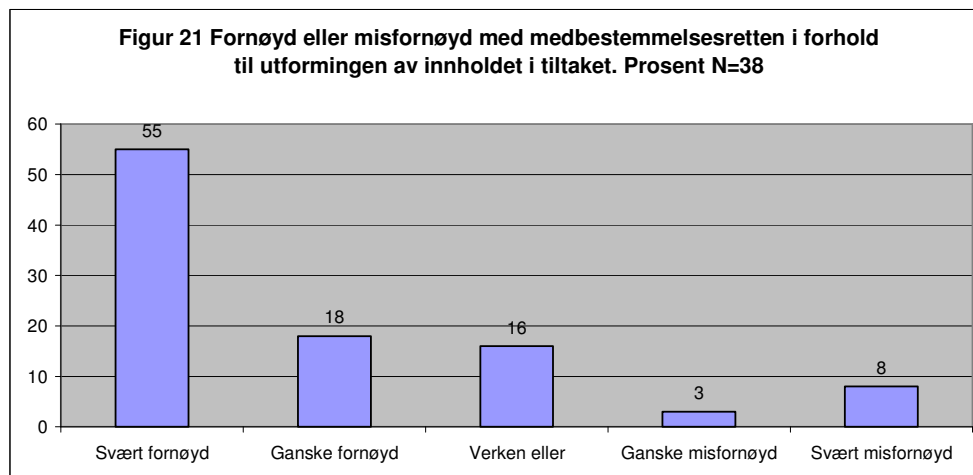

gitt at deltaker er kjent med denne retten. Derfor er det også rimelig å forvente at dette er noe tiltaksarrangøren har gode informasjonsrutiner på. Vårt spørsmål til deltakerne var derfor; *Føler du at du ble gitt tilstrekkelig informasjon om dine rettigheter med hensyn til brukermedvirkning?* Deltakerne ble kort og godt bedt om å besvare spørsmålet med enten "ja" eller "nei".

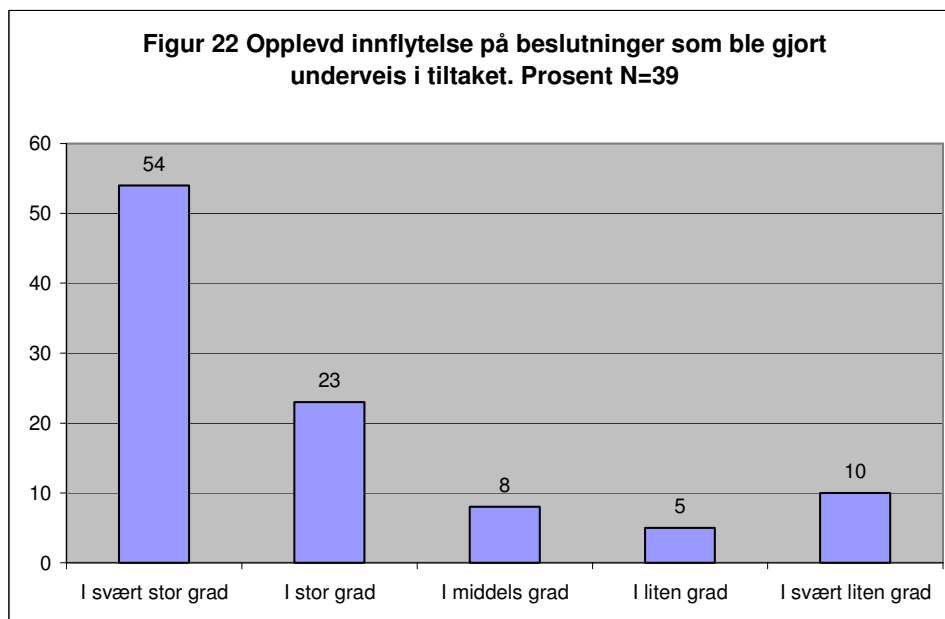
Vel tre av fire deltakere (74%) svarer at de ble gitt tilstrekkelig med informasjon. Hver fjerde deltaker svarer at han eller hun ikke ble gitt tilstrekkelig informasjon. De fleste opplever m.a.o. at de mottok den informasjonen de hadde behov for. Men det er også mange som føler de ikke fikk denne informasjonen. Dette trenger imidlertid ikke bety at disse er misfornøyd med hvordan deres rettigheter med hensyn til brukermedvirkning ble praktisert. Dette vil vi se nærmere på nedenfor.

Vi formulerte følgende spørsmål; *Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med tiltaket med hensyn til følgende forhold: Medbestemmelsesrett i forhold til utformingen av innholdet i tiltaket?*

Noe over halvparten av deltakerne (55%) er svært godt fornøyd med hvordan medbestemmelsesretten ble praktisert. Ytterligere 18% svarer at de er ganske fornøyd. Tallene viser slik at vel tre av fire deltakere (73%) er fornøyd hvordan medbestemmelsesretten ble praktisert. Videre ser vi 16% av deltakerne verken er fornøyd eller misfornøyd i forhold til denne retten. Kun 11% av deltakerne gir her uttrykk for at de er misfornøyd.

For ytterligere å belyse forholdene rundt dette med brukermedvirkning ba vi deltakerne svare på følgende spørsmål; *I hvilken grad føler du at du som deltaker hadde innflytelse på beslutninger som ble gjort underveis i tiltaket med betydning for deg selv og din situasjon?* Deltakerne ble bedt om å plassere seg på en skala fra "i svært stor grad", via "i stor grad", "i middels grad" og "i liten grad", til "i svært liten grad". Figur 22 viser hvordan deltakerne svarte på spørsmålet.

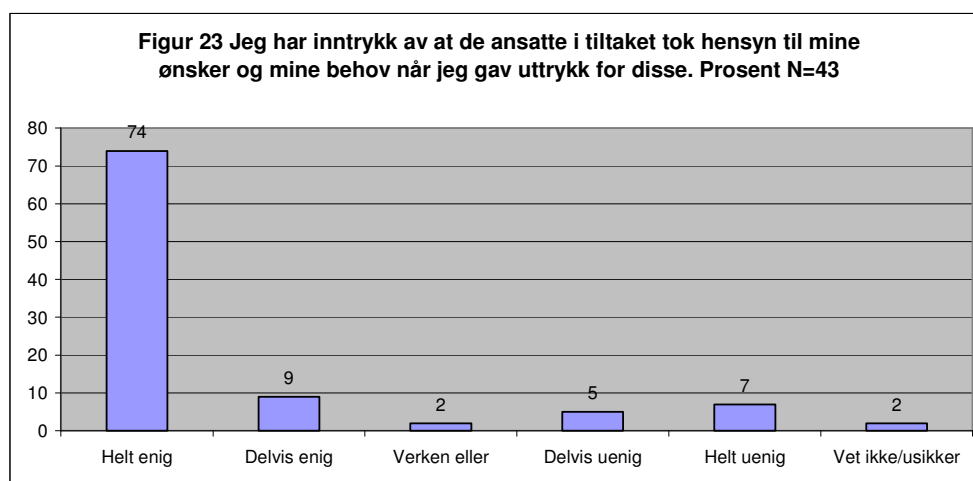
Svarfordelingen synes å bekrefte inntrykket fra figur 21. Til venstre i figuren ser vi at 54% av deltakerne mener deres innflytelse på beslutninger som ble gjort var svært stor. Videre ser vi at ytterligere 21% mener deres innflytelse var stor. Slår vi sammen disse to gruppene finner vi at til sammen 77% av deltakerne oppfatter det slik at de hadde stor innflytelse. Til høyre i figuren ser vi at til sammen 15% av deltakerne mener de hadde liten innflytelse.

Nå er ikke prinsippet om brukermedvirkning et enkelt prinsipp å praktisere. Mye av årsaken til det ligger naturligvis i det skjeve maktforholdet mellom tiltaket, representert ved deres veiledere og konsulenter på den ene siden og tiltaksdeltakerne på den annen. Veilederne og konsulentene er ekspertene, som kjenner systemet, metodene, regelverket osv., og de har ofte i kraft av sin utdanning og erfaring stor kunnskap og sterke meninger på området psykisk og fysisk helse og arbeid. Deltakerne vil derimot på sin side ofte ha en sterkt varierende grad av innsikt og kunnskap, både i egen helse, så vel som i rettigheter, regelverk og metoder. I tillegg kommer naturligvis den sårbare situasjonen deltakerne befinner seg i som en følge av deres helseproblemer. Der deltakerens innsikt og kunnskap er lav, vil avhengigheten til veilederen kunne tenkes å være tilsvarende stor.

Spissformulert kan vi si at prinsippet om brukermedvirkning forplikter veilederne til å invitere deltakerne med i en prosess deltakerne har vekslende forutsetninger for å delta i.

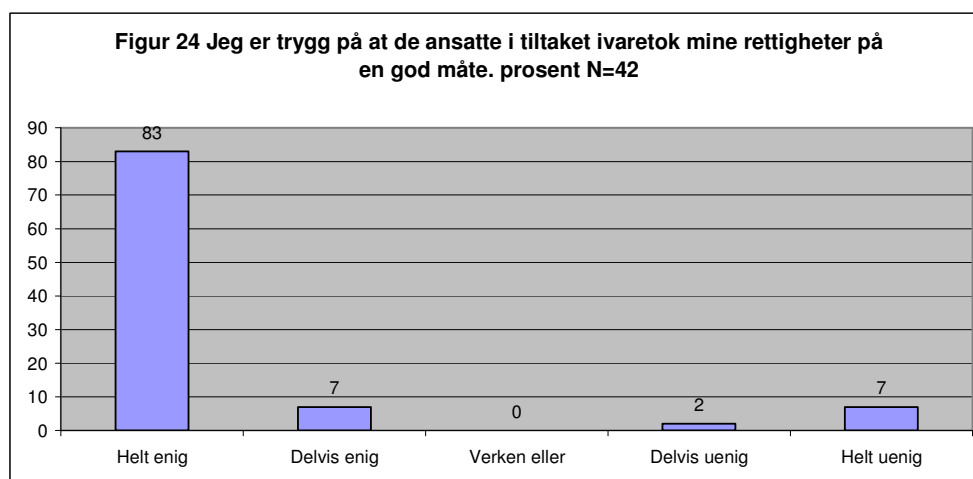
Samtidig har veilederne makt, både kompetansemakt og regelbasert makt til å ta beslutninger, som ikke alltid vil være i samsvar med deltakernes egne ønsker. Dermed kan veilederen fort havne i følgende dilemma; deltakeren gir et sterkt uttrykk for at han eller hun ønsker "det ene", mens veilederen, ut fra sin kompetanse og erfaring mener å vite at "det andre" vil være det som på sikt hjelper deltakeren best. Veilederen argumenterer naturligvis for sin løsning, og forklarer hvorfor denne løsningen er den beste, men deltakeren lar seg ikke overbevise. Hvilken løsning skal veilederen da gå for? Det finnes kanskje ingen enkle svar på dette spørsmålet. På den ene siden kan veilederen velge å la prinsippet om brukermedvirkning være det styrende. På den andre siden kan veilederen tenke at hans eller hennes primære oppgave tross alt består i å hjelpe deltakeren på best mulig måte. Der veilederen kommer til at det siste prinsippet må være det styrende vil altså følgende situasjon ha oppstått; veilederne har invitert til deltakelse, men i det uenighet oppstår skjæres det gjennom og deltakeren står igjen med ingen reell innflytelse.

For å undersøke i hvilken grad denne situasjonen er noe deltakerne kjenner seg igjen i, formulerte vi følgende påstand; *Jeg er trygg på at de ansatte i tiltaket tok hensyn til mine ønsker og mine behov når jeg gav uttrykk for disse.* Svarene er gitt i figur 23.

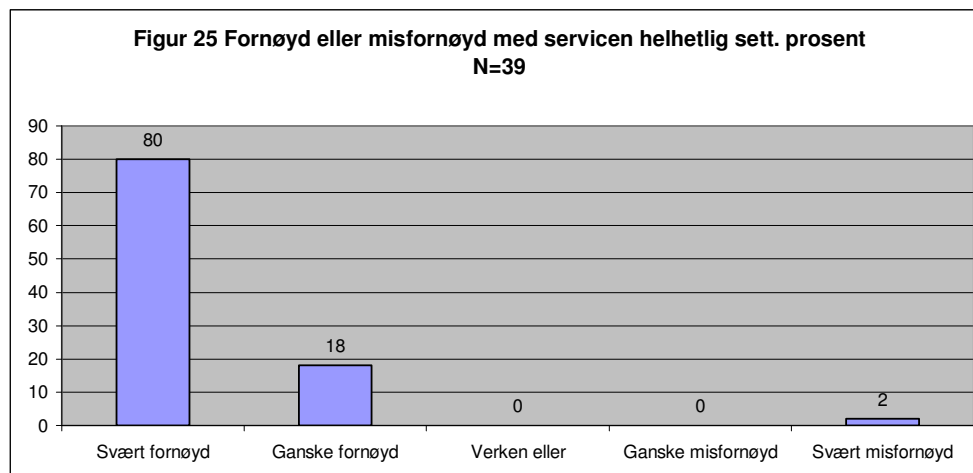
Vi ser at 74% av de spurte sier seg helt enig i påstanden. Ytterligere 9% av de spurte er delvis enige i påstanden. Vi finner slik at hele 83% av de spurte føler det ble tatt hensyn til deres ønsker og behov. Bare vel en av ti mener det ikke ble tatt tilstrekkelig hensyn til deres ønsker og behov.

Brukermedvirkning er en rettighet deltakerne har. Men deltakerne har også andre rettigheter. Figur 24 viser i hvilken grad deltakerne føler at deres rettigheter, som sådan ble ivaretatt. Vår påstand lød; *Jeg er trygg på at de ansatte i tiltaket ivaretok mine rettigheter på en god måte.*

Vi ser at majoriteten blant deltakerne føler seg trygge på at deres rettigheter ble ivaretatt på en god måte. Til sammen ni av ti deltakere (90%) føler seg trygge på dette, mens en av ti (9%) ikke mener å kunne si det slik.

Før vi runder av dette delkapitlet tar vi også med en siste figur. Denne er mer generell og viser hvordan deltakerne alt i alt vurderer servicen de fikk i tiltaket.

Svarfordelingen er i store trekk den samme som vi har sett gjennom hele dette kapitlet. Vi finner at 80% av deltakerne er svært fornøyd med servicen de fikk, mens 18% er ganske fornøyd. Kun en av deltakerne gir uttrykk for at han er misfornøyd med servicen.

5.6 Oppsummering

Vi har i dette kapitlet sett at deltakerne stort sett er veldig godt fornøyd med veiledernes sosiale og mellom-menneskelige kvaliteter. De aller fleste er godt fornøyd med de ansattes vennlighet og imøtekommenhet, de aller fleste føler de ble møtt med respekt når de henvendte seg til de ansatte, de aller fleste er svært fornøyd med tilgjengeligheten til de ansatte og de aller fleste opplever at de ansatte i tiltaket forstod deres situasjon og deres behov. De ansatte får dessuten svært gode skussmål for deres faglige kompetanse. Dette gjelder både i forhold til deres faglige kunnskaper og i forhold til deres pedagogiske og administrative evner. Videre er deltakere flest godt fornøyd med tilgangen til lokaler og utstyr i forbindelse med tiltaket, og de har ingenting å utsette på avstanden til tiltakets lokaler og reisetiden i forbindelse med aktivitetene i tiltaket. Deltakerne svarer at de vanligvis fikk svar på det de lurte på når de henvendte seg til de ansatte i tiltaket. Deltakerne sier også stort sett at de er fornøyd med den informasjonen som ble gitt. Dette gjelder både generelt og i forhold til informasjonen som ble gitt om rettigheter med hensyn til brukermedvirkning. Når det gjelder informasjonen som ble gitt med hensyn til brukermedvirkning, finner vi riktignok at en av fire ikke føler de fikk tilstrekkelig informasjon

om denne. Ellers viser datamaterialet at majoriteten blant deltakerne er godt fornøyd med hvordan medbestemmelsesretten ble praktisert. Omkring en av fire deltakere har en noe mer blandet opplevelse av dette. Kun unntaksvis finner vi at enkelte er direkte misfornøyd. Det samme gjelder opplevelsen av å ha hatt innflytelse på beslutninger som ble gjort underveis i tiltaket. En overveldende majoritet blant deltakerne opplevde at tiltaksarrangøren tok hensyn til deres ønsker og behov når de gav uttrykk for disse. Tilsvarende finner vi at en overveldende majoritet blant deltakerne mener tiltaksarrangøren ivaretok deres rettigheter på en god måte. Samtlige, så nær som en deltaker er godt fornøyd med den servicen de fikk mens de var i tiltaket.

6. Effekter av tiltaket

6.1 Innledning

Det overordnede mandatet for denne evalueringen har vært å besvare spørsmålet om hvorvidt tiltaksleverandøren, d.v.s. Fønix Kompetansenett AS har levert det de har sagt de skal levere, både i forhold til egen prosjektsbeskrivelse og i forhold til kravspesifikasjonene fra NAV. For å kunne nærme oss et svar på dette spørsmålet har vi så langt studert innhold og aktiviteter i tiltaket (kapittel 4), samt deltakernes egne erfaringer og opplevelser (kapittel 5). I kapittel 6 vil vi til sist se nærmere på mulige effekter og utbytte av tiltaket. I kapittel 6.2 vil vi først studere tiltakets effekter, slik disse kommer til uttrykk gjennom overgang til arbeid eller annen aktivitet. Deretter vil vi i kapittel 6.3 se nærmere på deltakernes opplevelser av effekter i forhold til helse og livsstil. Kapittel 6 avrundes så i delkapittel 6.4 med deltakernes opplevelser omkring tiltakets relevans i forhold til egen situasjon og egne behov.

6.2 Hovedaktivitet siste uke

Den overordnede målsetningen med tiltaket er naturligvis å hjelpe den sykmeldte tilbake til jobb, enten dette gjelder tilbakeføring til samme jobb hos samme arbeidsgiver, til annen jobb hos samme arbeidsgiver eller til annen jobb hos annen arbeidsgiver. Et naturlig mål for effekt av tiltaket vil således være andelen tilbakeførte, d.v.s. andelen tidligere sykmeldte deltakere som i dag er i arbeid.

For å kvalifisere til deltakelse i "Arbeidsrettet rehabilitering" må man, som sagt være sykmeldt. I kapittel 3.2 fant vi at majoriteten av deltakerne hadde gått sykmeldt i mer enn

20 uker da de begynte i tiltaket. Videre fant vi at majoriteten av deltakerne på dette tidspunktet hadde en sykmeldingsgrad på 75% eller mer. Dette var i korte trekk status da deltakerne begynte i tiltaket. Tabell 1 nedenfor gir oss derimot en oversikt over deltakernes status ved tidspunktet for utskrivning av tiltaket.

Tabell 1 Status ved avsluttet tiltaksperiode på inntil 12 uker. Prosent

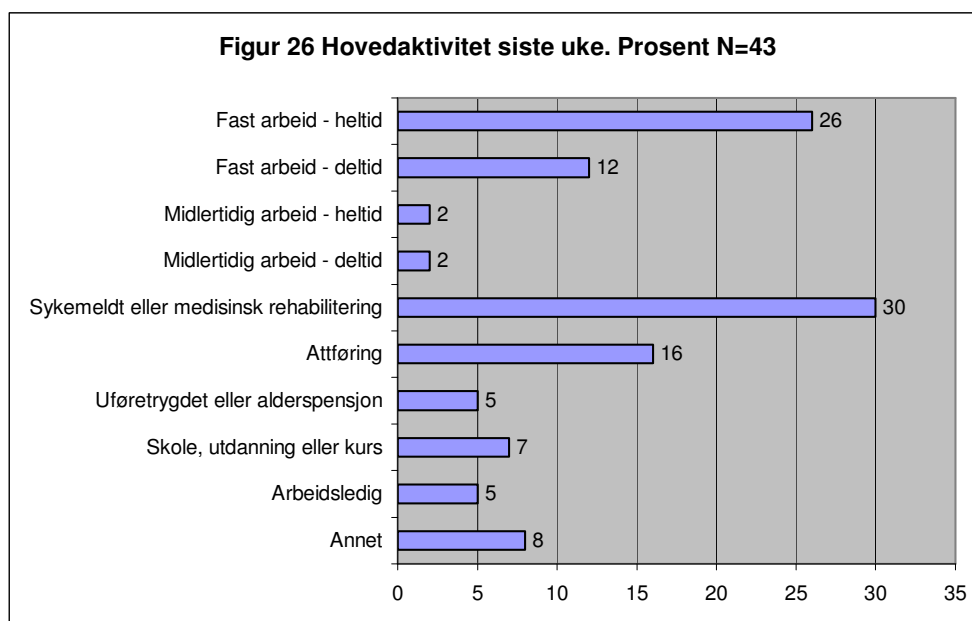
Aktive løsninger	
Helt tilbake i arbeid	22 (N=17)
Delvis tilbake i arbeid	17 (N=13)
Overført til tiltaket "Arbeidspraksis"	3 (N=2)
Utdanning dekket av NAV	1 (N=1)
Andre aktive løsninger	3 (N=2)
Sum aktive løsninger	46 (N=35)
Passive løsninger	
Fortsatt 100% sykmeldt	53 (N=41)
Søkt/fått uførepensjon	1 (N=1)
Søkt/fått alderspensjon/AFP	1 (N=1)
Sum passive løsninger	55 (N=43)
Sum total	101 (N=78)

Statusopplysningene ovenfor er samlet av tiltaksarrangøren selv. Av tabellen går det frem at noe over halvparten av deltakerne i "Arbeidsrettet rehabilitering" ble skrevet ut til fortsatt sykmelding, eller til andre såkalt passive løsninger, mens den andre halvparten ble skrevet ut til ulike aktive løsninger. Vi ser at 22% av deltakerne gikk rett over i arbeid på heltid da de ble skrevet ut av tiltaket, mens ytterligere 17% gikk over i arbeid på deltid. Til sammen 39% prosent av deltakerne avsluttet m.a.o. sin sykemeldingsperiode, eller de nedjusterte sin sykemeldingsgrad i det de forlot tiltaket. Slik sett kan det se ut til at tiltaket har hatt i alle fall en viss tilbakeføringseffekt for 39% av deltakerne.

Så enkelt er det imidlertid ikke. Tabell 1 sier nemlig ingenting om hvorvidt eller i hvilken grad deltakernes endrede status fra sykmeldt arbeidstaker til yrkesaktiv arbeidstaker faktisk skyldes tiltaket disse deltok i, eller om den endrede statusen skyldes helt andre faktorer. Vårt begrensede datagrunnlag gir dessverre ikke anledning til å trekke noen absolutte konklusjoner om dette. Vi vil likevel forsøke å nærme oss en bedre forståelse av sam-

menhengen mellom tiltak og tilbakeføring til arbeid når vi i kapittel 6.4 lar deltakerne selv komme til orde med sin vurdering.

En annen begrensning med tabell 1 er at den ikke sier noe om fortsettelsen. Det er ikke utenkelig, heller ikke usannsynlig at en eller flere av de som i tabellen er registrert i en av de to "tilbake til jobb"-kategoriene, i dag er sykmeldt på ny. På den annen side, det er også rimelig å anta at en eller flere av de som ble skrevet ut til fortsatt sykmelding, i dag er tilbake i jobb. For å kunne danne oss et bedre inntrykk av hvordan dette forholder seg ba vi deltakerne redegjøre for hva som var deres hovedaktivitet siste uke. Deltakernes hovedaktivitet siste uke er presentert i figur 26. Vi gjør oppmerksom på at prosentandelene i figuren summerer seg til over 100%, og at dette skyldes at enkelte er registrert i flere kategorier. Eksempelvis vil flere av de som er registrert som deltidsarbeidende samtidig også være delvis sykemeldte.

I figuren ser vi at andelen tidligere deltakere i fast arbeid på heltid er noe høyere på intervju tidspunktet (26%), sammenlignet med tidspunktet for utskriving (22%). Videre ser vi at andelen i fast deltidsarbeid er noe lavere på intervju tidspunktet (12%), sammenlignet med utskrivingstidspunktet (17%). Figur 26 viser ellers en liten andel deltakere i midlertidig arbeid, heltid eller deltid (til sammen 4%). Dersom vi slår sammen disse ulike grup-

pene finner vi at 42% av deltakerne i dag er i et eller annet slags lønnet arbeidsforhold, mot til sammen 39% på utskrivningstidspunktet. Andelen deltakere i arbeid synes m.a.o. å ha økt marginalt etter som tiden har gått. Våre data gir dessverre ikke anledning til å følge den enkelte deltaker. Følgelig er vi heller ikke i stand til å si noe om hvor mange av de som ble skrevet ut til arbeid, som i dag er sykmeldte eller faller inn under andre ordninger. Tilsvarende vet vi ikke hvor mange av de, som ble skrevet ut av tiltaket til fortsatt sykmelding, som i dag er tilbake i arbeid. Det eneste vi synes å kunne slå fast er at eventuelle bevegelser den ene veien i all hovedsak ser ut til å veies opp av bevegelser også den andre veien.

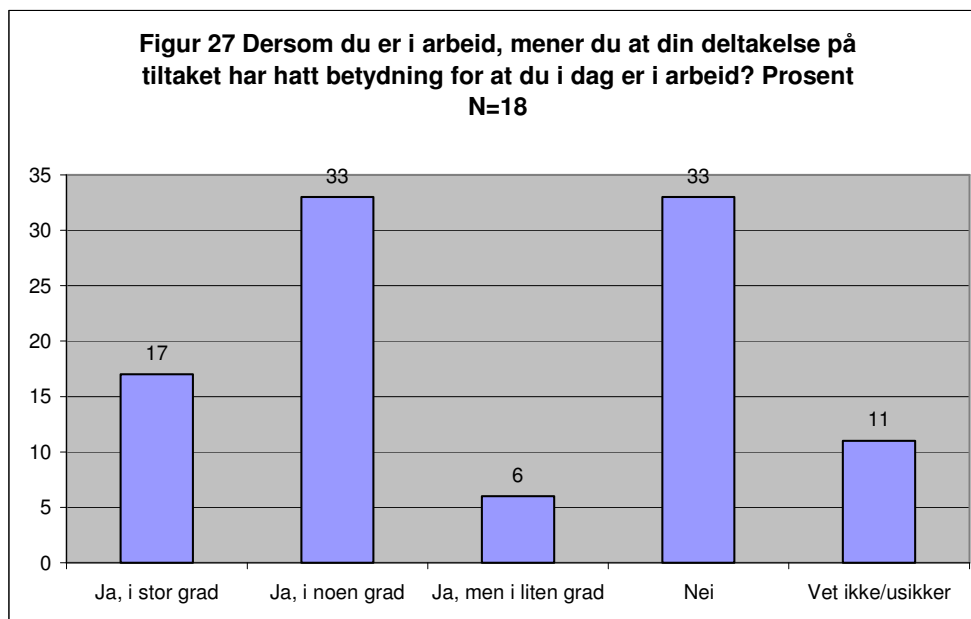
Selv om tilbakeføring til arbeid må kunne betraktes som et overordnet mål med tiltaket, er "Arbeidsrettet rehabilitering" også ment å være et avklaringstiltak. Og det er ikke alltid at en avklaring viser at deltakeren er klar for arbeidslivet. Ofte kan en avklaring ende opp i en anbefaling om å søke medisinsk rehabilitering, eller attføring, eller uførepensjon. I den grad deltakerne ender opp med å søke attføring, og får innvilget denne søknaden, kan derfor også dette i en forstand betraktes som en effekt av tiltaket. Ikke nødvendigvis den effekten man i utgangspunktet ønsket seg aller mest, eller man håpet på, men likevel kanskje den mest realistiske, den som på sikt vil gi det beste resultatet. Figur 26 viser at 30% av deltakerne var sykmeldte eller under medisinsk rehabilitering på intervjuetidspunktet. Ytterligere 16% hadde fått innvilget yrkesrettet attføring. Videre ser vi at 5% i dag mottar enten uførepensjon eller alderspensjon, 7% plasserer seg i kategorien "skole, utdanning eller kurs" og 5% har registrert seg som arbeidsledige.

En tredje begrensning ved vårt datamateriale er at det ikke gir anledning til å sammenligne "Arbeidsrettet rehabilitering" med andre tilsvarende tiltak (i den grad slike finnes). Derfor kan vi vanskelig trekke noen konklusjoner om for eksempel hvor mange som i dag burde vært i arbeid for at vi skulle kunne påstå en rimelig tilbakeføringseffekt av tiltaket. Vi kan m.a.o. ikke si noe om hvorvidt dette tiltaket er bedre eller dårligere enn andre tilsvarende tiltak. Spørsmålet om hva som er en rimelig effekt lar vi derfor ligge.

Vi vil likevel vise til to undersøkelser gjennomført ved Telemarksforskning i henholdsvis 2005 og 2006. Den første av disse omfattet blant annet de to tiltakene "Kjøp av formidlingsrettede ArbeidssøkerTjenester" (KAT) og "Jobbklubb med Bonus" (JmB) (Lunder

m.fl. 2005). Nå må det sies at ingen av disse tiltakene er direkte sammenlignbare med "Arbeidsrettet rehabilitering" i det de begge for eksempel var rene formidlingstiltak, og fordi de bl.a. var rettet mot helt andre brukergrupper, nemlig yrkeshemmede og langtidsledige. Man skal derfor være forsiktig med å legge for mye i en sammenligning med disse tiltakene. Når det er sagt, viste undersøkelsen at 27% av deltakerne i KAT var i fast arbeid på heltid på et gitt tidspunkt etter å ha deltatt i tiltaket, mens 7% av deltakerne hadde en fast deltidsansettelse. Andelen i fast heltidsjobb er m.a.o omtrent like høy i "Arbeidsrettet rehabilitering", som den var i KAT. Andelen deltakere fra "Arbeidsrettet rehabilitering" med fast deltidsarbeid er imidlertid noe høyere enn den var for KAT. Når det gjelder JmB, fant vi at andelen med fast heltidsansettelse var noe lavere, både i forhold til KAT og i forhold til "Arbeidsrettet rehabilitering". I JmB var denne på 18%. Andelen med fast deltidsarbeid var den samme som for KAT, altså 7%. Også den andre undersøkelsen vi vil vise til gjelder et formidlingstiltak rettet mot yrkeshemmede og langtidsledige, nemlig Jobbfokus i regi av Aetat (Heian m.fl. 2006). Her fant vi at 18% av deltakerne på et gitt tidspunkt etter deltakelse var i fast heltidsarbeid, mens bare 2% var i fast deltidsarbeid. Selv om andelen deltakere i "Arbeidsrettet rehabilitering" med fast heltids- eller deltidsarbeid er like stor, eller høyere enn den var for disse tre tiltakene, var andelen deltakere med midlertidig arbeid betydelig høyere i alle de tre nevnte tiltakene, henholdsvis 16% (KAT), 18% (JmB) og 21% (Jobbklubb), sammenlignet med "Arbeidsrettet rehabilitering". Men som sagt, disse tre tiltakene er av en rekke årsaker ikke helt sammenlignbare med "Arbeidsrettet rehabilitering", og vi vil derfor ikke trekke noen konklusjoner.

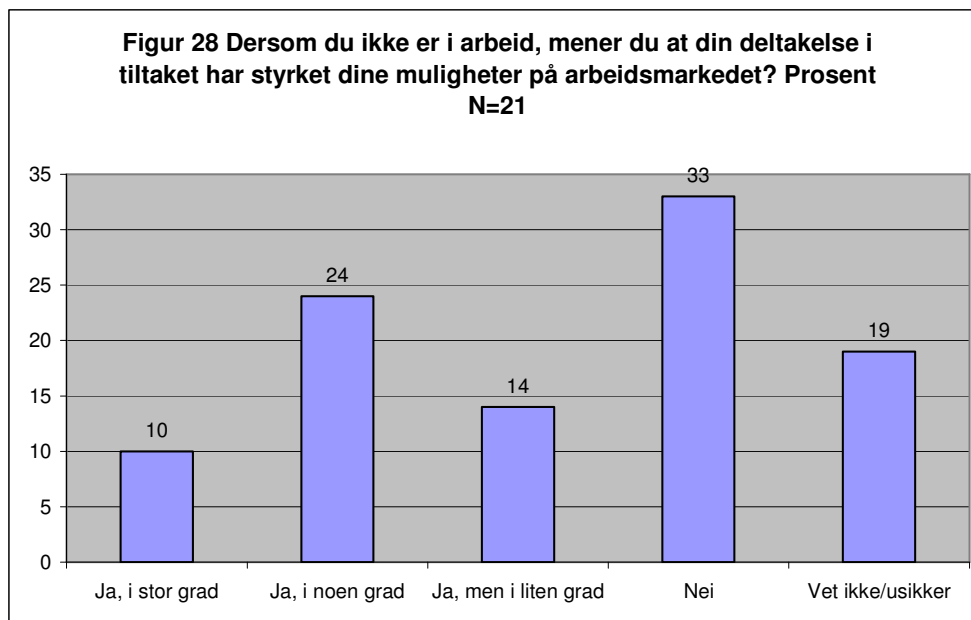
Figur 26 viser andelen tidligere deltakere i "Arbeidsrettet rehabilitering" som i dag er i arbeid. Figuren sier imidlertid ingenting om hvor mange av disse som i dag er i arbeid som en direkte følge av tiltaket. For å kanskje kunne nærme oss en bedre forståelse av sammenhengen mellom disses arbeidsstatus og tiltaket ba vi deltakerne svare på følgende spørsmål; *Dersom du er i arbeid, mener du at din deltakelse på tiltaket har hatt betydning for at du i dag er i arbeid?* Figur 27 gir oss svarene.

Til venstre i figuren ser vi at 17% av de spurte mener at de i stor grad kan takke tiltaket for at de i dag er i arbeid. Enda flere (33%) mener de i noen grad kan takke tiltaket for dette. Dersom vi også inkluderer de som mener at de kan takke tiltaket, men bare i liten grad, finner vi at til sammen 56% av deltakerne mener tiltaket har hatt betydning i større eller mindre grad. Hver tredje deltaker gir uttrykk at deres deltakelse i tiltaket ikke har hatt noen betydning for at de i dag er i arbeid.

Dersom vi sammenligner fordelingen i figur 27 med den vi fant i undersøkelsene av KAT, JmB og Jobbfokus, finner vi at andelen som ikke tilskriver tiltaket noen betydning er høyere både i KAT (46%) og JmB (50%), mens den ligger på omtrent samme nivå for Jobbfokus (28%). Ellers ligger andelen som tilskriver tiltaket stor betydning høyere både i KAT (29%) og i Jobbfokus (39%), mens den ligger på omtrent samme nivå for JmB (19%). Igjen må vi imidlertid minne om at disse tallene må tolkes med den største forsiktighet. Blant annet er det viktig å huske på at dette dreier seg om rene formidlingstiltak.

På samme måte som for deltakere som i dag er i arbeid ba vi deltakere som ikke er i arbeid om å vurdere betydningen av tiltaket. Spørsmålet lød; *Dersom du ikke er i arbeid, mener du at din deltakelse i tiltaket har styrket dine muligheter på arbeidsmarkedet?* Figur 28 gir oss tallene.

Andelen som mener at tiltaket i stor grad har styrket deres muligheter i forhold til arbeidsmarkedet ligger på lave 10%. En av fire (24%) mener at deres muligheter er styrket i noen grad, mens 14% mener den er styrket som en følge av tiltaket, men da bare i liten grad. Til sammen 48% av de spurte mener deres deltakelse i tiltaket har styrket deres muligheter i større eller mindre grad. Andelen som mener deres muligheter ikke er styrket er jevnstor med den tilsvarende andelen blant dem som i dag er i arbeid. Vi ser ellers at andelen usikre her er relativt høy. Dette er tydeligvis et spørsmål mange har funnet det vanskelig å svare på, noe som kan indikere at disse føler at deres situasjon fortsatt er noe uavklart.

Ved en sammenligning med KAT, JmB og Jobbfokus finner vi at deltakerne i JmB og Jobbfokus noe oftere enn deltakerne i "Arbeidsrettet rehabilitering" svarer at deres muligheter er styrket, mens andelen som mener dette er omtrent like stor blant deltakerne i KAT og deltakerne i "Arbeidsrettet rehabilitering". For JmB ligger andelen som gir uttrykk for dette på 30%, for Jobbklubb ligger den på 23% og for KAT ligger den på 8%. Noe av årsaken til den relativt store forskjellen vi finner her kan kanskje forklares med den relativt høye andelen blant deltakerne i "Arbeidsrettet rehabilitering" som svarer at de

ikke vet eller at de er usikre. Dette var ikke et mulig svaralternativ i de to nevnte undersøkelsene. Følgelig har heller ingen krysset av for et slikt svar.

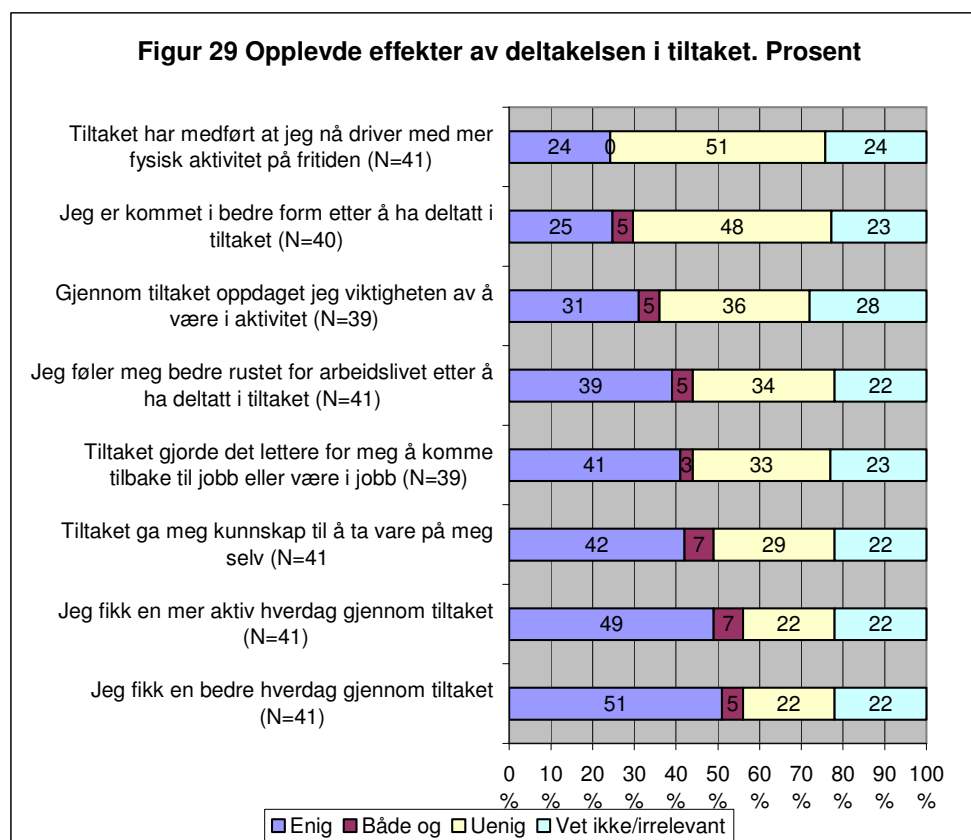
6.3 Opplevde effekter i forhold til helse og livsstil

I prosjektbeskrivelsen fra tiltaksarrangøren Fønix Kompetansenett AS heter det at tiltaket vil ".....legge opp til en strukturert avklaring og kartlegging av alle forhold som kan ha innvirkning på den enkeltes arbeidsevne". Videre heter det at tilbudet "..... vil bygge på en helhetlig tilnærming med kombinasjon av enkeltelementer". Blant enkeltelementene som trekkes frem er ulike former for styrt trening og egentrening. Dette kan dreie seg om å gå på tur, bli med i tur- og friluftsgupper, trening på helsestudio, samt meditasjon og avspenning. Det legges opp også til at en del av denne aktiviteten kan være gruppebasert. Dette fordi fellesskapet med andre ofte kan være en vesentlig motivasjonsfaktor for den enkelte. Tanken er at en veksling mellom fysiske og sosiale aktiviteter på den ene siden og refleksjon gjennom strukturerte samtale- og veiledningsprogrammer på den annen vil kunne gi brukeren økt selvinnsikt, selverkjennelse, motivasjon og vekst. Og kanskje også bedre fysisk og psykisk helse på sikt?

I kapittel 4.3 så vi at dette var aktiviteter i alle fall en del av deltakerne opplevde at tiltaksarrangøren la stor eller noen vekt på. En tredje effekt, som kommer i tillegg til eventuelle effekter uttrykt gjennom andelen tilbakeførte og andelen avklarte, kan m.a.o. være andelen deltakere som føler at de på en eller annen måte har fått en bedre hverdag gjennom sin deltakelse i tiltaket. Vi snakker altså her om en type effekt som ikke kommer til uttrykk gjennom antall avsluttede sykmeldinger, eller som lar seg telle i form av antall anbefalinger om videre tiltak. Endret livsstil, mer fysisk aktivitet og styrket opplevelse av mestring i hverdagen kan være noe som på sikt gjør veien tilbake lettere, selv om det altså ikke gir seg umiddelbare utslag i statistikken over antall avsluttede sykemeldinger.

Vi formulerte derfor et knippe av påstander med den hensikt å måle også slike effekter. Påstandene ble presentert slik; *Nedenfor har vi formulert noen påstander om din deltakelse i tiltaket. Vi ber deg for hver av disse si deg helt enig, noe enig, både og, noe uenig eller helt uenig.* Figur 29 viser hvordan deltakerne svarte.

Påstandene er rangert etter hvor mange som sier seg enige. Den påstanden flest er enig i er plassert nederst. Etter hvert som vi beveger oss oppover i figuren ser vi at andelen enige blir mindre. Det må også sies at vi for enkelthets skyld har slått sammen kategoriene "helt enig" og "noe enig", samt kategoriene "helt uenig" og "noe uenig". Til høyre i figuren ser vi at andelen som plasserer seg i kategorien "vet ikke/irrelevant" gjennomgående er relativt stor. Disse opplevde påstandene som irrelevante siden de i liten eller ingen grad hadde deltatt i fysiske eller sosiale aktiviteter, eller i gruppebaserte aktiviteter. De ønsket derfor ikke å svare.

Vi ser ellers at over halvparten av deltakerne (51%) mener at de fikk en bedre hverdag gjennom tiltaket, og at nesten like mange (49%) mener de fikk en mer aktiv hverdag. Relativt mange (42%) opplever også at tiltaket ga dem kunnskap til å ta bedre vare på seg selv. Beveger vi oss oppover i figuren ser vi at 41% mener tiltaket har gjort det lettere for

dem å komme tilbake til jobb, eller til å være i jobb. De påstandene færrest mener å kunne si seg enige i er noe mer konkrete, sammenlignet med de øvrige. Typisk handler disse om fysisk aktivitet. Når noen færre mener å kunne si seg enige i disse påstandene, skyldes det i stor grad at dette med fysisk aktivitet var noe de også drev med før de begynte i tiltaket. At det er viktig å være i aktivitet er m.a.o. noe mange mente å vite allerede før de begynte i tiltaket.

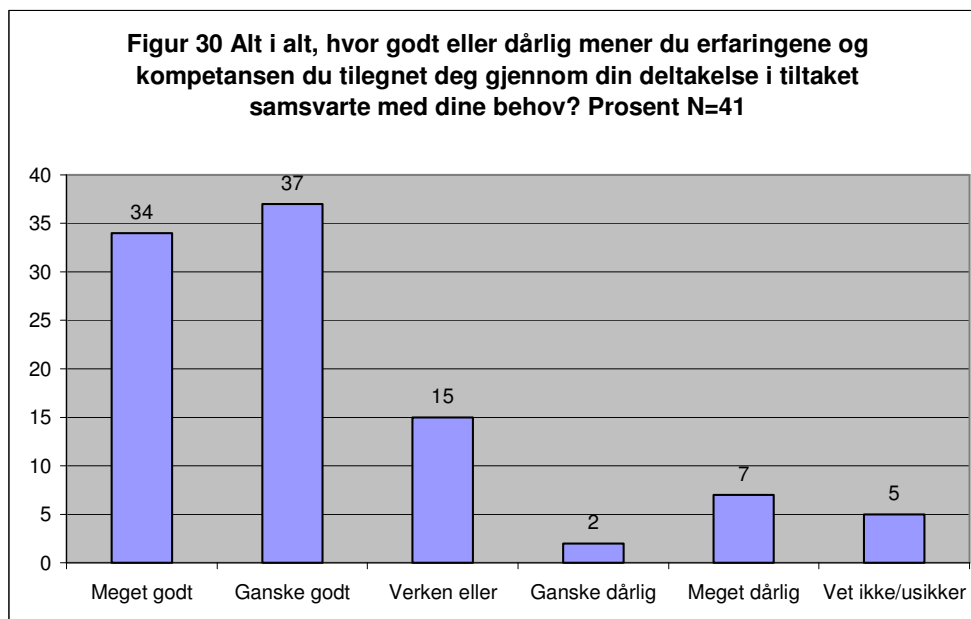
I den grad vi tenker oss at en bedret og mer aktiv hverdag, og en generell styrking av kunnskapsnivået med hensyn på å ta vare på seg selv er noe som for enkelte på sikt kan gjøre veien tilbake lettere, er det viktig å ta med også denne typen effekter når tiltakets nytteverdi skal vurderes. Figuren ovenfor viser klart at dette er en type effekter mange opplever etter å ha deltatt i tiltaket.

6.4 Deltakernes opplevelser av tiltakets relevans

Før vi runder av kapitlet vil vi til sist se nærmere på tiltakets opplevde relevans. Hvor godt eller dårlig fungerte tiltaket for den enkelte deltaker, gitt deres situasjon og deres behov? Vi vil i dette siste delkapitlet også presentere deltakernes egne "konklusjoner", d.v.s. deres samlede vurderinger av tiltaket. Hvilke erfaringer trekker deltakerne frem som de mest positive og hvilke negative erfaringer har de gjort seg?

For å ta den opplevde relevansen først: Vi formulerte følgende spørsmål; *Alt i alt, hvor godt eller dårlig mener du erfaringene og kompetansen du tilegnet deg gjennom din deltakelse i tiltaket samsvarte med dine behov?*

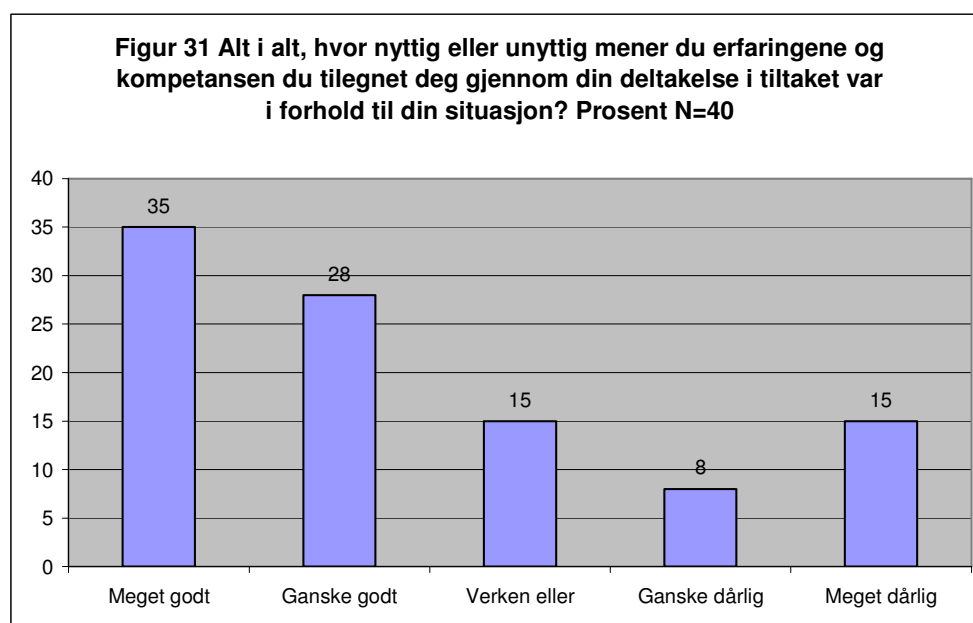

De aller fleste synes å ha opplevd høy grad av samsvar mellom tiltakets innretning og innhold på den ene siden og egne behov på den annen. Til sammen 71% av deltakerne mener de erfaringer og den kompetanse de tilegnet seg gjennom tiltaket samsvarte meget eller ganske godt med deres behov. Kun unntaksvis ser vi at enkelte mener det var et dårlig samsvar. En mindre andel på 15% plasserer seg i en mellomkategori. Vi ba deltakerne utdype hvorfor de mente det var et godt eller dårlig samsvar.

Vi finner at mange peker på samtalen de har hatt med sin veileder som noe positivt. Disse samtalen synes, i følge deltakerne i stor grad å ha bidratt til å gi økt innsikt i egen helse og egne muligheter. En av deltakerne sier det slik, *"Jeg fikk hjelp til å finne frem i meg selv"*. En annen hevder at *"...målet var å få kartlagt min situasjon, både overfor NAV, meg selv og min arbeidsgiver, og det gjorde de"*. Andre ting som ble trukket frem var hjelp i forbindelse med søknader, hjelp til å løse opp i en vanskelig situasjon i forbindelse med en arbeidskonflikt, samt hjelp til å komme seg ut og til å rett og slett bli mer aktiv. Relativt mange gir dessuten uttrykk for at de følte seg sett, og peker på dette som noe av det som var mest positivt med tiltaket. Gitt fordelingen i figur 30 er det ikke overraskende at langt de fleste kommentarene var positive. Enkelte kom likevel også med negative utdypinger. Blant annet gjelder dette enkelte som mente at tiltaket ikke var egnet for dem i deres situasjon. Blant deltakerne som gir uttrykk for en slik holdning finner vi primært

deltakere som hadde en eller annen skade som de opplevde som den direkte årsaken til sykmeldingen. En av deltakerne hadde eksempelvis røket et leddbånd og gikk på krykker. Denne deltakeren mente at alt som skulle til var at leddbåndet fikk tid til å gro. Derfor mente da også deltakeren at hans tiltaksdeltakelse "var *sløsing av offentlige ressurser*". Et par av deltakere viser dessuten til deres fremskredne alder. Blant annet gjelder dette en deltaker som var 64 år da hun begynte i tiltaket. Denne deltakeren følte seg i noen grad presset til å delta. Disse utsagnene til tross, de fleste deltakerne synes å sitte igjen med en opplevelse av at tiltakets innhold samsvarte godt med deres behov, enten dette gjaldt behovet for økt selvinnsett, bedret selvbilde, dialog med arbeidsgiver med henblikk på tilrettelegging av arbeidssituasjon eller avklaring.

Vi ba også deltakerne redegjøre for den konkrete nytteverdien av tiltaket i forhold til den situasjonen de var i på den tiden de gikk i tiltaket. Svarene fremgår av figur 31.

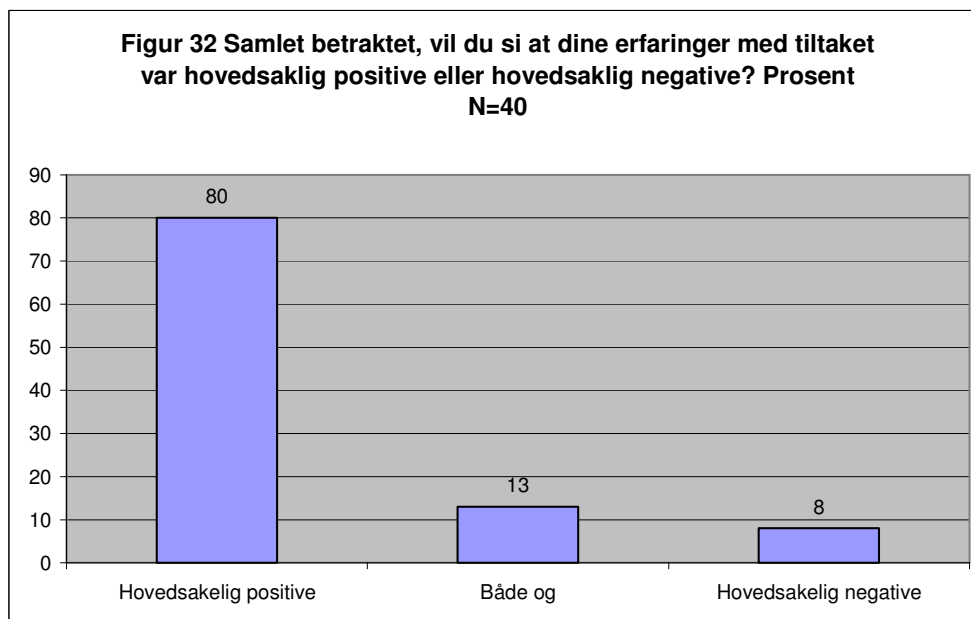

Vi ser at mønsteret i store trekk er det samme som i figur 30. Andelen som mener nytteverdien var meget stor ligger omtrent der den gjorde i figur 30. Imidlertid er andelen som mener nytteverdien var ganske stor noe lavere (28% mot 37% i figur 30), slik at også den samlede andelen blir marginalt lavere (63% mot 71% i figur 30). Det er også færre som her er usikre, slik at andelen som mener nytteverdien var lav alt i alt ligger en del over

tilsvarende andel i figur 30 (23% mot 9% i figur 30). Samlet gir likevel fordelingen i figur 31 inntrykk av sterk opplevd nytteverdi.

I sine utdypinger peker flere av deltakerne på at tiltaket bidro til en avklaring av deres situasjon. En av deltakerne sier det slik; *"Jeg fikk hjelp til å finne ut av hva som passet meg fysisk eller psykisk, og med søknader og informasjon om rettigheter. Tiltaket fant også praksisplass for meg"*. Dette utsagnet synes å være representativt for mange av deltakerne. En annen deltaker mener tiltaket var *"enestående"*. Denne deltakeren følte seg fulgt opp og sier videre at veilederne var vennlige og imøtekommende. Deltakeren formulerte seg ellers slik; *"Jeg vet ikke hvordan min psykiske helse ville vært uten Fønix. Det gikk mest på samtaler, de var veldig oppbyggelige"*. Men selv om de fleste utsagnene var positive, var det også her noen som hadde mer negative kommentarer å komme med. Igjen så handler disse ofte om at tiltaket ikke var det rette for dem i deres situasjon. En av deltakerne mente at de, d.v.s. tiltaksarrangøren ikke gjorde det vedkommende hadde behov for, bare det de selv ville. Deltakeren følte seg ikke hørt. En annen deltaker mener tiltaksarrangøren gav ham feil eller dårlige råd. En tredje deltaker gir uttrykk for at han aldri skjønnte hva som var poenget med tiltaket. Det ble i følge denne deltakeren altfor mange museums- og kafébesøk og lite annet. Selv om alt dette var hyggelig nok, med hyggelige mennesker beskriver han tiltaket slik; *"Det hang ikke på greip"*. Men disse mer negative tilbakemeldingene hører likevel med til unntakene. De aller fleste gir som sagt positive tilbakemeldinger i sine utdypende kommentarer.

Figur 32 gir oss et inntrykk av hvordan deltakerne vurderer tiltaket samlet sett. Vi spurte rett og slett; *Samlet betraktet, vil du si at dine erfaringer med tiltaket var hovedsakelig positive eller hovedsakelig negative?*

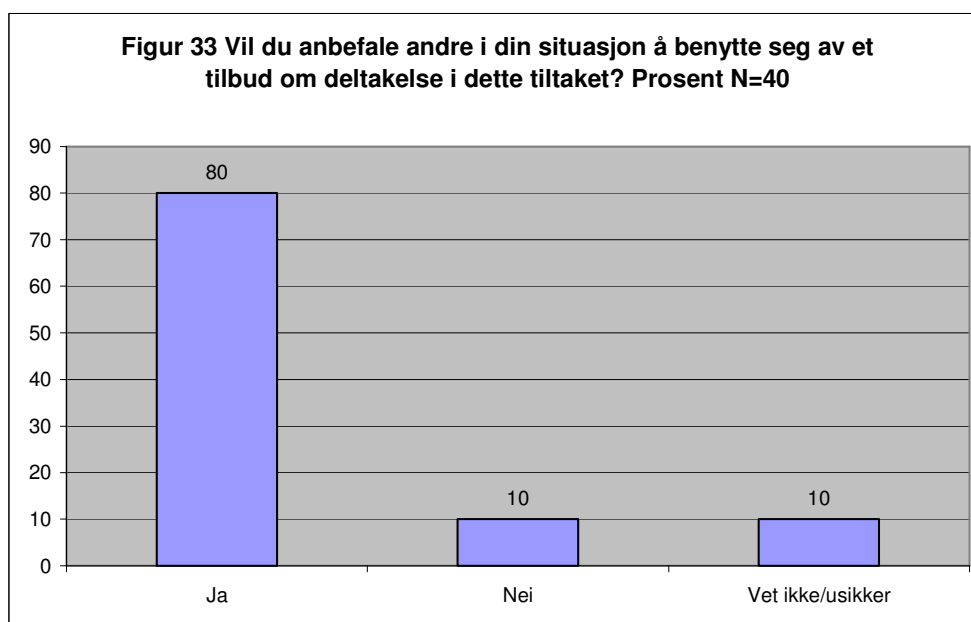

Åtte av ti mener at deres erfaringer var hovedsakelig positive, mens 13% mener at deres erfaringer var noe mer delte. Kun 8% mener at erfaringene med tiltaket var hovedsakelig negative. Vi lar tallene i figur 32 tale for seg, og vender oss i stedet til deltakernes egne utdypinger av svarene i figuren.

Så og si samtlige deltakere vurderer som sagt tiltaket som samlet sett positivt. Det som gis av positive utsagn omhandler både kontakten med veiledere, kontakten med arbeidsgiver og den individuelle oppfølgingen. En deltaker uttrykker seg slik: *"De tok meg på alvor, så på hele situasjonen inkludert min familiesituasjon. De snakket til og med med mine barn, og de snakket med min arbeidsgiver. Føniks stilte så til de grader opp for meg. Fantastisk hjelp."* Især er det mange deltakere som føler seg respektfullt og godt behandlet. En av deltakerne sier følgende: *"Jeg er blitt møtt med respekt. Jeg har møtt mennesker som har gitt meg positive tilbakemeldinger og jeg har følt meg ivaretatt."* Ser vi på hva som trekkes frem av negative erfaringer, finner vi at enkelte gir uttrykk for at tiltaket ikke var riktig for dem i forhold til deres behov. Men selv disse deltakerne var fornøyd med hvordan de var blitt møtt av sine veiledere. Den kanskje mest kritiske kommentaren i vårt materiale kom fra en deltaker som opplevde at veilederen gikk alt for langt i å *"bry seg"* i forhold til dennes arbeidsgiver. Denne deltakeren sa det på følgende måte; *"De skulle hjelpe overfor sjefen men prosjektet bakket ut, det ble for dumt. Prosjektet kom med*

en sluttrapport om at arbeidsgiver hadde gjort det han kunne, men det var bare svada. Jeg fikk ikke hjelp i det hele tatt." En annen deltaker peker på noe lignende; "Jeg følte at de ikke helt forsto hva de kunne gjøre for meg. De forsto ikke min situasjon. De kom med forslag, men forslagene var egentlig ikke gode. De var litt tafatte og lite realitetsorienterte." Disse utsagnene er hører imidlertid med til unntakene. Hovedinntrykket er at deltakerne vi har intervjuet, i all hovedsak har positive erfaringer med tiltaket når de vurderer det under ett.

I et siste spørsmål ba vi deltakerne svare på om dette tiltaket var noe de ville anbefale til andre i samme situasjon som de selv var i da de deltok.

Svarfordelingen i figur 33 svarer i all hovedsak til fordelingen i figur 32. Det er nærliggende å tenke seg at det er deltakerne med hovedsakelig positive erfaringer som her føler de kan anbefale tiltaket til andre, mens det er deltakere med negative erfaringer som føler at de ikke kan anbefale tiltaket.

6.5 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at noe under halvparten av deltakerne i "Arbeidsrettet rehabilitering" i dag er i arbeid i større eller mindre grad. En av fire er i fast heltidsarbeid. Vel en av ti har en fast deltids ansettelse. Øvrige deltakere er for en stor del fortsatt sykmeldte, under medisinsk rehabilitering eller i yrkesrettet attføring. Noe over halvparten av de som i dag er i arbeid tilskriver tiltaket en større eller mindre del æren for dette. Vel en av tre mener at æren for at de er i arbeid ikke kan tilskrives tiltaket. Når det gjelder deltakerne som ikke er i arbeid, mener noe under halvparten at deres muligheter på arbeidsmarkedet i dag er bedret i større eller mindre grad som en følge av tiltaket. En av tre mener tiltaket ikke har bedret deres muligheter på arbeidsmarkedet.

Videre har vi vist at halvparten av deltakerne mener de har fått en bedret og mer aktiv hverdag gjennom tiltaket. Mange opplever også at de gjennom tiltaket har fått kunnskap slik at de bedre kan ta vare på seg selv. De aller fleste deltakerne opplever et godt samsvare mellom erfaringer og tilegnet kompetanse på den ene siden og de behov de hadde på den annen. Tilsvarende opplever de fleste at nytteeffekten av tiltaket i forhold til egen situasjon var god. Bare en av fire opplever liten nytteverdi av tiltaket. Samlet sett er deltakernes opplevelser i all hovedsak positive, og de aller fleste mener å kunne anbefale tiltaket til andre i samme situasjon.

7. Oppsummering og konklusjon

I denne undersøkelsen har vi altså evaluert tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" arrangert av Fønix Kompetansenett AS. Formålet med evalueringen har vært å undersøke hvorvidt tiltaket er gjennomført i tråd med de intensjoner og de planer som lå til grunn for tiltaket. For å kunne svare på spørsmålene i prosjektets mandat har vi primært tatt utgangspunkt i tiltaksarrangørens tiltaksbeskrivelse, d.v.s. tiltaksarrangørens løsningsforslag levert som anbud til NAV. Vi har også i noen grad lagt til grunn kravspesifikasjonen fra NAV.

I tiltaksbeskrivelsen står det at målet med tiltaket er å bidra til at sykmeldte arbeidstakere styrker sine muligheter til å bevare sitt arbeid eller til å øke sin deltakelse i arbeidslivet. Målgruppen er sykmeldte arbeidstakere med behov for et arbeidsrettet rehabiliteringstiltak. Det står videre i beskrivelsen at tilbudet passer særlig godt til sykmeldte med flersidige og komplekse utfordringer i forhold til å komme tilbake til arbeidslivet.

Tiltaket kan deles inn i tre faser: en avklaringsfase, en aktivitetsfase og en evalueringsfase. Avklaringsfasen består av intervjuer og samtaler som skal munne ut i en plan for aktivitetsfasen. Aktivitetsfasen skal deretter bestå av ulike treningsprogrammer og aktiviteter, samt veiledningssamtaler. I aktivitetsfasen skal det drives systematisk utprøving, kartlegging og veiledning på mange ulike arenaer, herunder deltakernes arbeidsplass. Evalueringsfasen består i å utarbeide en sluttrapport og en plan for hvordan arbeidsgiver kan bistå videre. Der videre tiltak hos arbeidsgiver ikke vurderes som aktuelle skal sluttrapporten inneholde anbefalinger om alternative løsninger. Disse kan eksempelvis dreie seg om anbefalinger i forhold til medisinsk rehabilitering, attføring eller uførepensjon.

Tiltaket rommer ellers et bredt spekter av metoder og verktøy som kan benyttes i de ulike fasene. I prosjektbeskrivelsen fremgår det at tiltaket minst har tre metodiske ståsteder: a) utstrakt bruk av kognitive metoder, b) brukermedvirkning og c) individuell tilpasning. I

tillegg har tiltaksarrangøren lagt vekt på at tiltaket også skal ha en holistisk innfallsvinkel, dvs. en helhetlig tilnærming til deltakerne og deres behov.

Hovedspørsmålet i evalueringen er om tiltaket i praksis lever opp til det tiltaksarrangøren lover i tiltaksbeskrivelsen. I den forbindelse har vi forsøkt å besvare følgende tre spørsmål:

- Har deltakerne i tiltaket fått avklart sin situasjon?
- Har deltakerne kommet tilbake til sitt opprinnelige arbeid, eventuelt i annet arbeid?
- Har tiltaket inneholdt de metoder og aktiviteter som er beskrevet i tiltaksbeskrivelsen?

I tillegg til disse tre spørsmålene har det dessuten vært en del av evalueringens mandat å se på deltakernes egne vurderinger og erfaringer.

Det første spørsmålet har vi vurdert bl.a. på bakgrunn av de tilbakemeldinger vi har fått fra NAV angående sluttrapportene. Vi har også lagt til grunn deltakernes egne opplever av å ha fått sin situasjon avklart. Svaret på det andre spørsmålet baserer seg på deltakernes rapportering av status etter avsluttet tiltaket, samt på deres vurdering av tiltakets adisjonalitet, dvs. den effekten deltakerne selv opplever at tiltaket har hatt i forhold til den status de har på undersøkelsestidspunktet. Også det tredje, og det fjerde spørsmålet baserer seg på spørreundersøkelsen overfor deltakerne.

AVKLARING

Vår hovedkonklusjon er at de aller fleste deltakerne synes å ha fått avklart sin situasjon. Denne konklusjonen baserer seg, som nevnt bl.a. på de tilbakemeldinger vi har fått gjennom intervjuer med et tilfeldig utvalg saksbehandlere i NAV. Samtlige saksbehandlere vi har snakket med gir uttrykk for at disse sluttrapportene er gode og informative. En gjennomgang av et utvalg anonymiserte sluttrapporter synes å bekrefte dette. I tillegg rapporterer deltakerne selv om at det i tiltaket ble lagt stor vekt på nettopp kartlegging av muligheter og begrensninger. De aller fleste deltakerne melder også tilbake om at det ble lagt stor eller noen vekt på kontakt og dialog med deres arbeidsgivere med tanke på mu-

lighetene for tilrettelegginger og tilpasninger som gjorde det mulig for deltakerne å fortsette hos sin arbeidsgiver.

EFFEKT

I forhold til det andre spørsmålet viser vår undersøkelse at en stor del av deltakerne opplever at tiltaket har bidratt i noen eller stor grad til at de i dag er i arbeid igjen. Undersøkelsen viser også at en stor del av deltakerne som ennå ikke er i arbeid mener at tiltaket i større eller mindre grad har bidratt til å styrke deres fremtidige muligheter på arbeidsmarkedet. Blant de 40% av deltakerne som har kommet tilbake til jobb, svarer så mange som halvparten (50%) at tiltaket har en stor eller noen del av æren for dette. Blant de som ikke er kommet tilbake i jobb, svarer omkring 35% at tiltaket har styrket deres muligheter på arbeidsmarkedet i stor eller noen grad. Dersom vi sammenligner resultatene fra denne undersøkelsen med resultatene fra tilsvarende undersøkelser av andre tiltak arrangert av eller for NAV, finner vi at "Arbeidsrettet rehabilitering" kan vise til tall som er fullt på høyde med disse. Vårt sammenligningsgrunnlag har imidlertid ikke vært det beste. Vi må derfor være forsiktige med å ikke trekke altfor bastante konklusjoner.

Ut over dette vil vi også peke på en mulig gevinst som ikke så ofte fokuseres, nemlig den generelle opplevelsen av å ha fått en bedre og mer aktiv hverdag, samt kunnskap og erfaring som setter tiltaksdeltakere bedre i stand til å takle sine problemer. Mange tidligere deltakere i "Arbeidsrettet rehabilitering" svarer at dette er noe av det de har fått ut av sin deltakelse i dette tiltaket, uavhengig av om de i dag er i arbeid eller ikke. Dette er riktig nok en type "lærdom" det er vanskelig å tallfeste betydningen av, i alle fall i forhold til det langsiktige målet om endring av status fra sykmeldt etc. til yrkesaktiv. Vi mener likevel det er grunn til regne også dette som en mulig effekt som bør tas med i betraktningen når karakterer eventuelt skal settes.

AKTIVITETER/INNHold

Hovedkonklusjonen på det tredje spørsmålet er at tiltaksarrangøren langt på vei har benyttet seg av de metodene som er beskrevet i tiltaksbeskrivelsen. Samtlige metoder synes altså å være tatt i bruk i større eller mindre grad. Spørreundersøkelsen viser at 85% av deltakerne mener tiltaksarrangøren la stor eller noen vekt på brukermedvirkning og medbestemmelsesrett. Videre svarer 75% av deltakerne at arrangøren la stor eller noen vekt

på å kartlegge muligheter og begrensninger. Ikke minst finner vi at 83% av deltakerne mener arrangøren la stor vekt på individuell oppfølging av den enkelte. Det at så mange som 71% svarer at erfaringene med tiltaket samsvarer meget eller ganske godt med deres behov, er også en indikasjon på at tiltaket har hatt en stor grad av individfokus. Det samme er tilfellet når vi finner at 63% mener tiltaket var ganske eller meget nyttig i forhold til deres situasjon. Enkelte metoder og aktiviteter er imidlertid benyttet noe sjeldnere enn andre. Dette gjelder bl.a. gruppebaserte aktiviteter, som for eksempel i forbindelse med fysisk aktivitet og trening i sosial mestring og/eller sosialt samvær.

DELTAKERNES VURDERINGER OG ERFARINGER

Når det gjelder deltakernes egne vurderinger og erfaringer, viser undersøkelsen ellers at disse i overveiende grad er positive. De aller fleste melder om at tiltaket har vært et godt tiltak å delta i. Vi finner at dette gjelder langs alle de dimensjoner vi har mål for. Deltakerne er svært fornøyde med de ansattes vennlighet og imøtekommenhet, de føler i stor grad at de er møtt med respekt, de er svært fornøyd med tilgjengeligheten til de ansatte og de føler at de ansatte forstod deres behov. De ansatte i tiltaket gis jevnt over svært gode tilbakemelding. Når det gjelder tiltakets lokaler og utstyr, oppleves dette som svært tilfredsstillende. De fleste føler dessuten at de har hatt medbestemmelsesrett underveis, og at det er blitt tatt hensyn til deres ønsker og behov. Tilsvarende mener de aller fleste at deres rettigheter er blitt godt ivaretatt. Kun unntaksvis finner vi at enkelte ikke helt har funnet seg til rette i tiltaket. Disse rokker likevel ikke med helhetsinntrykket; de fleste har stort sett positive erfaringer med tiltaket.

Referanser

Fønix Kompetansenett AS (2007): Informasjon om Arbeidsrettet rehabilitering og oppfølging.

Heian, Mari T., Knut Løyland, Geir Møller og Joar Sannes (2006): Evaluering av Jobbfokus. Arbeidsformidlingstiltak med individuell oppfølging. Rapport nr. 233, Telemarksforskning-Bø

Lunder, Trond Erik, Knut Løyland, Geir Møller og Joar Sannes (2005): Evaluering av nye finansieringsformer i Aetat – Sluttrapport. Rapport nr. 225, Telemarksforskning-Bø

NAV Drift og utvikling (2007): Kravspesifikasjon Avklaring. Konkurransesgrunnlag, Del III: Bilag til rammeavtale

Vedlegg

Evaluering av tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" – Fønix 2009

Id-nummer;

Startdato;

Sluttdato;

1. Når er du født?	2. Er du mann eller kvinne?
--------------------	-----------------------------

Fødselsår;	☐ Mann ☐ Kvinne
------------------	--

3. Sivil stand	4. Har du barn som bor hjemme hos deg?
----------------	--

☐ Ugift ☐ Gift ☐ Samboer ☐ Enke/enkemann ☐ Skilt ☐ Separert ☐ Annet, spesifiser;	☐ Nei ☐ Ja, hvor mange; .....
---	--

5. Hva slags utdannelse har du?	6. Hvor mange år hadde du samlet vært i fast arbeid forut for din deltakelse i tiltaket "arbeidsrettet rehabilitering"?
---------------------------------	---

☐ Grunnskole (1 – 9 år) ☐ Videreg. eller yrkesskole (10 – 12 år) ☐ Høyskole eller universitet (13 – 16 år) ☐ Høyere universitetsgrad (Mer enn 16 år) ☐ Annet, spesifiser;	☐ Hadde aldri vært i fast arbeid ☐ Mindre enn 1 år ☐ Mellom 1 og 3 år ☐ Mellom 3 og 5 år ☐ Mellom 5 og 10 år ☐ Mer enn 10 år
--	---

7. Hvor lenge hadde du gått sykemeldt da du begynte i tiltaket?	8. Var du helt eller delvis sykemeldt da du begynte i tiltaket?
☐ Mindre enn 10 uker	☐ Mindre enn 25% sykemeldt
☐ Mellom 10 og 15 uker	☐ Mellom 25% og 50% sykemeldt
☐ Mellom 15 og 20 uker	☐ Mellom 50% og 75% sykemeldt
☐ Mer enn 20 uker	☐ Mer enn 75% sykemeldt

9. Hadde du, før du begynte i tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" deltatt i andre tiltak? Med tiltak mener vi arbeidspraksis, opplæring eller annen aktivitet formidlet gjennom NAV eller kommune. Dersom du hadde deltatt på ett eller flere slike tiltak ber vi deg kort gjøre rede for hva slags tiltak dette var og når du deltok.

Tiltak	Startdato	Sluttdato
☐ Nei, jeg hadde ikke deltatt på noe tiltak		
☐ Ja, jeg hadde deltatt på følgende tiltak;		
1.	.....	.....
2.....	.....	.....
3.	.....	.....

10. Kan du med egne ord kort beskrive hva slags tiltak dette var?

.....

.....

.....

11. Kan du kort redegjøre for din stilling og dine arbeidsoppgaver på det tidspunktet du ble sykemeldt?

.....

.....

.....

.....

12. Kjenner du til om det før du begynte i tiltaket ble forsøkt gjennomført bedriftsinterne tiltak hos din arbeidsgiver slik at sykemelding kunne unngås/avsluttes?

- Ja, bedriftsinterne tiltak var forsøkt
- Nei, bedriftsinterne tiltak var ikke forsøkt
- Vet ikke

13. Hvordan vil du generelt beskrive din fysiske helse da du begynte i tiltaket?

- Svært god
- God
- Verken eller
- Dårlig
- Svært dårlig

14. Hvordan vil du generelt beskrive din psy-
kiske helse da du begynte i tiltaket?

- Svært god
- God
- Verken eller
- Dårlig
- Svært dårlig

15. Hvordan vil du beskrive din evne til å utføre <u>ditt vanlige arbeid</u> på den tiden du begynte i tiltaket? Min arbeidsevne var...	16. Hvordan vil du beskrive din evne til å utføre arbeid i <u>sin alminnelighet</u> på den tiden du begynte i tiltaket? Min arbeidsevne var ...
---	---

☐ Mye nedsatt	☐ Mye nedsatt
☐ Noe nedsatt	☐ Noe nedsatt
☐ Ubetydelig nedsatt	☐ Ubetydelig nedsatt
☐ Ikke nedsatt	☐ Ikke nedsatt

17. Alle forhold tatt i betraktning, hvor viktig er det for deg å ha en jobb?	18. Hvem tok initiativ til at du skulle delta?
---	--

☐ Svært viktig	☐ NAV
☐ Viktig	☐ Deg selv
☐ Middels viktig	☐ Tiltaksarrangøren/arbeidsmarkedsbedriften
☐ Lite viktig	☐ Arbeidsgiver
☐ Svært lite viktig	☐ Andre, spesifiser; .....

19. Fikk du noe informasjon fra NAV om tiltaket før du begynte?	20. Hvor god eller dårlig synes du den informasjonen du fikk om tiltaket var?
---	---

☐ Ja	☐ Meget god
☐ Nei (Gå til spm. 21)	☐ God
☐ Vet ikke/husker ikke (Gå til spm. 21)	☐ Verken eller
	☐ Ganske dårlig
	☐ Meget dårlig
	☐ Vet ikke/Usikker

21. Da du ble tilbudt deltakelse i tiltaket, hva var årsaken til at du valgte å delta? Angi *hvor stor betydning* følgende begrunnelser hadde for din beslutning om å delta?

	Stor betydning	Noe betydning	Lite betydning	Ingen betydning
Jeg hadde ikke annet å bedrive tiden med	☐	☐	☐	☐
Jeg ønsket hjelp til å finne meg et annet arbeid	☐	☐	☐	☐
Jeg var redd for å miste økonomiske ytelser	☐	☐	☐	☐
Jeg ønsket å gjøre noe meningsfullt med tiden min	☐	☐	☐	☐
Jeg var nysgjerrig på hva det var	☐	☐	☐	☐
Familien forventet at jeg skulle delta	☐	☐	☐	☐
Jeg følte meg presset til å delta av NAV	☐	☐	☐	☐
Jeg håpet å få avklart min arbeidsevne/funksjonsevne	☐	☐	☐	☐
Jeg ønsket dokumentasjon til søknad om uføretrygd	☐	☐	☐	☐
Jeg håpet å komme i bedre form	☐	☐	☐	☐
Jeg ønsket å treffe andre mennesker	☐	☐	☐	☐
Jeg tenkte at tiltaket kanskje kunne lære meg noe om hvor-	☐	☐	☐	☐
Jeg tenkte at tiltaket kanskje kunne hjelpe meg å komme	☐	☐	☐	☐
Annet, spesifiser;	☐	☐	☐	☐

22. Kan du med egne ord beskrive hvilke forventninger du hadde til tiltaket før du begynte?

.....

.....

23. Fullførte du tiltaksarrangørens opplegg gjennom hele tiltaksperioden?

- Ja (Gå til spm. 25)
- Nei, spesifiser hvorfor ikke; .....
- .....
- .....

24. Dersom du ikke fullførte tiltaket, hvem tok initiativet til at du skulle slutte?

- Tiltaksarrangøren
- NAV
- Jeg selv alene
- Jeg selv i samråd med tiltaksar-
- Jeg selv i samråd med NAV
- Andre, spesifiser; .....

25. Hvor enig eller uenig er du i forhold til følgende påstander om tiltaket?

	Helt enig	Delvis enig	Verken eller	Delvis uenig	Helt uenig
Jeg ble møtt med respekt når jeg henvendte meg til de ansatte i tiltaket	☐	☐	☐	☐	☐
De ansatte i tiltaket forstod min situasjon og mine behov	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fikk vanligvis svar på det jeg lurte på når jeg henvendte meg til de ansatte i tiltaket	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har inntrykk av at de ansatte i tiltaket har gode kunnskaper om det de holder på med	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har inntrykk av at de ansatte i tiltaket har gode pedagogiske og administrative evner	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er trygg på at de ansatte i tiltaket ivaretok mine rettigheter på en god måte	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har inntrykk av at de ansatte i tiltaket tok hensyn til mine ønsker og mine behov når jeg gav uttrykk for disse	☐	☐	☐	☐	☐

26. Angi i hvor stor eller liten grad de ansatte i tiltaket la vekt på følgende aktiviteter/forhold i tiltaksperioden!

	La stor vekt på	La noe vekt på	La liten vekt på	La ingen vekt på	Ikke aktuelt
Motivasjonstrening og bygging av selvtillit	☐	☐	☐	☐	☐
Gruppebaserte aktiviteter (rettet mot arbeidsrelaterte tema)	☐	☐	☐	☐	☐
Individuell oppfølging av den enkelte	☐	☐	☐	☐	☐
Bistand til å finne hospitering/annet arbeid	☐	☐	☐	☐	☐
Brukermedvirkning/medbestemmelsesrett	☐	☐	☐	☐	☐
Mestring av helserelaterte problemer	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidsutprøving	☐	☐	☐	☐	☐
Funksjonsfremmende trening/fysisk aktivitet	☐	☐	☐	☐	☐
Kontakt/dialog med din arbeidsgiver	☐	☐	☐	☐	☐
Kartlegging av muligheter og begrensninger i forhold til din arbeidssituasjon eller til arbeidsdeltakelse generelt.	☐	☐	☐	☐	☐
Trening i sosial mestring/sosial aktivitet	☐	☐	☐	☐	☐
Annet, spesifiser;	☐	☐	☐	☐	☐

27. Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med tiltaket med hensyn til følgende forhold?

	Svært fornøyd	Ganske fornøyd	Verken eller	Ganske misfornøyd	Svært misfornøyd
Informasjonen du fikk i forhold til informasjonen du hadde behov for?	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgjengeligheten til de ansatte i tiltaket (pr. tlf. eller ved personlig kontakt)	☐	☐	☐	☐	☐
De ansattes evne til å snakke et lett forståelig språk	☐	☐	☐	☐	☐
De ansattes vennlighet og imøtekommenhet	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgangen til lokaler og utstyr i forbindelse med tiltaket	☐	☐	☐	☐	☐
Avstanden til tiltakets lokaler (reisetid)	☐	☐	☐	☐	☐
Medbestemmelsesrett i forhold til utformingen av innholdet i tiltaket	☐	☐	☐	☐	☐
Servicen du fikk helhetlig sett	☐	☐	☐	☐	☐

28. Målt i antall kilometer, omtrent hvor langt vil du si at det var fra din bolig (da du gikk i tiltaket) til tiltakets lokaler?

29. Omtrent hvor lang tid vil du si at du normalt brukte fra din bolig til tiltakets lokaler?

Antall kilometer; ..... km.

Reisetid: ..... min.

30. I hvilken grad føler du at du som deltaker hadde innflytelse på beslutninger som ble gjort underveis i tiltaket med betydning for deg selv og din situasjon?

31. Føler du at du ble gitt tilstrekkelig informasjon om dine rettigheter med hensyn til brukermedvirkning?

I svært stor grad

Ja

I stor grad

Nei

I middels grad

I liten grad

I svært liten grad

32. Nedenfor har vi formulert noen påstander om din deltakelse i tiltaket. Vi ber deg for hver av disse si deg helt enig, noe enig, både og, noe uenig eller helt uenig!

	Helt enig	Noe enig	Både og	Noe uenig	Helt uenig
Jeg fikk en mer aktiv hverdag gjennom tiltaket!	☐	☐	☐	☐	☐
Gjennom tiltaket oppdaget jeg viktigheten av å være i aktivitet!	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er kommet i bedre form etter å ha deltatt i tiltaket!	☐	☐	☐	☐	☐
Tiltaket har medført at jeg nå driver med mer fysisk aktivitet på fritiden!	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg føler meg bedre rustet for arbeidslivet etter å ha deltatt i tiltaket!	☐	☐	☐	☐	☐
Tiltaket gjorde det lettere for meg å komme tilbake til jobb og til å være i jobb!	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fikk en bedre hverdag gjennom tiltaket!	☐	☐	☐	☐	☐
Tiltaket ga meg kunnskap til å ta vare på meg selv!	☐	☐	☐	☐	☐

33. Alt i alt, hvor godt eller dårlig mener du erfaringene og kompetansen du tilegnet deg gjennom din deltakelse i tiltaket samsvarte med dine behov?

34. Beskriv kort hvorfor du mener erfaringene og kompetansen samsvarte godt/dårlig med dine behov?

- Meget godt .....
- Ganske godt .....
- Verken eller .....
- Ganske dårlig .....
- Meget dårlig .....
- Vet ikke/usikker .....

35. Alt i alt, hvor nyttig eller unyttig mener du erfaringene og kompetansen du tilegnet deg gjennom din deltakelse i tiltaket var i forhold til din situasjon?

36. Beskriv kort hvorfor du mener erfaringene og kompetansen du tilegnet deg var nyttig eller unyttig!

- Meget godt .....
- Ganske godt .....
- Verken eller .....
- Ganske dårlig .....
- Meget dårlig .....
- Vet ikke/usikker .....

37. Hvordan vil du generelt beskrive din	38. Hvordan vil du generelt beskrive din
☐ Svært god	☐ Svært god
☐ God	☐ God
☐ Verken eller	☐ Verken eller
☐ Dårlig	☐ Dårlig
☐ Svært dårlig	☐ Svært dårlig

39. Har du, etter at du sluttet på tiltaket "Arbeidsrettet rehabilitering" deltatt på andre tiltak, eller deltar du på noe tiltak i dag? Med tiltak mener vi arbeidspraksis, opplæring eller annen aktivitet formidlet gjennom NAV eller kommune. Dersom du har deltatt/deltar på et eller flere slike tiltak ber vi deg også kort gjøre rede for hva slags tiltak dette gjelder og når du deltok.

	Tiltak	Startdato	Sluttdato
☐	Nei, jeg har ikke deltatt/deltar ikke på noe tiltak		
☐	Ja, jeg har deltatt/deltar på følgende tiltak;		
	1.	.....	.....
	2.	.....	.....
	3.	.....	.....

40. Kan du med egne ord kort beskrive hendelsesforløpet fra du sluttet i tiltaket og frem til i dag?

.....

.....

.....

41. Hvilken hovedaktivitet har du hatt den siste uken?

- Fast arbeid – heltid (30 timer eller mer pr. uke) Gå til spm. 43
  - Fast arbeid – deltid (Mindre enn 30 timer pr. uke) Gå til spm. 43
  - Midlertidig arbeid – heltid (30 timer eller mer pr. uke) Gå til spm. 43
  - Midlertidig arbeid – deltid (Mindre enn 30 timer pr. uke) Gå til spm. 43
  - Skole, utdanning eller kurs
  - Sykemeldt eller medisinsk rehabilitering
  - Attføring
  - Uføretrygdet eller alderspensjonist
  - Arbeidsledig
  - Annet, spesifiser; .....
- .....

42. Dersom du ikke er i arbeid, mener du at din deltakelse i tiltaket har styrket dine muligheter på arbeidsmarkedet?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Ja, men i liten grad
- Nei
- Vet ikke/usikker

43. Dersom du er i arbeid, mener du at din deltakelse på tiltaket har hatt betydning for at du i dag er i arbeid?

- Ja, i stor grad
- Ja, i noen grad
- Ja, men i liten grad
- Nei
- Vet ikke/usikker

44. Bruk dine egne ord og gi en kort beskrivelse av positive og negative erfaringer du gjorde deg i forbindelse med din deltakelse i tiltaket!

Negative erfaringer:

Positive erfaringer:

45. Samlet betraktet, vil du si at dine erfaringer med tiltaket var positive eller negative?

46. Ville du anbefale andre i din situasjon å benytte seg av et tilbud om deltakelse i dette tiltaket?

Hovedsakelig positive

Både og

Hovedsakelig negative

Ja

Nei

Vet ikke/usikker

